

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ

“สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน
หมู่บ้านมอแกน อ่าวบอน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์
อ.คุระบุรี จ.พังงา”

โดย

นายนิล กล้าทะเล และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความก้าวหน้าขึ้นในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พูดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่น ๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่าข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่เกี่ยวข้อง” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว. สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงานเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่ทีมวิจัยเป็นอย่างมาก ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.สำนักงานภาค จึงได้ปรับปรุงแบบการเขียนรายงานวิจัยให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนอออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของ

กระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยมีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

เรื่อง : โครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน”

หมู่บ้านมอแกน อ่าวบอน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อ.คุระบุรี จ.พังงา

ผู้วิจัย : นายนิล กล้าทะเล และคณะ

บทคัดย่อ

โครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” หมู่บ้านมอแกน อ่าวบอน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อ.คุระบุรี จ.พังงา มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสร้างเครื่องมือบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกนได้ด้วยตนเอง เพื่อบันทึกภาษา องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกนได้ด้วยตนเอง และเพื่อสร้างความตระหนักในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน

กระบวนการในการดำเนินงานโครงการ ฯ ได้มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดกระบวนการทำงานในโครงการคือ ทีมวิจัยท้องถิ่นชาวมอแกน, ทีม พี่เลี้ยง, นักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ และนักวิจัยด้านมานุษยวิทยาทัศนศึกษา ซึ่งทั้งหมดนี้ได้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันที่สามารถส่งเสริมและสอดคล้องกับกิจกรรมในโครงการ ฯ ตามความถนัดของแต่ละฝ่าย

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานโครงการ ฯ ได้แก่ กิจกรรมชี้แจงโครงการ ฯ / จัดทำแผนที่หมู่บ้าน / แผนที่ทะเล, กิจกรรมทำระบบเขียนภาษามอแกน, กิจกรรมอบรมการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล, กิจกรรมทดลองใช้เครื่องมือถ่ายภาพผ่านฟิล์มโฮโบและฟิล์มลอยเรือ, กิจกรรมการตรวจสอบระบบเขียนและการจัดทำแผนที่ทะเล, กิจกรรมการเขียนคำศัพท์และเรื่องเล่า, กิจกรรมการเก็บข้อมูลและเขียนข้อมูลแผนที่ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้, กิจกรรมการตรวจสอบข้อมูล, กิจกรรมถอดบทเรียนและเวทีปิดโครงการวิจัย ฯ และกิจกรรมเข้าร่วมงานวันภาษาแม่สากล

ผลจากการดำเนินงานในโครงการ ฯ ทำให้เกิดเครื่องมือในการบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในรูปแบบระบบเขียนภาษามอแกน ตัวอักษรไทย และการใช้กล้องถ่ายภาพ และกล้องวิดีโอในการบันทึก ซึ่งทีมวิจัยชาวมอแกนสามารถใช้เครื่องมือเหล่านี้ได้อย่างมั่นใจ นอกจากนี้ยังเกิดการรวบรวมองค์ความรู้ทางภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ เกิดการบันทึกคำศัพท์ เรื่องเล่า นิทาน และการบันทึกองค์ความรู้ชื่อเรียกและความหมายตามจุดต่าง ๆ ของทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้ในรูปแบบตัวหนังสือ และรูปแบบวิดีโอ โดยได้รวบรวมไว้ในหนังสือ “ลาญาน มอแกน” ซึ่งมีความหมายว่า เรื่องราวชาวมอแกน

ในการดำเนินงานตามโครงการ ฯ ดังกล่าว สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ ตลอดจนทำให้เกิดผลที่ได้รับทั้งในเชิงวิจัยและเชิงพัฒนา กล่าวคือ ได้เครื่องมือในการบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับชาวมอแกน ชาวมอแกนเกิดความตระหนักในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง สามารถใช้เครื่องมือในการบันทึกองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ และเกิดความภาคภูมิใจในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยตนเอง ตลอดจนได้เกิดความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเอง

บทสรุปโครงการสำหรับผู้บริหาร

บทนำ

ภาษามอแกน เป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลออสโตรเนเซียน สาขามลายู - โพลีเนเซียน จากการศึกษาของนักภาษาศาสตร์พบว่า ภาษามอแกน เป็นหนึ่งใน 15 ภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤตใกล้สูญ เนื่องจากมีจำนวนประชากรประมาณ 3,000 คน (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2547) ผู้ที่สามารถพูดได้ชัดเจนและรู้จักองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองคือกลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มผู้สูงอายุ ส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชนแทบจะไม่มีรู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งถือว่ากำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤตเสี่ยงต่อการสูญหาย

ชาวมอแกนที่อาศัยอยู่ในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อ่าวบอน อ.คุระบุรี จ.พังงา ได้เกิดความตระหนักในภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองจะสูญหายไป เด็ก ๆ เริ่มพูดภาษามอแกนปนกับภาษาไทย จึงมีความต้องการอยากจะมีฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง โดยผ่านการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน” โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อสร้างเครื่องมือในการบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง และสามารถใช้เครื่องมือในการบันทึกได้อย่างมั่นใจ

โจทย์วิจัย

ทีมวิจัยชาวมอแกน จะสร้างเครื่องมือบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกนที่เหมาะสมด้วยตนเองได้อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเครื่องมือบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกนได้ด้วยตนเอง
2. เพื่อบันทึกภาษา องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกนได้ด้วยตนเอง
3. เพื่อสร้างความตระหนักในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนชาวมอแกน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต การทำมาหากิน ของชาวมอแกน ในพื้นที่หมู่เกาะสุรินทร์

ขอบเขตพื้นที่

หมู่บ้านมอแกน อ่าวบอน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อ.คุระบุรี จ.พังงา

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

ชาวมอแกน หมู่บ้านมอแกน อ่าวบอน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อ.คุระบุรี จ.พังงา

ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลา 12 เดือน นับจากเดือนที่ได้รับการอนุมัติ

วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานวิจัยเป็นไปตามหลักการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น กล่าวคือ มุ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก โดยได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้การดำเนินงานเกิดผลสำเร็จจากทีมพี่เลี้ยง และคณะนักวิจัยในโครงการภาษามอแกน ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ได้แก่ นายสรวิชัย ไกรเสม นักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ และ นางสาวฉันทนา คำนาค นักวิจัยด้านมานุษยวิทยา ทั้งทีมวิจัยชาวมอแกน ทีมพี่เลี้ยง และทีมวิจัยจากโครงการภาษามอแกน ได้มีการทำงานร่วมกัน ที่ทำให้เกิดการประสานงานร่วมมือกันให้เหมาะสมและสอดคล้องตามความถนัดและความเชี่ยวชาญของแต่ละคน กล่าวคือ ทีมพี่เลี้ยงมีบทบาทหลักในการสร้างกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันตามหลักการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น นักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ มีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาระบบเขียนภาษามอแกนด้วยตัวอักษรไทย และมีบทบาทในการช่วยเหลือให้ทีมวิจัยสามารถใช้ระบบเขียนภาษามอแกน บันทึกภาษาของตนเองได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ส่วนนักวิจัยด้านมานุษยวิทยาศึกษา มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และฝึกสอนทีมวิจัยให้สามารถใช้กล้องถ่ายภาพนิ่ง และกล้องบันทึกวิดีโอได้อย่างมั่นใจ

ทั้งนี้ได้เกิดกระบวนการทำงานผ่านกิจกรรมต่าง ๆ โดยสรุป ดังต่อไปนี้

- 1) กิจกรรมชี้แจงโครงการ ฯ / จัดทำแผนที่หมู่บ้าน / แผนที่ทะเล มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการร่วมกัน รวมทั้งยังใช้กิจกรรมจัดทำแผนที่หมู่บ้าน และแผนที่ทะเลเพื่อสร้างความสัมพันธ์ร่วมกัน ตลอดจนทำให้เห็นลักษณะทางกายภาพจากสิ่งใกล้ตัวอีกด้วย
- 2) กิจกรรมทำระบบเขียนภาษามอแกน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครื่องมือในการบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งกิจกรรมนี้ได้รับความร่วมมือจากนักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ และทีมพี่เลี้ยงเป็นผู้จัดกระบวนการร่วมกัน
- 3) กิจกรรมอบรมการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทีมวิจัยชาวมอแกนสามารถใช้เครื่องมือกล้องถ่ายภาพนิ่ง และกล้องวิดีโอได้อย่างมั่นใจ
- 4) กิจกรรมทดลองใช้เครื่องมือถ่ายภาพผ่านฟิล์มลอบและฟิล์มลวยเรือ เป็นกิจกรรมที่ให้ทีมวิจัยชาวมอแกน ได้ฝึกการใช้กล้องถ่ายภาพนิ่งและกล้องวิดีโอ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการใช้เครื่องมือ
- 5) กิจกรรมการตรวจสอบระบบเขียนและการจัดทำแผนที่ทะเล เพื่อตรวจสอบระบบเขียนให้สามารถใช้งานได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ
- 6) กิจกรรมการเขียนคำศัพท์และเรื่องเล่า เพื่อให้ทีมวิจัยชาวมอแกน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนได้ฝึกการใช้ระบบเขียนภาษามอแกน ด้วยตัวอักษรไทย โดยเริ่มจากระดับคำศัพท์ และประโยค หรือเรื่องสั้น ๆ
- 7) กิจกรรมเข้าร่วมงานวันภาษาแม่สากล เพื่อให้ทีมวิจัยชาวมอแกน ได้ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ

8) กิจกรรมการเก็บข้อมูลและเขียนข้อมูลแผนที่ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้ เพื่อบันทึกองค์ความรู้ โดยเฉพาะเรื่องชื่อเรียกและความหมายบริเวณจุดต่าง ๆ ในทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้ ซึ่งทีมวิจัยใช้เครื่องมือในการบันทึกภาษาและความรู้ด้วยระบบเขียนภาษาแกน และการบันทึกด้วยกล้องวิดีโอ

9) กิจกรรมการตรวจสอบข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลงานจากการดำเนินโครงการ ซึ่งผลงานทั้งหมดได้ถูกรวบรวมไว้ในหนังสือ “ลาญาน มอแกน” มีความหมายว่า เรื่องราวชาวมอแกน

10) กิจกรรมถอดบทเรียนและเวทีปิดโครงการวิจัย ฯ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน ถอดบทเรียนการทำงาน หลังจากที่ได้ดำเนินงานวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว และจัดกิจกรรมปิดโครงการ เพื่อเผยแพร่ผลการทำงานให้คนในชุมชนได้รับรู้

ผลการดำเนินงาน

ผลจากการดำเนินงานในโครงการ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) เกิดระบบเขียนภาษามอแกน ด้วยตัวอักษรไทย ประกอบด้วยระบบเสียงพยัญชนะต้น จำนวน 21 ตัว พยัญชนะท้าย จำนวน 10 ตัว และสระ จำนวน 20 ตัว

2) เกิดการบันทึกคำศัพท์ตามหมวดหมู่ จำนวน 5 หมวดหมู่ ได้แก่ หมวดร่างกาย, หมวดอาหาร, หมวดเครื่องแต่งกาย, หมวดเครื่องใช้ และหมวดสี

3) เรื่องเล่า / นิทาน จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง มานุด ออลาง มาล้อย (คนสมัยโบราณ), ลอโง (พิธีกรรมลอโง), กาบาง (เรือ (ชาวมอแกน)), คองยาง ซอบาย (เครื่องมือหาค้างข้าว) และ ออลาง ยายัม (คนไม่สบาย) ซึ่งเรื่องเล่าเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตชาวมอแกนในอดีตได้เป็นอย่างดี

4) เกิดการบันทึกชื่อเรียกและความหมายบริเวณจุดต่าง ๆ ของทะเลในหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้ ทั้งหมด 92 จุด แบ่งเป็น หมู่เกาะสุรินทร์เหนือจำนวน 47 จุด และหมู่เกาะสุรินทร์ใต้จำนวน 45 จุด ทั้งในรูปแบบตัวหนังสือ และรูปแบบวิดีโอ

5) เกิดหนังสือรวบรวมภาษาและองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน ชื่อว่า “ลาญาน มอแกน” ซึ่งมีความหมายว่า เรื่องราวของชาวมอแกน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยในโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” ได้เกิดผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ทีมวิจัยชาวมอแกนสามารถสร้างเครื่องมือบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง สามารถบันทึกภาษา องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง และเกิดความตระหนักในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนชาวมอแกน รวมทั้งยังสามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านสาธารณะอีกด้วย ได้แก่ 1) ผลงานการบันทึกภาษา วิดีโอที่เกี่ยวกับชื่อเรียกและความหมายบริเวณจุดต่าง ๆ ในหมู่เกาะสุรินทร์ของทีมวิจัยชาวมอแกน ได้ถูกนำไปติดต่อและเผยแพร่ในงานเทศกาลภาพยนตร์มานุษยวิทยา ทศนะ ทศนา : มานุษยวิทยาแห่งการมองเห็น ในวันที่ 14 พฤษภาคม 2559 ที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) พร้อมทั้งนายนิล กล้าทะเล หัวหน้า

โครงการวิจัยท้องถิ่น ยังได้มีโอกาสขึ้นเวที พูดคุยแลกเปลี่ยน บอกเล่าเรื่องราวการทำงานวิจัยที่ผ่านการบันทึก ข้อมูลด้วยตนเอง 2) การนำเสนอผลงานการถ่ายภาพนิ่งของ น.ส. ฉันทนา คำนาค นักวิจัยด้านมนุษยวิทยา ทัศนาศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาพกระบวนการทำงานร่วมกันของทีมวิจัยชุมชน ทีมพี่เลี้ยง นักภาษาศาสตร์ และนัก มานุษยวิทยา ซึ่งเกิดจากประสบการณ์การทำงานร่วมกัน ประกอบกับภาพบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความ เป็นอยู่ของชาวมอแกน ซึ่งภาพเหล่านี้ได้ถูกนำเสนอในงาน Jazz Arts Market by Jazz happens ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559 ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเวทีการแสดง ผลงานภาพถ่าย ประกอบกับการเล่นดนตรีแจ๊ส ทำให้ผู้เข้าชมรู้สึกซาบซึ้ง และมองเห็นภาพวิถีชีวิตของชาวมอ แกนได้อย่างชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ภายในงานยังได้มีการพูดคุย ถึงที่มาของภาพซึ่งเกิดมาจากการดำเนิน งานวิจัยร่วมกันทั้งจากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นอีกด้วย

อาจกล่าวได้ว่าจากการดำเนินงานโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นนี้ ได้ทำให้เกิดผลที่ได้รับทั้งในเชิงวิจัยและ เชิงพัฒนา กล่าวคือ ได้เครื่องมือในการบันทึกภาษาและมีปัญญาท้องถิ่น ได้องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ เกี่ยวข้องกับชาวมอแกน ชาวมอแกนเกิดความตระหนักในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง สามารถใช้เครื่องมือในการบันทึกองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ และเกิดความ ภาคภูมิใจในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยตนเอง

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

1. หลักการและเหตุผล	1
2. โจทย์วิจัย	3
3. วัตถุประสงค์	3
4. ประเด็นในการศึกษา	3
5. พื้นที่วิจัย	3
6. กลุ่มเป้าหมาย	3
7. ระยะเวลา	3
8. แนวทางการดำเนินงาน	3
9. แผนการดำเนินงาน	4
10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5

บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม

1. ที่ตั้ง และลักษณะทางกายภาพ	6
1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์	6
1.2 ลักษณะภูมิประเทศ	6
1.3 ลักษณะภูมิอากาศ	6
2. บริบทชุมชนชาวมอแกน	8
2.1 ลักษณะทั่วไปของชาวมอแกน	8
2.2 ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชาวมอแกน	9
2.3 ลักษณะทางสังคม	10
2.4 ด้านการสาธารณสุข	10
2.5 ด้านการศึกษา	11
3. องค์ความรู้ด้านภาษามอแกน	12
3.1 ลักษณะทั่วไปของภาษามอแกน	12
3.2 ระบบเสียงภาษามอแกน	12
3.3 สัญญาณการถอดถอดของภาษามอแกนบนหมู่เกาะสุรินทร์	13

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย	17
1.1 ขอบเขตเนื้อหา	17
1.2 ขอบเขตพื้นที่	17
1.3 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย	17
1.4 ขอบเขตระยะเวลา	17
2. กระบวนการวิจัย	17
2.1 กิจกรรมเซ็นสัญญา และเปิดบัญชีโครงการ	17
2.2 ทีมพี่เลี้ยง และนักวิจัยในโครงการภาษามอแกน ติดต่อกับหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ฯ	18
2.3 กิจกรรมชี้แจงโครงการ / จัดทำแผนที่หมู่บ้าน / แผนที่ทางทะเล	18
2.4 กิจกรรมทำระบบเขียนภาษามอแกน	21
2.5 กิจกรรมอบรมการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	25
2.6 การทดลองใช้เครื่องมือถ่ายภาพผ่านฟิสิลอบและฟิสิลอยเรือ	26
2.7 กิจกรรมตรวจสอบระบบตัวเขียน และแผนที่ทางทะเล	28
2.8 กิจกรรมการเขียนคำศัพท์และเรื่องเล่า	29
2.9 กิจกรรมเข้าร่วมงานวันภาษาแม่สากล	30
2.10 กิจกรรมการเก็บข้อมูลและเขียนข้อมูลแผนที่ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้	30
2.11 กิจกรรมการตรวจสอบข้อมูล	31
2.12 กิจกรรมถอดบทเรียนและเวทีปิดโครงการวิจัย ฯ	32
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	33
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	34

บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน

1. แผนที่ชุมชน	36
2. ระบบเขียนภาษามอแกน	38
2.1 พยัญชนะต้น	38
2.2 พยัญชนะท้าย	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 สระ	41
3. คำศัพท์ภาษามอแกน	42
4. นิทานมอแกน	50
4.1 มานุด ออslag มาล้อย (คนสมัยโบราณ)	50
4.2 ลอโบง (พิธีกรรมลอโบง)	51
4.3 กาบง (เรือขามมอแกน)	53
4.4 คองยาง ขอบาย (เครื่องมือหากับข้าว)	54
4.5 ออslag ยายัม (คนไม่สบาย)	55
5. การใช้เครื่องมือถ่ายภาพในพิธีกรรมลอโบง และพิธีลอยเรือ	56
6. ชื่อเรียกและความหมายของแผนที่ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์	57
6.1 หมู่เกาะสุรินทร์เหนือ	58
6.2 หมู่เกาะสุรินทร์ใต้	66
6.3 ชื่อเรียกและความหมาย บริเวณจุดต่าง ๆ ในทะเลหมู่เกาะสุรินทร์ ในความหมายภาษาไทย	74
 บทที่ 5 สรุปและวิเคราะห์ผลงานวิจัย	
1. สรุปผลการดำเนินงานวิจัย	81
2. วิเคราะห์ผลการดำเนินงานวิจัย	83
 บรรณานุกรม	86
 ภาคผนวก	
รายชื่อทีมวิจัย / ผู้เข้าร่วมในการทำกิจกรรม	87

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงแผนการดำเนินงานโครงการ ฯ	4
ตารางที่ 2 แสดงหน่วยเสียงพยัญชนะภาษามอแกน	13
ตารางที่ 3 แสดงพยัญชนะต้นภาษามอแกน	38
ตารางที่ 4 แสดงพยัญชนะท้ายภาษามอแกน	40
ตารางที่ 5 แสดงสระภาษามอแกน	41
ตารางที่ 6 แสดงชื่อเรียกและความหมายของหมู่เกาะสุรินทร์เหนือ ในความหมายภาษาไทย	74
ตารางที่ 7 แสดงชื่อเรียกและความหมายของหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ในความหมายภาษาไทย	76

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ภาษามอแกน เป็นภาษาในตระกูลออสโตรเนเซียน สาขามลายู – โพลีเนเซียน จากการสำรวจและจัดทำแผนที่ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยของมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า มีผู้พูดภาษามอแกนประมาณ 3,000 คน (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2547)¹ และตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ในจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต และกระบี่ นอกจากนี้จากการสำรวจสถานการณ์ทางภาษาของนักภาษาศาสตร์ พบว่า ชาวมอแกนมีการใช้ภาษาของตนเองลดน้อยถอยลงทุกที จนเข้าสู่ภาวะถดถอย ดังจะเห็นได้จาก ชาวมอแกนในชุมชนหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนได้เปลี่ยนจากการใช้ภาษามอแกนมาเป็นภาษาไทยจำนวนมาก ผู้ใช้ภาษามอแกนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่และกลุ่มอาวุโส (สราวุฒิ ไกรเสม, 2012)² จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาษามอแกน ถือเป็นภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤต เสี่ยงต่อการสูญหาย

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ตั้งอยู่ในอำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางทะเล และทางบกที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชาวมอแกน ซึ่งมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับท้องทะเลมาอย่างยาวนาน และยังคงมีวิถีชีวิตในแบบล่าสัตว์ เพื่อการดำรงชีพ โดยผู้ชายจะออกทะเลเพื่อหาอาหาร ส่วนผู้หญิงจะอยู่บ้านเลี้ยงดูลูก และทำงานครัว การออกทะเลของชาวมอแกน จะใช้วิธีการออกเรือไปตามแหล่งที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์ เมื่อแหล่งอาหารบริเวณนั้นได้ลดน้อยลง จึงเคลื่อนย้ายไปยังแหล่งใหม่ และกลับมายังบริเวณเดิม ดังนั้นชาวมอแกนจึงไม่ใช่กลุ่มที่เดินทางแบบเร่ร่อน ไม่มีจุดหมาย (gypsy) แต่เป็นกลุ่มที่เคลื่อนย้ายอย่างมีรูปแบบและจุดหมายที่ชัดเจน (nomadic people) (อิสระ ชูศรี, 2553)³

สภาพสังคมโดยรวมของชาวมอแกน ในพื้นที่หมู่เกาะสุรินทร์ เริ่มมีการตั้งถิ่นฐานที่แน่นอนและมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบกึ่งชาวบ้านมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเห็นได้ชัดเจนหลังจากเหตุการณ์สึนามิ ในปี 2547 ชาวมอแกนได้รับการพัฒนาและช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก รวมถึงองค์กรต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้สภาพความเป็นอยู่และสภาพชุมชนได้รับการพัฒนา รวมทั้งถูกจัดระเบียบในเรื่องการตั้งบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยตามแนวชายหาด บริเวณอ่าวบอน บริเวณเกาะสุรินทร์ได้ นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้ง

¹ สุวิไล เปรมศรีรัตน์และคณะ. (2547). แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

² สราวุฒิ ไกรเสม. (2012). บทความเรื่อง “สัญญาณการถดถอยทางภาษาและแนวทางการฟื้นฟูภาษามอแกน หมู่เกาะสุรินทร์”. ใน *The Journal of the Faculty of Liberal Arts Mahidol University*. The Faculty of Liberal Arts. Mahidol University. Vol. 8 No.1 P. 73 – 93.

³ อิสระ ชูศรีและคณะ. (2553). โครงการวิจัย “การศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาวปาล่าสัตว์ในประเทศไทย เพื่อการพัฒนาโดยใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นฐาน : กลุ่มมานิ (ชาไก), มลาบรี (ตองเหลียง) และมอเกลิ้น”. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สาธารณสุขชุมชนขึ้นภายในหมู่บ้าน และการจัดตั้งโรงเรียนโดยกรมป่าไม้ (ในขณะนั้น) เพื่อให้ความรู้แก่เด็ก และเยาวชนชาวมอแกน ต่อมาภายหลังเกิดเหตุการณ์สึนามิ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้จัดตั้งศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนขึ้นมา และได้มีความพยายามในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้เหมาะสมกับบริบท ของชุมชน ชาวมอแกนในชุมชนจึงมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมถึงหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ มากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะ ครูผู้สอนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์, เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ชุมชน และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ (สราวุฒิ ไกรเสม, 2012)

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับภาษามอแกนเป็นหนึ่งในภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤต เสี่ยง ต่อการสูญหาย ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำงานศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษา และวัฒนธรรมอยู่ในภาวะวิกฤต โดยชุมชนเจ้าของภาษาเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการเอง และมีศูนย์ ฯ เป็นผู้หนุน เสริมความรู้ให้กับชุมชนเจ้าของภาษา ทั้งความรู้ทางด้านภาษาศาสตร์และทางเทคนิค กระบวนการต่าง ๆ จน เกิดชุดความรู้ที่เรียกว่า “มหิดลโมเดล” ทั้งนี้เพื่อรักษาความหลากหลายของภาษาและวัฒนธรรม เพื่อสร้าง สังคมพหุภาษาและพหุวัฒนธรรม ได้มีความพยายามในการกระตุ้นให้ชุมชนชาวมอแกนได้มีส่วนร่วมในการ ฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมด้วยตนเอง โดยลงพื้นที่เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจกับชุมชนตั้งแต่ปี 2550 พบว่า มี ปัจจัยเงื่อนไขหลายประการที่มีผลต่อการทำงานฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมโดยชุมชนเจ้าของภาษาเอง เช่น เจ้าของภาษายังมีความกังวลและหวาดระแวงต่อบุคคลภายนอก (ในลักษณะที่ต่างจากนักท่องเที่ยวที่มาเพียง แค่ 20 นาที) และเจ้าของภาษายังไม่ตระหนักถึงปัญหาและเห็นความสำคัญของภาวะการถดถอยของภาษา ประกอบกับคนในชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถอ่านหรือเขียนหนังสือได้

จากสาเหตุดังกล่าว จึงทำให้เกิดโครงการวิจัย “การศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนหาของป่า ล่าสัตว์ในประเทศไทย เพื่อการพัฒนาโดยใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นฐาน : กลุ่มมานิ (ชาไก), มลาบรี (ตองเหลือง) และมอเกล็น” ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งเป็นการวิจัยของนักภาษาศาสตร์ ที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม และศึกษาเกี่ยวกับภาษามอแกน จากการทำวิจัยนี้ พบว่า ภาษามอแกนมี สัญญาณการถดถอยทางภาษาและวัฒนธรรม กล่าวคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษาในลักษณะการ กลายเป็นคำพยางค์เดียว การสูญเสียคำศัพท์ ซึ่งมีความสำคัญในแง่ของภูมิปัญญาของชาวมอแกน (สราวุฒิ ไกรเสม, 2012) และจากการทำวิจัยโดยการลงพื้นที่ภาคสนามในช่วงปี 2553 - 2556 ทำให้เกิดความสนิห สนม ค้นเคยกับชุมชน และได้เห็นคนที่มีความสนใจในการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ทีมพี่เลี้ยง และนักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ ได้เดินทางลงพื้นที่เพื่อ ประเมินความเป็นไปได้ในการขึ้นโครงการวิจัยในรูปแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อการฟื้นฟูภาษาและ วัฒนธรรมโดยเจ้าของภาษา ซึ่งได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน พบว่า เด็ก และเยาวชนชาวมอแกนมีความสนใจ อยากเรียนรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของตนเอง ทำให้เกิดโครงการวิจัย เพื่อท้องถิ่น ภายใต้โครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” เพื่อหา แนวทางในการสร้างเครื่องมือในการบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกนที่เหมาะสมกับตนเอง

เพื่อบันทึกและรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาของตนเองได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนได้เห็นคุณค่าและความสำคัญขององค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมของตนเองอีกด้วย

2. โจทย์วิจัย

จะสร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกนที่เหมาะสมด้วยตนเองได้อย่างไร

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเครื่องมือบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกนได้ด้วยตนเอง
2. เพื่อบันทึกภาษา องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกนได้ด้วยตนเอง
3. เพื่อสร้างความตระหนักในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน

4. ประเด็นการศึกษา

องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต การทำมาหากินของชาวมอแกน ในพื้นที่หมู่เกาะสุรินทร์ จ.พังงา

5. พื้นที่วิจัย

หมู่บ้านมอแกน อ่าวบอน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อ.คุระบุรี จ.พังงา

6. กลุ่มเป้าหมาย

ชาวมอแกน หมู่บ้านมอแกน อ่าวบอน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อ.คุระบุรี จ.พังงา

7. ระยะเวลา

ระยะเวลา 12 เดือน นับจากเดือนที่ได้รับการอนุมัติ

8. แนวทางการดำเนินงาน

1. เปิดเวทีชี้แจงโครงการ เพื่อให้คนในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับทราบว่ามี การดำเนินงานโครงการวิจัยในพื้นที่
2. เรียนรู้เรื่องการใช้เครื่องมือการบันทึกภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กล้องถ่ายภาพนิ่ง กล้องวิดีโอ การทำระบบตัวเขียน ฯลฯ
3. ทดลองใช้เครื่องมือบันทึกเรื่องราวในชุมชนด้วยตนเอง
4. วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นตาม ที่สนใจภายในชุมชนตนเอง
5. เก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแผนที่ได้กำหนดไว้

6. ทดลองพัฒนาระบบตัวเขียนภาษามอแกน
7. จัดเวทีคืนความรู้สู่ชุมชน เพื่อบอกเล่าเรื่องราว องค์ความรู้ที่เกิดจากการเก็บข้อมูลจากคนภายในชุมชนเอง และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางในการขับเคลื่อนงานฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมภาษามอแกนในระยะต่อไป
8. สรุป และประเมินผลการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน
9. ประชุมทีมวิจัยประจำเดือน
10. เขียนรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์

9. แผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 แสดงแผนการดำเนินงานโครงการ ฯ

กิจกรรม	เดือน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. เปิดเวทีชี้แจงโครงการ ฯ	*											
2. เรียนรู้เรื่องการใช้เครื่องมือการบันทึกภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น		*										
3. ทดลองใช้เครื่องมือบันทึกเรื่องราวในชุมชนด้วยตนเอง		*	*									
4. วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามที่สนใจภายในชุมชนตนเอง			*									
5. เก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแผนที่กำหนดไว้			*	*	*	*	*	*	*	*	*	
6. ทดลองพัฒนาระบบตัวเขียน							*	*	*	*	*	
7. จัดเวทีคืนความรู้สู่ชุมชน											*	
8. สรุป และประเมินผลงานวิจัยร่วมกัน												
9. ประชุมทีมวิจัยประจำเดือน	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
10. เขียนรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์						*						*

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลเชิงวิจัย

1. ได้เครื่องมือในการบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ได้องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับชาวมอแกน

ผลเชิงพัฒนา

1. ชาวมอแกนได้เกิดความตระหนักในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง
2. ชาวมอแกนสามารถใช้เครื่องมือในการบันทึกองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง
3. ชาวมอแกนเกิดความภาคภูมิใจในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยตนเอง

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

1. ที่ตั้ง และลักษณะทางกายภาพ

ปัจจุบันชาวมอแกน อาศัยอยู่ภายในบริเวณอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ โดยมีลักษณะทั่วไป ดังนี้

1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ตั้งอยู่ในอำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2524 ซึ่งนับเป็นอุทยานแห่งชาติในลำดับที่ 29 ของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 เกาะ ได้แก่ เกาะสุรินทร์เหนือ เกาะสุรินทร์ใต้ เกาะรี เกาะไข่ และเกาะกลาง โดยมีเนื้อที่ประมาณ 84,375 ไร่ หรือ 135 ตารางกิโลเมตร (สำนักอุทยานแห่งชาติ, ออนไลน์)¹

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

หมู่เกาะสุรินทร์มีสภาพที่กำบังคลื่นลมทั้ง 2 ฤดู เนื่องจากเกาะวางตัวอยู่เป็นกลุ่มและมีอ่าวขนาดใหญ่ ทำให้เกิดแนวปะการังริมฝั่งอยู่รอบเกาะสุรินทร์เหนือ เกาะสุรินทร์ใต้ และเกาะบริวาร นอกเหนือจากการรับอิทธิพลจากคลื่นลม สภาพแวดล้อมทางสมุทรศาสตร์ของบริเวณหมู่เกาะเหล่านี้คือ เป็นสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาของแนวปะการัง คือ น้ำใส อุณหภูมิพอเหมาะ มีความอุดมสมบูรณ์ของแพลงก์ตอน ซึ่งเป็นอาหารปลาและสัตว์อื่น ๆ นอกจากนี้ปัจจัยทางสมุทรศาสตร์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ลักษณะของน้ำขึ้นน้ำลงในทะเลอันดามัน เป็นแบบ Semidiurnal คือน้ำขึ้นและน้ำลงอย่างละ 2 ครั้งใน 24 ชั่วโมง และความแตกต่างระหว่างน้ำขึ้นสูงสุด และต่ำสุด อาจถึง 3 เมตร ทำให้กระแสน้ำเลียบฝั่งค่อนข้างแรง (สำนักอุทยานแห่งชาติ, ออนไลน์)

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

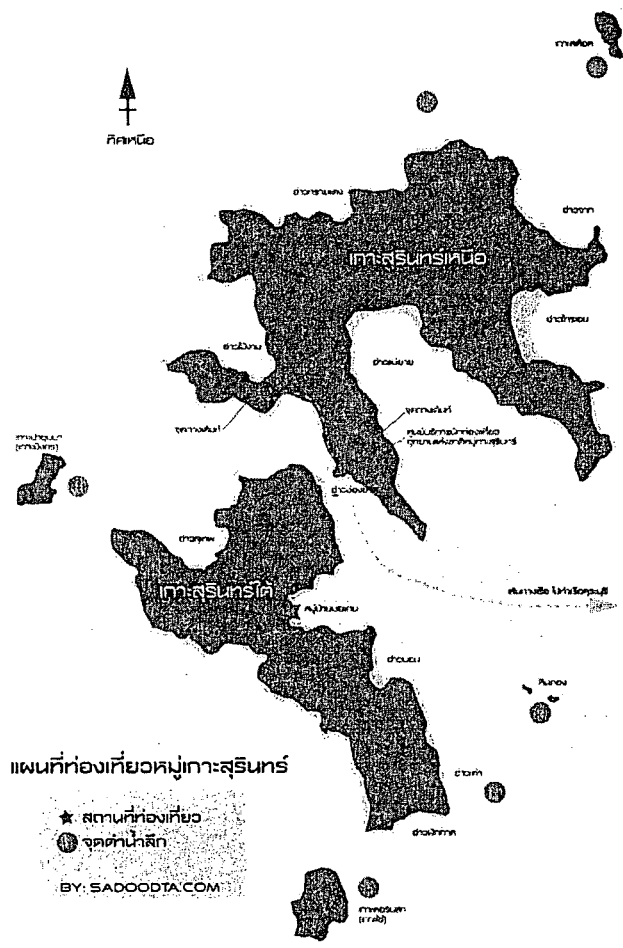
ภายในหมู่เกาะสุรินทร์มีภูมิอากาศแบบมรสุม แบ่งเป็น 3 ฤดู ได้แก่

- 1) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ระยะนี้เป็นช่วงว่างจากฤดูมรสุม จึงมีลมจากทิศตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้มีอากาศร้อนอบอวนทั่วไป
- 2) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นฤดูที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุม และมีร่องความกดอากาศต่ำเป็นระยะ ทำให้มีฝนตกมากตลอดฤดู และเดือนกันยายนจะมีฝนตกมากที่สุด ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในแต่ละปีมีค่ามากกว่า 3,000 มิลลิเมตร

¹ สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=1029 (สืบค้นเดือนสิงหาคม 2557)

3) ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ เป็นฤดูที่มีลมมรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน ทำให้อากาศเย็นทั่วไป แต่เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีทะเลล้อมรอบเกาะ อุณหภูมิ จะลดลงเพียงเล็กน้อย อากาศจึงไม่หนาวเย็นมากนัก โดยจะมีฝนตกทั่วไปแต่ปริมาณไม่มากเหมือนในฤดูฝน ความชื้นสัมพัทธ์จึงอยู่ในเกณฑ์สูงตลอดทั้งปี เพราะได้รับอิทธิพลจากมรสุมทั้ง 2 ฤดู ค่าเฉลี่ยตลอดทั้งปี ประมาณ 83 – 84 % (สำนักอุทยานแห่งชาติ, ออนไลน์)

แผนที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์²

² <http://mokusurin.sadoodta.com/files/field/image/mapmokusurin.jpg> สืบค้น สิงหาคม 2557

2. บริบทชุมชนชาวมอแกน

2.1 ลักษณะทั่วไปของชาวมอแกน

ชาวมอแกน เป็นกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทยในเขตทะเลอันดามัน ตั้งแต่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต จนถึงจังหวัดกระบี่ นอกจากนั้นยังพบว่าชาวมอแกนกระจายตัวอยู่ตามเกาะต่าง ๆ ในเขตประเทศพม่า แต่ไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตน่านน้ำไทยและพม่าของชาวมอแกน จากการพูดคุยและสอบถามหัวหน้าชุมชนชาวมอแกน พบว่า ในอดีตชาวมอแกนมีการเคลื่อนย้ายแหล่งที่อยู่อาศัยและหากินจากแหล่งหนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่ง โดยมีลักษณะวนไปมาเป็นวงกลม (nomad) อยู่ในบริเวณน่านน้ำไทย พม่า และอินเดียมาเป็นเวลานาน (สรารุณี ไกรเสม, 2012)³

ในอดีตชาวมอแกนอาศัยอยู่ในเรือเป็นหลัก และจะเข้าฝั่งต่อเมื่อเกิดมรสุมหรือคลื่นลมแรง พวกเขาจะเดินทางไปยังแหล่งสมบูรณ์ต่าง ๆ ทางธรรมชาติ และเมื่อความสมบูรณ์ในจุดนั้นหมดไป พวกเขาก็จะย้ายถิ่นที่อยู่ไปยังจุดหรือแหล่งอื่น ๆ โดยลักษณะการเคลื่อนย้ายดังกล่าวเป็นไปในลักษณะรูปแบบที่คล้ายกับวงกลม หมายความว่าพวกเขาจะกลับมาถึง ณ จุดเดิม เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม ดังนั้นคนกลุ่มนี้จึงไม่ใช่กลุ่มคนที่เดินทางแบบเร่ร่อนไม่มีจุดหมาย (gypsy) แต่เป็นกลุ่มที่มีการเคลื่อนย้ายอย่างมีรูปแบบ และมีจุดหมายที่ชัดเจน (nomadic people) คนมอแกนถือเป็นกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ยังคงมีวิถีชีวิตในแบบการล่าสัตว์เพื่อการดำรงชีพ โดยผู้ชายจะออกทะเลเพื่อหาอาหารในแต่ละวัน ทำให้ชาวมอแกนมีความรู้และความผูกพันกับธรรมชาติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความรู้ทางด้านทะเล สภาพอากาศ สัตว์น้ำ และพืชชนิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและการรักษาโรค (สรารุณี ไกรเสม, 2012) ส่วนผู้หญิงจะอยู่บ้านเลี้ยงลูก และทำงานบ้าน งานครัว หรือออกไปหาสัตว์ทะเลตามชายหาด เช่น หอย หรือ เปลือกทะเล เป็นต้น (อิสระ ชุศรีและคณะ, 2553)⁴

³ สรารุณี ไกรเสม. (2012). “สถานการณ์การถดถอยทางภาษาและแนวทางการฟื้นฟูภาษามอแกนบนหมู่เกาะสุรินทร์” ใน *The Journal : Journal of the Faculty of Liberal Arts Mahidol University*. Vol. 8 No.1 P. 73 – 93.

⁴ อิสระ ชุศรีและคณะ. (2553). โครงการวิจัย “การศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาวปาล่าสัตว์ในประเทศไทย เพื่อการพัฒนาโดยใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นฐาน : กลุ่มมานิ (ซาไก), มลาบรี (ตองเหลือง), และมอเกล็น.” สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.

ชาวมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์

2.2 ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชาวมอแกน

ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่า ในอดีตชาวมอแกนอาศัยอยู่ในเรือ แต่จะมีการสร้างบ้านเรือนขนาดเล็ก เพื่อพักอาศัยชั่วคราวเท่านั้น โดยใช้วัสดุที่หาได้จากในป่า เช่น ไม้ไผ่ มาสร้างบ้านตามแนวชายหาด ลักษณะตัวบ้านจะยกสูง แล้วมักจะรื้อบ้านตนเองในกรณีคนในบ้านเจ็บป่วย หรือต้องการอาศัยอยู่บนเรือในช่วงที่มีคลื่นมาก และไม่นิยมปลูกบ้านในตำแหน่งเดิม

หลังจากเกิดเหตุการณ์สึนามิ (26 ธันวาคม 2547) ชาวมอแกนได้รับการพัฒนาและช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกหรือองค์กรต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก จากที่เคยมีการตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ตามชายหาด ได้มีการจัดระเบียบให้ชาวมอแกนมาตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกัน ณ จุดเดียวตามแนวชายหาดที่อ่าวบอน บริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ทำให้ชาวมอแกนอยู่ในเขตการปกครองและการดูแลของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ และองค์การบริหารส่วนตำบล เกาะพระทอง เสี่ยงสะท้อนจากชาวมอแกนในชุมชนได้สะท้อนว่า

“เมื่อก่อนนี้เล่นเรือด้วยกัน 3 – 4 ลำ เป็นคนในครอบครัว หรือเป็นเพื่อนที่ไว้ใจได้ ถ้าใครอยากมีเรือก็จะคุยกัน และช่วยกันต่อเรือ เวลาหาปลาได้ ก็จะมาแบ่งกัน ช่วยกันทำงาน แต่พอมาตั้งเป็นหมู่บ้านแล้วจะเปลี่ยนเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมัน”

นายนิล กล้าทะเล

15 เมษายน 2557

จากการสำรวจของสาธารณสุขชุมชน พบว่า ปัจจุบันมีชาวมอแกนอาศัยอยู่ จำนวน 68 หลังคาเรือน 78 ครอบครัว (บ้านบางหลังอาศัยร่วมกันหลายครอบครัว) จำนวนประชากรทั้งสิ้น 244 คน โดยแบ่งเป็นชาย 100 คน และหญิง 144 คน (กนกวรรณ ชูยยัง, 2557 : สัมภาษณ์)⁵ โดยชาวมอแกนที่อาศัยร่วมกันในหมู่

⁵ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน หมู่บ้านมอแกน วันที่ 14 เมษายน 2557

เกาะสุรินทร์ มีความสัมพันธ์กันเป็นแบบเครือญาติ นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวมอแกนในประเทศพม่า โดยมีการเดินทางไปมาหาสู่ระหว่างกันอีกด้วย

ลักษณะการตั้งบ้านเรือนชาวมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์

2.3 ลักษณะทางสังคม

ชาวมอแกนอาศัยอยู่ร่วมกันในลักษณะเครือญาติ ส่วนใหญ่นิยมแต่งงานกับชาวมอแกนด้วยกันเอง อาจเป็นชาวมอแกนในชุมชนเดียวกัน หรือเป็นชาวมอแกนที่เดินทางมาจากชุมชนแห่งอื่น อาชีพหลักของชาวมอแกน จะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ตามฤดูกาลการท่องเที่ยว กล่าวคือ ในช่วงฤดูกาลการท่องเที่ยว (ตุลาคม – เมษายน) ชาวมอแกนส่วนหนึ่งมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการการท่องเที่ยว เช่น ขับเรือคายัคบริการรับ – ส่ง นักท่องเที่ยว การจำหน่ายของที่ระลึก การทำงานในอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ทั้งบริเวณช่องขาด และหาดไม้งาม เป็นต้น ส่วนช่วงฤดูแลมรสุม (พฤษภาคม – กันยายน) ชาวมอแกนจะจับปลิง แล้วนำมาตากแห้งนำไปขายเพื่อเอาเงินมาซื้อของบริโภคที่จำเป็น เช่น พริกแห้ง ข้าวสาร เป็นต้น

2.4 ด้านการสาธารณสุข

ในหมู่บ้านมอแกน ได้มีการจัดตั้งสาธารณสุขชุมชนขึ้น โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำการจำนวน 1 คน เป็นผู้ทำหน้าที่ดูแล รักษาโรค ของชาวมอแกน หากชาวมอแกนป่วยขั้นรุนแรง หรือมีอาการหนัก จะส่งผู้ป่วยไปรักษายังโรงพยาบาลสาธารณสุขตำบลเกาะพระทอง ส่วนมากชาวมอแกนจะป่วยเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ เช่น โรคหวัด หิดหอบ และโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหาร เช่น โรคท้องเสีย เป็นต้น

ภาพ ศูนย์สารานุกรมฐานชุมชน

2.5 ด้านการศึกษา

แต่เดิมมีการจัดตั้งโรงเรียนโดยกรมป่าไม้ เพื่อให้ความรู้แก่เด็กและวัยรุ่นชาวมอแกน แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์สึนามิ ทำให้การจัดการศึกษาได้หยุดชะงักลง ต่อมาภายหลังกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนขึ้นมา นอกจากนี้ยังได้มีความพยายามในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนอีกด้วย (อิสระ ชูศรีและคณะ, 2553)

ภาพ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวมอแกน

3. องค์ความรู้ด้านภาษามอแกน

3.1 ลักษณะทั่วไปของภาษามอแกน⁶

ภาษามอแกนเป็นภาษาในตระกูลออสโตรเนเซียน สาขามลายอ – โพลีเนเซียน สาขาย่อยมอแกน – มอแกน จากการสำรวจของ Naw Say Bay (1995) พบว่ามีผู้พูดภาษามอแกนกระจายตัวอยู่ในประเทศไทย และประเทศพม่า โดยมีภาษาถิ่นย่อยรวม 6 ถิ่น ดังนี้ ภาษามอแกนถิ่นตุง (Dung) ภาษามอแกนถิ่นจาอิต (Jait) ภาษามอแกนถิ่นเลบิ (Lebi) ภาษามอแกนถิ่นเนยวี (Niawi) ภาษามอแกนถิ่นจาเตียกและจาเตียกใต้ (Jadiak and South Jadiak) และภาษามอแกนถิ่นมอแกน (Moklen)

ในประเทศไทยพบผู้พูดภาษามอแกน 2 ถิ่นด้วยกันคือ ภาษามอแกนถิ่นจาเตียกและจาเตียกใต้ (บริเวณเกาะเหลา เกาะช้าง และเกาะพยาม จังหวัดระนอง หมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา และบริเวณหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต) และภาษามอแกนถิ่นมอแกน (บริเวณชายฝั่งทะเล จังหวัดพังงา เช่น ชุมชนบ้านทับตะวัน และชุมชนบ้านทับปลา) จากการสำรวจของ Bradley ในปี 2007 พบว่า มีผู้พูดภาษามอแกนประมาณ 4,000 คน ในประเทศพม่า และอีกประมาณ 2,000 คนในประเทศไทย ถึงอย่างไรก็ตามจำนวนประชากรดังกล่าว เป็นจำนวนที่ไม่คงที่ เนื่องจากชาวมอแกนในประเทศพม่าและประเทศไทยมีการย้ายถิ่นไปมาหาสู่กันตลอดเวลา ยกเว้นชาวมอแกนในกลุ่มภาษาถิ่นมอแกนและภาษาถิ่นจาเตียกใต้ที่มีการตั้งถิ่นฐานถาวร

3.2 ระบบเสียงภาษามอแกน

ภาษามอแกนเป็นภาษาที่ไม่มีระบบเสียงวรรณยุกต์ เช่นเดียวกับภาษาอื่นในตระกูลออสโตรเนเซียนที่พบได้ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ภาษาอูรักลาโวยจ ภาษามลายูปาตานี ภาษามาเลย์ และภาษาอินโดนีเซีย เป็นต้น ภาษามอแกนมีแต่ภาษาพูด ไม่มีตัวเขียน โดยมีระบบเสียงดังนี้

- 1) หน่วยเสียงพยัญชนะ ภาษามอแกนมีหน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมด 22 หน่วยเสียงด้วยกัน ดังนี้

⁶ สราวุฒิ ไกรเสมและฉันทนา คำนาค. (2557). รายงานความก้าวหน้า โครงการภาษามอแกน. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

ตารางที่ 2 แสดงหน่วยเสียงพยัญชนะภาษามอแกน

ฐานกรณ์ ลักษณะ การออกเสียง	ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน	เส้นเสียง
ระเบิด	p b	t d	c	k g	ʔ
ระเบิดมีลมแทรก	p ^h	t ^h	c ^h	k ^h	
นาสิก	m	n	ɲ	ŋ	
เสียดแทรก			ɕ ʝ		h
เหลว / กึ่งสระ	w	l	j		

2) สระในภาษามอแกน จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ภาษามอแกนประกอบด้วยสระเดี่ยว และสระประสมสองเสียง โดยสระเดี่ยวนี้นับจำนวนสระทั้งหมด 14 สระ แบ่งเป็นสระเสียงสั้น 7 สระ และสระเสียงยาว 7 สระ และสระประสมสองเสียงมีจำนวนสระทั้งหมด 2 สระ ดังรายละเอียดด้านล่าง

	สระหน้า	สระกลาง	สระหลัง
สระสูง	i, i:		u, u:
สระกลางค่อนข้างสูง	e, e:		o, o:
สระกลางค่อนข้างต่ำ	ɛ, ɛ:		ɔ, ɔ:
สระต่ำ		ia a, a: ua	

3.3 สัญญาณการถดถอยของภาษามอแกนบนหมู่เกาะสุรินทร์⁷

จากการศึกษาของนักภาษาศาสตร์ พบว่า ภาษามอแกนในหมู่เกาะสุรินทร์กำลังตกอยู่ในภาวะถดถอยอย่างช้า ๆ โดยสะท้อนจากการเปลี่ยนแปลงภายในตัวภาษาและการรับรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนรุ่นใหม่ อธิบายได้ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงทางภาษา เกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ คือ การกลายเป็นคำพยางค์เดียว และการสูญเสียคำศัพท์

- จากการสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาและตรวจสอบคำศัพท์ของนักภาษาศาสตร์ พบว่าคนมอแกนในชุมชนนิยมตัดพยางค์ในคำ 2 พยางค์ ให้กลายเป็นคำพยางค์เดียว โดยมักตัดพยางค์แรกทิ้ง แล้ว

⁷ สราวุธ ไกรเสม. (2012). “สัญญาณการถดถอยทางภาษาและแนวทางการฟื้นฟูภาษามอแกนบนหมู่เกาะสุรินทร์” ใน *The Journal : Journal of the Faculty of Liberal Arts Mahidol University*. Vol. 8 No.1 P. 73 – 93.

เลือกใช้หรือเลือกพูดเฉพาะพยางค์ที่สอง พบทั้งในกลุ่มเด็กและผู้ใหญ่ โดยคนมอแกนในวัยกลางคนขึ้นไปสามารถบอกได้ว่าคำเดิมที่เป็นคำ 2 พยางค์ คือคำว่าอะไร แต่เด็กและวัยรุ่นมอแกนจำนวนมากไม่ทราบว่าคำดังกล่าวมาจากคำ 2 พยางค์ เช่นคำว่า

<ʔe:ka:n>	—————>	[ka:n]	- ปลา
<ʔo:ma:k>	—————>	[ma:k]	- บ้าน

• การสูญเสียคำศัพท์ แสดงให้เห็นถึงการลดลงของแวดวงการใช้ภาษาและการเปลี่ยนแปลงของบริบทในการใช้คำศัพท์ การสูญเสียดังกล่าวไม่ได้ทำให้ปริมาณคำศัพท์ในภาษานั้นลดลงเท่านั้น แต่ยังทำให้สูญเสียภูมิปัญญาของชาวมอแกนที่ได้คิดคำศัพท์เหล่านั้นขึ้นมาใช้ด้วย เกิดขึ้นใน 3 ลักษณะ ได้แก่ การขยายวงความหมายของคำศัพท์เฉพาะให้กลายเป็นคำศัพท์ที่ใช้ได้ทั่วไป การแปรความหมายของคำศัพท์ และการยืมคำศัพท์ ตัวอย่างเช่น

การขยายวงความหมายของคำศัพท์เฉพาะให้กลายเป็นคำศัพท์ที่ใช้ได้ทั่วไป กล่าวคือ ในภาษามอแกนมีคำศัพท์หมวดกอนหิน ประมาณ 6 คำ ได้แก่ ba:toj – หิน, ba:ja:ʔ – โขดหิน หรือกองหิน, bale: – ก้อนหินเล็ก ๆ ที่อยู่บริเวณริมเขาติดทะเล, kanaj bale: – ก้อนกรวดเล็ก ๆ ที่อยู่ในทราย, te:pe:n – ก้อนหินที่มีลักษณะแบนในทะเล, pa:n / ba:toj pa:n – ก้อนหินขนาดใหญ่ที่มีลักษณะแบน แต่เกิดการเลือกใช้คำศัพท์เพียงคำเดียว คือ ba:toj

การแปรความหมายของคำศัพท์ กล่าวคือ เกิดการแปรคำศัพท์จากการใช้ภาษาของเด็กมอแกนที่สามารถนำไปสู่การถดถอยทางภาษา เช่น คำว่า <bituak> - ดวงดาว <bu:la:n>- ดวงจันทร์ และ <ma:taʔ ʔa:loj> - ดวงอาทิตย์ แต่เด็ก ๆ ชาวมอแกน จะใช้คำว่า <bituak> มีความหมายแทนดวงดาวและดวงจันทร์ หรือ ใช้คำว่า <bu:la:n> เรียกแทน ดวงจันทร์ ดวงดาว และ ดวงอาทิตย์ ซึ่งการให้ความหมายของคำศัพท์แต่ละคำจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

การยืมคำศัพท์ ถือเป็นการสูญเสียคำศัพท์อีกรูปแบบหนึ่ง โดยยืมคำจากภาษาไทยมาใช้แทน ซึ่งการแทนที่ของคำศัพท์ภาษาไทยในภาษามอแกนนั้นพบในบริบทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตในทะเล เช่น กัลปังหา ชื่อปลาชนิดต่าง ๆ อวัยวะในร่างกาย เป็นต้น เนื่องจากคนส่วนใหญ่โดยเฉพาะเด็กและวัยรุ่นไม่ทราบว่าคำที่เกี่ยวข้องในบริบทดังกล่าวมีคำเรียกเป็นภาษามอแกนว่าอย่างไร

2) การถดถอยของภูมิปัญญาท้องถิ่น

การถดถอยของภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการถดถอยทางภาษา เนื่องจากองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกจัดเก็บอยู่ในรูปของคำศัพท์ และได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านภาษาพูด นอกจากนี้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังเป็นเครื่องมือสำหรับบ่งบอกอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์และเป็นช่องทางในการใช้ภาษาที่สำคัญ ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของชาวมอแกน ได้แก่ วรรณกรรมมุขปาฐะ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับพืชพื้นบ้าน และความรู้เกี่ยวกับสัตว์พื้นบ้าน แต่ปัจจุบันเหลือผู้รู้ยังเป็นจำนวนน้อย ประกอบกับองค์ความรู้เหล่านี้ไม่ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ หรือถูกถ่ายทอดไปยังชาวมอแกนรุ่นต่อไป ทำให้องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้เสี่ยงต่อการสูญหาย จึงจำเป็นต้องรีบเร่งใน

การเก็บรวบรวมองค์ความรู้เหล่านี้ พร้อมไปกับการปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนัก ให้กลุ่มเยาวชน รวมถึงชุมชนได้เห็นคุณค่า และความสำคัญของภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้นพบว่า ชาวมอแกนที่อาศัยอยู่ในหมู่เกาะสุรินทร์ แม้ว่าจะเป็นกลุ่มคนเล็ก ๆ อาศัยอยู่ภายในเกาะ มีลักษณะเป็นพื้นที่ปิด แต่ภาวะทางภาษาก็ยังเกิดความถดถอย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางภาษา การเกิดภาวะกร่อนทางภาษา ซึ่งหากปล่อยไว้นานวัน ภาษามอแกนก็จะสูญหายไปในที่สุด ดังนั้น การดำเนินงานในโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน หมู่บ้านมอแกน อ่าวบอน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อ.คุระบุรี จ.พังงา” จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จะชะลอการตายของภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน โดยผ่านการสร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน ด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินงานในโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” เป็นโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เริ่มต้นในเดือนกันยายน 2556 ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยมีนายนิล กล้าทะเล (ชาวมอแกน) เป็นหัวหน้าโครงการ และมีทีมพี่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ประเด็นภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต เป็นผู้คอยดูแล สนับสนุนและติดตามให้การดำเนินงานวิจัยเกิดผลสำเร็จ

นอกจากนี้ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน นายนิล กล้าทะเล ยังเป็นผู้ช่วยวิจัยในการดำเนินงานโครงการ “ภาษามอแกน” (เริ่มต้นในเดือนธันวาคม 2556) โดยมีนายสรายุधि ไกรเสม¹ เป็นหัวหน้าโครงการ และ น.ส. ฉันทนา คำนาค² เป็นนักวิจัย โครงการภาษามอแกนได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อศึกษาบันทึกรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลภาษามอแกน โดยชุมชนเจ้าของภาษามีส่วนร่วม เพื่อป้องกันคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อจัดทำคลังข้อมูลมรดกภูมิปัญญาด้านภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์มอแกนในขอบเขตประเทศไทย เพื่อให้ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์มอแกน มีกำลังใจและเกิดจิตสำนึกในการสงวนรักษาภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชาติต่อไป และเพื่อนำไปสู่การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ สาขาภาษาต่อไป

ดังนั้นการดำเนินงานวิจัยในโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” และโครงการ “ภาษามอแกน” มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ เพื่อการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของชาวมอแกน และเพื่อสร้างความตระหนัก ให้ชุมชนชาวมอแกน เห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาและวัฒนธรรมของตนเองเป็นสำคัญ จึงมีวิธีการดำเนินงานวิจัยทั้งสองโครงการไปพร้อม ๆ กัน และร่วมมือกันระหว่างเจ้าของภาษา (ชุมชนมอแกน), นักภาษาศาสตร์, นักมานุษยวิทยาทัศนศึกษา และทีมพี่เลี้ยง โดยมีการประสานงาน ประชุม ปรึกษาหารือ และวางแผนการทำงานร่วมกัน เพื่อทำความเข้าใจเป้าหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ผลลัพธ์ของแต่ละโครงการ อีกทั้งทีมพี่เลี้ยงและนักวิจัยในโครงการภาษามอแกนยังมีการออกแบบกระบวนการทำงาน ตลอดจนมีการทำงานในพื้นที่ร่วมกันอีกด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน และทำให้บรรลุเป้าหมายของทั้งสองโครงการ

¹ นักวิจัย ด้านภาษาศาสตร์ประจำศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา - วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

² นักวิจัย / นักมานุษยวิทยาทัศนศึกษา มีความเชี่ยวชาญในด้านการถ่ายภาพนิ่งและการถ่ายภาพเคลื่อนไหวในมุมมองของมานุษยวิทยา

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตเนื้อหา

- เครื่องมือในการบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน เช่น ระบบเขียนภาษามอแกน, กล้องถ่ายภาพนิ่ง, กล้องถ่ายภาพวิดีโอ, เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น
- ภาษา และองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน เช่น ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต การทำมาหากินของชาวมอแกน

1.2 ขอบเขตพื้นที่

หมู่บ้านมอแกน อำเภอบอน อูทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อ.คุระบุรี จ.พังงา

1.3 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

ชาวมอแกน และกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้านมอแกน อำเภอบอน อูทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อ.คุระบุรี จ.พังงา

1.4 ขอบเขตระยะเวลา

12 เดือน ตั้งแต่เดือนกันยายน 2556 – 2557

2. กระบวนการวิจัย

2.1 กิจกรรมเชิงสัญญา และเปิดบัญชีโครงการ

วันที่ 28 พฤศจิกายน 2556 ทีมพี่เลี้ยง และ นายสรวุฒิ ไกรเสม นักวิจัยภาษาศาสตร์ ได้เดินทางลงพื้นที่ เพื่ออธิบาย ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ ๓ ให้ทีมวิจัยได้รับทราบ รวมถึงการอธิบายเรื่องการจัดทำเอกสารการเงิน ให้นางกนกวรรณ ชูยยัง (การเงิน) ได้เข้าใจ หลังจากนั้นในวันที่ 9 ธันวาคม 2556 หัวหน้าโครงการ, ตัวแทนทีมวิจัย, และฝ่ายการเงินได้เดินทางไปเปิดบัญชีโครงการ และส่งเอกสาร หลักฐานไปยัง สกว. เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

นายนิล กล้าทะเล (หัวหน้าโครงการ) และนางกนกวรรณ ชูยยัง (การเงิน)
กำลังเซ็นเอกสารสัญญาโครงการ ฯ

2.2 ทีมพี่เลี้ยง และนักวิจัยในโครงการภาษามอแกน ติดต่อกับหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์

ในช่วงระหว่างวันที่ 28 ธันวาคม 2556 – วันที่ 3 มกราคม 2557 ทีมพี่เลี้ยงและ นายสรายุทธ ไกรเสม นักวิจัยภาษาศาสตร์ ในโครงการภาษามอแกน ได้เดินทางลงพื้นที่ เพื่อขออนุญาตในการดำเนินงานโครงการวิจัย “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” และโครงการ “ภาษามอแกน” ต่อหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ (นายก้องเกียรติ เต็มตำนาน) โดยทีมพี่เลี้ยงและนายสรายุทธ ร่วมกันชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการวิจัยทั้งสองโครงการ พร้อมกันนี้ยังได้จัดทำเอกสารเพื่อขออนุญาตอย่างเป็นทางการตามระเบียบราชการอีกด้วย

นอกจากนี้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ทีมพี่เลี้ยงและนายสรายุทธ ไกรเสม ได้จัดประชุมทีมวิจัย ชุมชนร่วมกัน เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน และเตรียมดำเนินการสำหรับจัดกิจกรรมชี้แจงโครงการในครั้งต่อไป

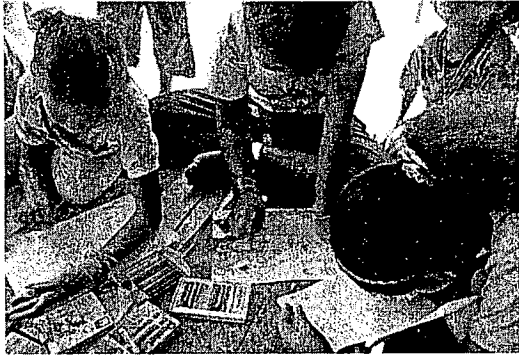
2.3 กิจกรรมชี้แจงโครงการ / จัดทำแผนที่หมู่บ้าน / แผนที่ทางทะเล

ในช่วงค่ำของวันที่ 26 มกราคม 2557 ทีมพี่เลี้ยง และคณะนักวิจัยในโครงการ “ภาษามอแกน” ร่วมกับทีมวิจัยชุมชนชาวมอแกน ได้ประชุมร่วมกัน โดยทีมพี่เลี้ยงได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และวางแผนการทำกิจกรรมร่วมกัน มีวัตถุประสงค์หลักคือ การจัดกิจกรรมชี้แจงโครงการ ฯ การจัดทำแผนที่หมู่บ้าน และการจัดทำแผนที่ทางทะเล โดยมีรายละเอียดของการทำกิจกรรมดังนี้

จัดทำแผนที่หมู่บ้าน

วันที่ 27 มกราคม 2557 ทีมพี่เลี้ยงได้จัดกิจกรรมให้เด็ก ๆ เยาวชนชาวมอแกน ได้เรียนรู้จักชุมชนตนเองผ่านการจัดทำแผนที่หมู่บ้าน โดยมีทีมวิจัยชุมชนและกลุ่มเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 18 คน ทีมพี่เลี้ยง จำนวน 3 คน และทีมวิจัยในโครงการภาษามอแกน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 23 คน

ในช่วงเช้า ก่อนเริ่มกิจกรรมทำแผนที่หมู่บ้าน ทีมพี่เลี้ยงได้แจกสมุด ดินสอ ให้เด็ก ๆ ได้เขียนชื่อของตนเอง จากนั้นให้เด็ก ๆ วาดภาพ ระบายสี คนละ 1 ภาพ ที่บ่งบอกถึงลักษณะความเป็นตัวเองมากที่สุด เมื่อเด็ก ๆ วาดภาพและระบายสีเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทีมพี่เลี้ยงได้ให้เด็ก ๆ แต่ละคนแนะนำตัว พร้อมกับอธิบายความหมายในภาพทั้งภาษาไทยและภาษามอแกน เพื่อให้ทุกคนได้รู้จักกัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ และความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างทีมพี่เลี้ยงและกลุ่มเยาวชนร่วมกันอีกด้วย

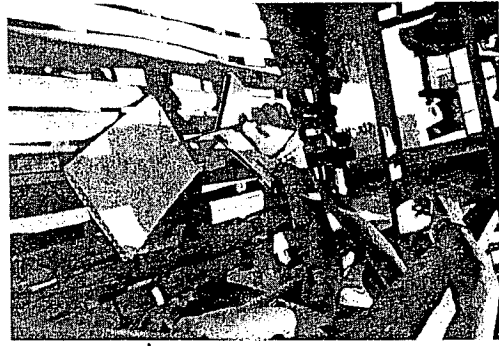

ภาพ เด็ก ๆ ขาวมอแกน วาดภาพระบายสีในสมุดบันทึกของตนเอง

จากนั้นทีมพี่เลี้ยงได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับในหมู่บ้าน เช่น “เด็ก ๆ รู้ไหมว่าในหมู่บ้านมีบ้านกี่หลัง” “มีบ้านใคร อยู่ตรงไหนบ้าง” เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่การจัดทำแผนที่หมู่บ้าน เพื่อให้เด็ก ๆ ขาวมอแกนได้รู้จักหมู่บ้านหรือชุมชนของตนเอง โดยทีมพี่เลี้ยงได้อธิบายถึงวิธีการทำแผนที่หมู่บ้าน เริ่มต้นจากพากันออกเดินสำรวจบ้านในชุมชน แล้ววาด หรือจดบันทึกลงไปในสมุดของตนเอง โดยทีมพี่เลี้ยงได้ทำให้ดูเป็นแบบอย่าง และให้เด็ก ๆ วาดลงในสมุดของตัวเอง

จากการทำกิจกรรมนี้ทีมพี่เลี้ยงสังเกตว่าเด็ก ๆ ได้เดินสำรวจกันเป็นกลุ่มและวาดรูปลงสมุดของตนเอง พร้อมกับบันทึกบ้านเลขที่บ้านอีกด้วย หากไม่ทราบบ้านเลขที่ หรือเจ้าของบ้าน เด็ก ๆ ก็จะเดินไปถามผู้ใหญ่ภายในบ้าน

ภาพ เด็ก ๆ เยาวชนชาวมอแกนร่วมกันทำแผนที่ชุมชนด้วยตนเอง

เมื่อเด็ก ๆ วาดภาพแผนที่ชุมชนเสร็จแล้ว ทีมพี่เลี้ยงจึงให้เด็ก ๆ ร่วมกันคิด และช่วยกันวาดลงบนกระดาษแผ่นใหญ่ หลังจากนั้นทีมพี่เลี้ยงได้ตั้งคำถาม และให้เด็ก ๆ ช่วยกันตอบ เพื่อให้เด็ก ๆ เข้าใจและรู้จักความเป็นชุมชนของตนเอง เช่น ในหมู่บ้านมีกี่หลังคาเรือน มีบ้านที่ไม่มีบ้านเลขที่กี่หลัง เพราะอะไร แต่ละภาพบนแผ่นกระดาษมีชื่อเรียกเป็นภาษามอแกนว่าอะไร เป็นต้น

ประชุมพูดคุยชี้แจงโครงการ

ในช่วงกลางคืนของวันที่ 27 มกราคม 2557 ได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างทีมวิจัยชุมชน กลุ่มเยาวชน ทีมพี่เลี้ยง และนักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ จำนวน 23 คน โดยทีมพี่เลี้ยงได้อธิบายเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” ตั้งแต่เป้าหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ผลที่คาดว่าจะได้รับ และนายสรวิศ นักภาษาศาสตร์ ได้อธิบายเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ “ภาษามอแกน” เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน และเป็นไปอย่างสอดคล้อง

ทั้งนี้ทีมพี่เลี้ยงและนายสรวิศ นักวิจัยภาษาศาสตร์ ได้อธิบายการดำเนินงานโครงการโดยใช้ภาษาอย่างง่าย หลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์เฉพาะ และสร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเอง จากนั้นทีมวิจัยชุมชนยังได้อธิบายให้กลุ่มเด็ก ๆ และเยาวชนได้เข้าใจเป็นภาษามอแกน และได้แต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มเยาวชน คือ โมเม และ ยอย เพื่อเป็นผู้นำกลุ่มเยาวชนในการประสานงานและติดตามงานต่อไปอีกด้วย

จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันทีมวิจัยชุมชนมีความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการ รวมถึงเข้าใจในเรื่องการใช้งบประมาณการทำโครงการ รวมถึงทีมวิจัยชุมชนยังได้สะท้อนให้ฟังว่า “*ไม่อยากให้เด็ก ๆ พูดภาษาอื่น อยากให้พูดภาษามอแกน เดียวจะพูดภาษาลิงกันหมด*” (นิล กล้าทะเล, 27 มกราคม 2557) นอกจากนี้เรื่องเร่งด่วนที่จำเป็นจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ บทเพลงของชาวมอแกน, เรื่องสมุนไพรร, เรื่องพิธีกรรมลอบัง และพิธีลอยเรือของชาวมอแกน

จัดทำแผนที่ทะเล

หลังจากที่พูดคุยกันเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทีมวิจัยชุมชนได้ช่วยกันจัดทำแผนที่ทะเล โดยมีนายนิล กล้าทะเล หัวหน้าโครงการ และนายสุทัศน์ กล้าทะเล (นักวิจัยชาวมอแกน) ได้ช่วยกันวาดภาพแผนที่หมู่เกาะสุรินทร์ พร้อมกับวาดเส้นเขตน้ำทะเลลึก หลังจากนั้นทีมวิจัยชาวมอแกน ช่วยกันบอกชื่อเรียกตามจุดต่าง ๆ ในแผนที่เป็นภาษามอแกน มีเด็ก ๆ กลุ่มเยาวชนที่รู้หนังสือภาษาไทย ทดลองเขียนชื่อเรียกภาษามอแกนด้วยตัวหนังสือไทย

จากการทำกิจกรรมนี้ทีมพี่เลี้ยงพบว่า ทีมวิจัยชุมชน รวมถึงกลุ่มเยาวชนมีความสามารถในการวาดภาพเป็นอย่างมาก นอกจากนี้เด็ก ๆ ชาวมอแกนยังมีความสนใจในการเขียนคำภาษามอแกน โดยใช้ตัวอักษรไทย ทีมวิจัยมีความตั้งใจในการทำแผนที่จนสำเร็จ และมีความต้องการอยากจะถ่ายทอดความรู้เหล่านี้ให้กับเด็ก ๆ

ทีมวิจัยชาวมอแกนพร้อมกับเด็กและเยาวชนช่วยกันจัดทำแผนที่ทะเล

จากนั้นในวันที่ 28 มกราคม 2557 ทีมพี่เลี้ยง นักวิจัย และทีมวิจัยชุมชน ร่วมกันสรุปการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยทีมวิจัยชุมชนได้สะท้อนว่า “ชาวบ้านคนอื่น ๆ ในชุมชนยังไม่มี ความสนใจ และยังไม่เข้าใจการทำโครงการ ต้องใช้เวลาในการทำ ความเข้าใจ และค่อย ๆ ชวนให้มาร่วมกิจกรรม” (นายนิล กล้าทะเล, 28 มกราคม 2557)

2.4 กิจกรรมทำระบบเขียนภาษามอแกน

ทีมวิจัยชุมชนได้จัดกิจกรรม “จัดทำระบบตัวเขียนภาษามอแกน” ในวันที่ 4 – 6 มีนาคม 2557 ที่บริเวณศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้านมอแกน โดยผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 23 คน ได้แก่ ทีมวิจัยชุมชน, กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน ครูในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในชุมชน โดยมีขั้นตอนรายละเอียดดังนี้

วันที่ 4 มีนาคม 2557 ทีมพี่เลี้ยง และนายสราวุฒิ ไกรเสม นักภาษาศาสตร์ร่วมกันให้ความรู้ และอธิบายถึงความสำคัญและหลักการของการจัดทำระบบตัวเขียน ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เข้าใจ กล่าวคือ

การทำระบบตัวเขียนภาษามอแกน ด้วยอักษรไทย มีประโยชน์ในการบันทึกภาษาเพื่อการสื่อสาร และเพื่อ บันทึกองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน โดยหลักการของการทำระบบตัวเขียน ได้แก่

- 1) ตัวอักษรต้องเป็นที่ยอมรับของชุมชน และสังคมภายนอก
- 2) ง่ายต่อผู้ใช้ และไม่ซับซ้อนเกินไป
- 3) แสดงลักษณะภาษาได้มากที่สุด
- 4) ใช้สัญลักษณ์ 1 ตัว แทน 1 เสียง
- 5) ใช้สัญลักษณ์สม่ำเสมอ อย่างเป็นระบบ
- 6) ครอบคลุมภาษาย่อยต่าง ๆ
- 7) พิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ได้
- 8) เชื่อมโยงสู่ระบบภาษาราชการได้

หลังจากนั้นทีมพี่เลี้ยงได้แสดงระบบตัวเขียนภาษาอุรักลาโว้ยให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ดูเป็น ตัวอย่าง เพื่อให้เห็นภาพของการเขียนภาษาท้องถิ่นโดยใช้อักษรไทยมากยิ่งขึ้น ชาวมอแกนบางคนสามารถ อ่านคำในภาษาอุรักลาโว้ยได้

จากนั้นทีมพี่เลี้ยงและนายสราวุธ ไกรเสม ร่วมกันอธิบายถึงระบบเขียนในภาษาไทย ประกอบด้วย 44 ตัว แบ่งเป็นอักษรเสียงสูง เสียงกลาง และเสียงต่ำ ส่วนการทำระบบเขียนในภาษามอแกน จะไม่ใช้อักษรเสียงสูง เนื่องจากจะทำให้เกิดความสับสนในเสียงวรรณยุกต์ รวมไปถึงอักษรที่มีเสียงซ้ำกัน เช่น เสียง ท ธ ท จะใช้ ตัว ท แทน และตัดอักษรที่เขียนยากออกไป เช่น ฎ ฏ ฟ เป็นต้น ทำให้ได้ตัวอักษรที่จะใช้ เขียนในภาษามอแกนเบื้องต้น

ทีมวิจัย กำลังดูระบบตัวเขียนของกลุ่มอุรักลาโว้ย

พี่เลี้ยงทีมวิจัย และนายสรารุติ ไกรเสม กำลังอธิบายถึงหลักการการทำระบบตัวเขียนภาษามอแกน

วันที่ 5 มีนาคม 2557 ได้จัดกิจกรรมทำระบบตัวเขียนอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นจากการทบทวน ความสำคัญของระบบตัวเขียน และหลักการทำระบบตัวเขียนของภาษามอแกน หลังจากนั้นทีมพี่เลี้ยง และ นายสรารุติ ได้ให้ทีมวิจัยชุมชนออกมาเขียนคำศัพท์ ตามลำดับตัวอักษรพยัญชนะต้น เช่น ตัวอักษร ก ทีมวิจัย ชุมชนได้เขียนคำศัพท์ 3 คำ ได้แก่ กะปาว – ควาย, กะตาม – ปู, กะปะ – ขวาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ จัดทำระบบเขียนของพยัญชนะท้าย และสระอีกด้วย ในการจัดทำระบบเขียนภาษามอแกนทั้งพยัญชนะต้น ตัวสะกด และสระ ทีมวิจัยชุมชน จะเป็นผู้เลือกตัวอักษรที่ใช้แทนสัญลักษณ์เสียงพิเศษที่ไม่มีในภาษาไทย เช่น เสียง /g/ เป็นเสียงระเบิดแบบโหมะ ที่เกิดบริเวณเพดานอ่อน จะใช้ตัวอักษร กุ แทน หรือ พยัญชนะท้ายที่ ออกเสียงยาวและหยุด จะใช้ตัว อ์ แทน เป็นต้น

เด็ก ๆ ขาวมอแกน กำลังเขียนคำศัพท์ภาษามอแกน ด้วยตัวอักษรไทย

วันที่ 6 มีนาคม 2557 ทีมพี่เลี้ยง ได้ให้ทีมวิจัยชุมชนเลือกคำศัพท์ที่สามารถนำมาวาดภาพได้ สื่อสารได้ง่าย เพื่อจัดทำแผ่นภาพตัวอักษร หรือชาร์ตพยัญชนะ ทั้งพยัญชนะต้น พยัญชนะท้าย และสระ จากนั้นให้เด็ก ๆ วาดภาพ เพื่อประกอบชาร์ตพยัญชนะ จากกิจกรรมนี้ทำให้ได้ระบบตัวเขียนภาษามอแกน โดยเขียนด้วยตัวอักษรไทย และชาร์ตพยัญชนะต้น พยัญชนะท้าย และตัวสะกด

เด็ก ๆ ขวามอแกนกำลังวาดภาพประกอบการทำชาร์ตพยัญชนะ

หลังจากที่ได้ระบบเขียนภาษามอแกนแล้ว ทีมพี่เลี้ยงได้จัดกิจกรรมให้เขียนชื่อเรียก บริเวณจุดต่าง ๆ ของแผนที่ทะเล โดยมีทีมวิจัยในกลุ่มผู้ใหญ่เป็นผู้ออกเสียงที่ถูกต้อง ส่วนเด็ก ๆ เป็นคนเขียนภาษามอแกนด้วยตัวอักษรไทย

การเขียนคำศัพท์ชื่อเรียกจุดต่าง ๆ ของแผนที่ทะเล

เมื่อได้ระบบเขียนภาษามอแกน และชาร์ตพยัญชนะภาษามอแกน รวมไปถึงแผนที่หมู่บ้าน และแผนที่ทางทะเลแล้ว ทางทีมพี่เลี้ยงจะประสานงานกับ น.ส. สุมาลี หาญยศ ฝ่ายสนับสนุนของศูนย์ประสานงาน ฯ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากพื้นที่ แปลงเป็นภาพที่ผ่านการตกแต่งจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เป็นภาพที่มีความชัดเจน และมีสีสันสวยงามต่อไป

จากกิจกรรมการทำระบบเขียนภาษามอแกน ทีมพี่เลี้ยงพบว่า กลุ่มผู้ใหญ่ภาษามอแกน ไม่สามารถอ่าน - เขียนภาษาไทยได้ แต่ทำหน้าที่เป็นผู้บอกภาษาได้ดี ส่วนเด็ก ๆ และเยาวชนเป็นผู้เขียนภาษามอแกน ตามหลักเกณฑ์ของระบบตัวเขียน แต่ทั้งนี้เนื่องจากคำบางคำ เด็ก ๆ เยาวชน ยังออกเสียงได้ไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน เช่น คำว่า พะนู - เสือ เด็ก ๆ จะออกเสียงยาวเพียงอย่างเดียว (พะนู) ส่วนผู้ใหญ่จะออกเสียงยาว และหยุด (พะนู) นายสราวุฒิ (นักภาษาศาสตร์) จึงต้องเป็นผู้ตรวจสอบทั้งเสียง และการเขียนให้ถูกต้องตรงตามเสียงของผู้ใหญ่

นอกจากนี้จากการทำกิจกรรมระบบตัวเขียนภาษามอแกน ซึ่งถือเป็นประโยชน์ในการบันทึกภาษาเพื่อการสื่อสาร และการบันทึกองค์ความรู้ของชาวมอแกนแล้ว ทีมพี่เลี้ยงและนายสรายุทธ ยังได้พูดคุยกับครูนก (น.ส. ปณิดา คงแก้ว) ซึ่งเป็นครูในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยมอแกน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการขยายผล นำระบบตัวเขียนภาษามอแกนเข้าไปสอนในโรงเรียน เพื่อเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ภาษาไทยได้ในอนาคตอีกด้วย

2.5 กิจกรรมอบรมการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทีมวิจัยชุมชนได้จัดกิจกรรม “อบรมการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กล้องถ่ายภาพนิ่ง กล้องวิดีโอ และเครื่องบันทึกเสียง” ในวันที่ 10 เมษายน 2557 โดยมีนางสาวฉันทนา คำนาค³ เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการถ่ายภาพนิ่ง และการถ่ายภาพด้วยกล้องวิดีโอให้แก่ทีมวิจัย โดยมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) ภาพถ่าย / การถ่ายภาพ คือการบันทึกภาพนิ่งของบุคคล เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว และอาจไม่เกิดขึ้นอีก สามารถช่วยให้การเล่าเรื่องต่าง ๆ มีความชัดเจน และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 2) ส่วนประกอบของกล้องถ่ายภาพ ประกอบด้วย ตัวกล้อง, จอมอนิเตอร์, เลนส์, ชัตเตอร์, การ์ดบันทึกข้อมูล, แบตเตอรี่, ปุ่มควบคุมโหมดปรับค่าการบันทึก
- 3) วิธีการ / ข้อแนะนำในการใช้กล้องถ่ายภาพนิ่ง / กล้องถ่ายวิดีโอ
- 4) เทคนิคการถ่ายภาพ / มุมมองของภาพ / การสื่อความหมาย
- 5) ลักษณะภาพถ่ายในโครงการวิจัย
- 6) ประเภทของการถ่ายภาพ

ส่วนนายสรายุทธ ไกรเสม ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือในการบันทึกเสียง จากกิจกรรมนี้ทำให้ทีมวิจัยชุมชน โดยเฉพาะนายนิล กล้าทะเล และนายสุทัศน์ กล้าทะเล สามารถมีความเข้าใจในการถ่ายภาพนิ่ง ภาพวิดีโอ และการบันทึกเสียงได้

น.ส.ฉันทนา คำนาค กำลังอธิบายวิธีการใช้กล้องถ่ายภาพนิ่ง

³ นักวิจัยด้านมนุษยวิทยาพัฒนา ในโครงการ “ภาษามอแกน” ได้รับทุนสนับสนุนจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

2.6 การทดลองใช้เครื่องมือถ่ายภาพผ่านพิธีลอบังและพิธีลอยเรือ

ในวันที่ 11 – 15 เมษายน 2557 ชาวมอแกนในหมู่เกาะสุรินทร์ได้จัดพิธีกรรมลอบัง และพิธีลอยเรือ ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ทำให้นายนิล กล้าทะเล และนายสุทัศน์ กล้าทะเล ได้ทดลองใช้กล้องถ่ายภาพนิ่ง กล้องถ่ายวิดีโอ และเครื่องบันทึกเสียง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรม ในพิธีลอบัง และพิธีลอยเรือ โดยเริ่มจากการทำพิธีของหมอผี จากนั้นชาวบ้านจะแห่ขบวนโดยมีการเล่นดนตรี ร้องรำทำเพลง เข้าไปตัดไม้ในป่า แล้วนำมาแกะสลักเป็นเสาลอบัง และเรือกาบาง เมื่อแกะสลักลอบังเสร็จแล้ว จะหาที่เสาลอบัง เมื่อเสร็จแล้วหมอผีจะทำพิธี และมีการพ้อนรำ เล่นดนตรี รำรอบลอบังตลอดทั้งคืน เมื่อทำลอบังและเรือเสร็จเรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านจะขอบริจาคเงินตามบ้าน ถือเป็นการทำบุญ และทำอาหารและขนม เพื่อใช้ในพิธีเซ่นไหว้ และรับประทานร่วมกัน ก่อนจะถึงพิธีลอยเรือ ชาวบ้านจะนำข้าวสาร อาหารแห้ง หรือน้ำดื่มมาใส่ไว้ในเรือ โดยมีความเชื่อว่าอาหารแห้งเหล่านี้จะถูกส่งไปยังบรรพบุรุษ ซึ่งในช่วงของพิธีกรรมทุกขั้นตอนนี้สิ่งที่ขาดไม่ได้คือ เสียงดนตรีและเสียงเพลง ที่ส่วนใหญ่ทั้งผู้เล่น และผู้ร้องจะเป็นกลุ่มผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุเท่านั้น

หลังจากที่นายนิล กล้าทะเล และนายสุทัศน์ กล้าทะเล ได้เก็บภาพถ่าย และภาพวิดีโอของแต่ละวัน ในช่วงคำคืนที่มอแกนจะนำมาเปิดและดูพร้อมกัน เพื่อชมภาพถ่าย และภาพวิดีโอ พร้อมกับคำติชม และข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ไข ปรับปรุงให้ได้ภาพและวิดีโอที่ดีและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้งานหรือบอกเล่าเรื่องราวในพิธีกรรมของชาวมอแกนได้

อย่างไรก็ตาม การบันทึกข้อมูลของพิธีลอบัง และลอยเรือ จะต้องมีการบันทึกความรู้รายละเอียดอีกครั้ง โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้จากการทำกิจกรรมดังกล่าวทีมที่เลี้ยงพบว่า ทีมวิจัยชุมชนโดยเฉพาะนายนิล กล้าทะเล และนายสุทัศน์ กล้าทะเล มีพัฒนาการในการเรียนรู้วิธีการถ่ายภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวได้เป็นอย่างดี ซึ่งนายนิล กล้าทะเล ยังได้พูดเปรียบกับทีมที่เลี้ยงว่า “*อยากทำสารคดี ตามจุดต่าง ๆ ภายในเกาะ*” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ในการใช้เครื่องมือเพื่อบันทึกข้อมูลองค์ความรู้ของตนเอง

ภาพ ทีมวิจัยกำลังใช้เครื่องมือในการบันทึกพิธีกรรมลอบังและลอยเรือ

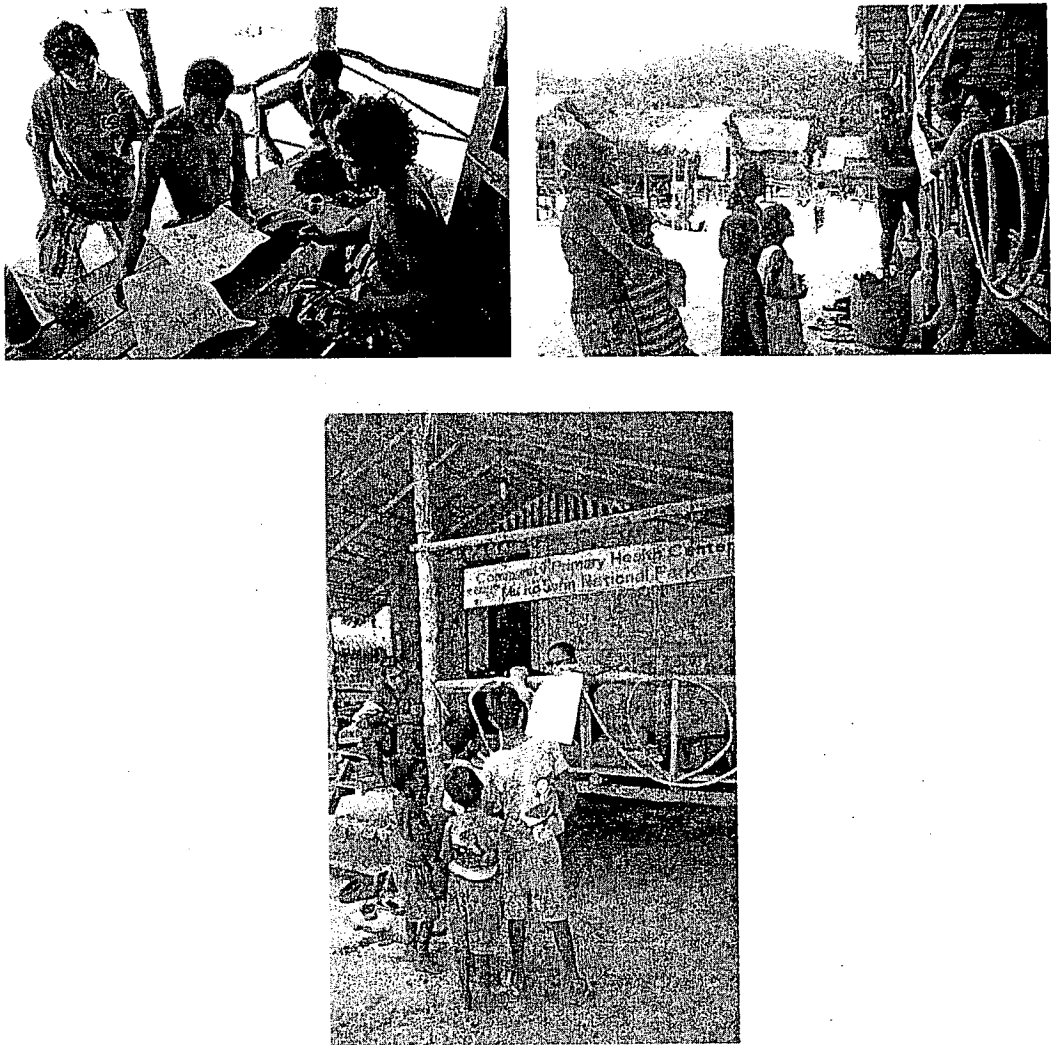

กิจกรรมลอบัง และลอยเรือ ถ่ายภาพโดยนายนิล กล้าทะเล และนายสุทัศน์ กล้าทะเล (นักวิจัยชุมชน)

2.7 กิจกรรมตรวจสอบระบบตัวเขียน และแผนที่ทางทะเล

ในวันที่ 14 เมษายน 2557 ทีมพี่เลี้ยงและนายสรายุทธ ไกรเสม ได้จัดกิจกรรมเพื่อทดสอบระบบตัวเขียน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ว่าสามารถอ่านและเขียนภาษามอแกนได้หรือไม่ หรือยังจำหลักการของการเขียนภาษามอแกนได้หรือไม่ โดยให้กลุ่มเด็ก ๆ ที่ยังไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทำระบบตัวเขียน ลองอ่านระบบเขียนภาษามอแกนจากชาร์ตพยัญชนะ และลองเขียนภาษามอแกนตามคำบอก ซึ่งจากการทดสอบระบบตัวเขียน เด็ก ๆ ที่ยังไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทำระบบตัวเขียน สามารถอ่านได้ ส่วนการเขียนทีมวิจัยต้องอธิบายหลักเกณฑ์และการใช้สัญลักษณ์แทนเสียงพิเศษให้เข้าใจ ส่วนกลุ่มเด็ก ๆ ที่เคยผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมทำ

ระบบตัวเขียนมาแล้ว สามารถจำหลักการและการใช้สัญลักษณ์พิเศษได้ รวมทั้งสามารถอ่านและเขียนตามคำบอกได้อีกด้วย

กิจกรรมการทดสอบระบบเขียนภาษามอแกน ในกลุ่มเด็กและเยาวชน

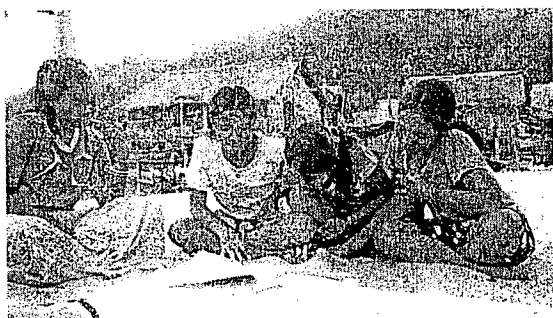
นอกจากจะมีการทดสอบระบบเขียนภาษามอแกนแล้ว ทีมวิจัยยังได้ทดลองการเขียนชื่อเรียกบริเวณจุดต่าง ๆ ในแผนที่ทะเล พร้อมกับการอธิบายความหมายบริเวณจุดต่าง ๆ แต่ทั้งนี้ยังมีบางจุดที่ทีมวิจัยยังไม่รู้ความหมายว่าอย่างไร ทำให้ถึงเรียกชื่อนี้ ทีมวิจัยจึงต้องไปหาข้อมูลเพิ่มเติม ด้วยการไปถามปราชญ์ชาวบ้านอีกครั้งหนึ่ง

2.8 กิจกรรมการเขียนคำศัพท์และเรื่องเล่า

ในวันที่ 10 – 13 พฤศจิกายน 2557 ทีมพี่เลี้ยงได้ลงพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมเขียนคำศัพท์ และเรื่องเล่า โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ทีมวิจัยฝึกการใช้เครื่องมือระบบเขียนภาษามอแกน ด้วยตัวอักษรไทย และสามารถเขียนได้อย่างมั่นใจ โดยให้ทีมวิจัยที่เป็นกลุ่มเยาวชนแบ่งกลุ่ม ช่วยกันเขียนคำศัพท์ตามหมวดหมู่ ได้แก่ คำศัพท์หมวดร่างกาย, หมวดอาหาร, หมวดเครื่องแต่งกาย, หมวดเครื่องใช้ และหมวดสี เมื่อเขียนเสร็จแล้วกลุ่มเยาวชนทีมวิจัยจะอ่านออกเสียงให้กับกลุ่มผู้ใหญ่ฟัง เพื่อตรวจสอบว่าคำ ๆ นั้นเป็นคำที่ถูกต้องหรือไม่ เนื่องจากทีมวิจัยกลุ่มผู้ใหญ่ไม่สามารถอ่าน – เขียนได้ ส่วนทีมพี่เลี้ยงจะคอยเป็นผู้ตรวจสอบการสะกดคำอีกครั้งหนึ่ง

ในส่วนของการเขียนเรื่องเล่า ทีมพี่เลี้ยงได้ให้ทีมวิจัยกลุ่มเยาวชนช่วยกันเขียนเรื่อง 1 เรื่อง โดยทีมพี่เลี้ยงได้ปล่อยให้ทีมวิจัยกลุ่มเยาวชนไปถามข้อมูลจากคนที่บ้าน แล้วช่วยกันเขียน พร้อมกับวาดภาพประกอบ แล้วนำกลับมาอ่านให้ฟัง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง หลังจากนั้นทีมพี่เลี้ยงได้ให้ทีมวิจัยกลุ่มเยาวชนเขียนเรื่องของตัวเอง คนละ 1 เรื่อง พร้อมกับวาดรูปประกอบ แล้วนำกลับมาตรวจสอบความถูกต้องร่วมกัน

จากการทำกิจกรรมนี้ทำให้ทีมวิจัยกลุ่มเยาวชนได้เขียนคำศัพท์ ทั้งหมด 5 หมวด รวมจำนวน 186 คำ รวมทั้งยังสามารถเขียนเรื่องเล่าได้ทั้งหมดจำนวน 5 เรื่อง (ดูรายละเอียดในบทที่ 4) ซึ่งกิจกรรมนี้สามารถทำให้ทีมวิจัยกลุ่มเยาวชนมีความมั่นใจในการใช้เครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาของตัวเองได้มากขึ้น

กิจกรรมการเขียนคำศัพท์และเรื่องเล่า

2.9 กิจกรรมเข้าร่วมงานวันภาษาแม่สากล

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2558 ทีมวิจัยชาวมอแกน ได้เข้าร่วมกิจกรรมประชุมเสวนาวันภาษาแม่สากล “ปลดปล่อยปัญหาการศึกษาด้วยภาษาแม่” ที่สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ในการเข้าร่วมงานประชุมครั้งนี้ ทีมวิจัยชาวมอแกน ได้เป็นตัวแทนในการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่อง “องค์ความรู้ภาษาแม่ที่ยังไม่ได้เข้าสู่ระบบการศึกษา” ซึ่งได้เล่าถึงประสบการณ์การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของชาวมอแกน ถือเป็นประโยชน์สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมคนอื่น ๆ เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ทีมวิจัยชาวมอแกนยังได้รับฟัง และได้รับความรู้จากการเข้าร่วมประชุมเสวนาวันภาษาแม่ในครั้งนี้ อาทิเช่น การได้รับความรู้จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่อง “หลากหลายภาษาแม่กับรูปแบบการศึกษา” รวมทั้งการได้รับฟังคำบรรยายเรื่อง “ภาษาแม่กับนโยบายภาษาแห่งชาติ” โดย ศ.เกียรติคุณ ดร. สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ประธานที่ปรึกษาศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา - วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต และประธานมูลนิธิเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการได้รับฟังคำบรรยายเรื่อง “ปลดปล่อยการศึกษาด้วยภาษาแม่” โดย ผศ.ดร. บัญชร แก้วส่อง ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งการเข้าร่วมงานประชุมเสวนาครั้งนี้ถือเป็นประโยชน์ต่อทีมวิจัยเป็นอย่างมาก

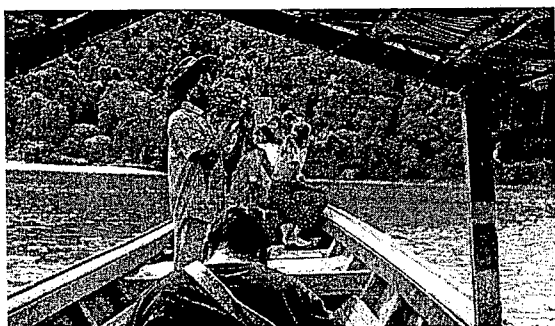

ทีมวิจัยชาวมอแกน ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานในงานประชุมเสวนาวันภาษาแม่สากล

2.10 กิจกรรมการเก็บข้อมูลและเขียนข้อมูลแผนที่ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้

ทีมวิจัยชาวมอแกนได้ทำกิจกรรมเพื่อเก็บข้อมูลและเขียนข้อมูลแผนที่ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้ ในระหว่างวันที่ 16 – 26 เมษายน 2558 โดยได้ร่วมกันเก็บข้อมูล เริ่มต้นจากการวาดแผนที่ทะเลด้วยมือร่วมกัน และกำหนดจุดที่ตนเองรู้ในเบื้องต้น จากนั้นทีมวิจัยทั้งกลุ่มเด็กและกลุ่มผู้ใหญ่ ได้ออกเรือไปพร้อมกับกล้องถ่ายภาพ และกล้องวิดีโอ โดยทีมวิจัยเป็นผู้บันทึกภาพและบันทึกคำพูดว่าแต่ละจุดมีชื่อเรียกว่าอะไร และมีความหมายว่าอย่างไร บางจุดที่ไม่รู้ชื่อและความหมาย ทีมวิจัยก็จะไปสอบถามกับปราชญ์ชาวบ้าน จากนั้นทีมวิจัยจึงมาจุดชื่อเรียกลงบนแผนที่เพิ่มเติม ทำให้ได้ชื่อเรียกบนแผนที่หมู่เกาะสุรินทร์เหนือจำนวน 47 จุด และชื่อเรียกบนแผนที่หมู่เกาะสุรินทร์ใต้ทั้งหมด จำนวน 45 จุด รวมทั้งสิ้น 92 จุด (ดูรายละเอียดในบทที่ 4)

ส่วนความหมายของแต่ละจุด ทีมวิจัยโดยเฉพาะกลุ่มเด็กจะเป็นผู้ถอดความเสียงจากกล้องวิดีโอ แล้วเขียนออกมาเป็นตัวอักษร ในขั้นตอนนี้จะมีกลุ่มนักวิจัยทางด้านภาษาศาสตร์เป็นผู้สอนและผู้ช่วยเหลือในด้านในใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ซึ่งในครั้งแรกเมื่อตรวจสอบแล้วทีมวิจัยกลุ่มเด็กยังไม่สามารถถอดความเสียงได้ครบ ทำให้ยังขาดใจความสำคัญ แต่หลังจากนั้นนักวิจัยด้านภาษาศาสตร์จึงได้เข้ามาช่วยเหลือ ในการถอดความ ทำให้ได้ข้อความอย่างครบถ้วน

ทีมวิจัยชาวมอแกน ออกทะเลเก็บข้อมูลชื่อเรียกและความหมายในหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้

กิจกรรมการถอดเสียง ชื่อเรียกและความหมายของแผนที่ทะเลในหมู่เกาะสุรินทร์

2.11 กิจกรรมการตรวจสอบข้อมูล

หลังจากที่ทีมวิจัยได้ถอดเสียงชื่อเรียกและความหมายในแผนที่ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์แล้ว ทีมวิจัยชาวมอแกนและนักวิจัยภาษาศาสตร์ได้ช่วยกันตรวจสอบข้อมูล ในระหว่างวันที่ 10 - 13 มกราคม 2559 เพื่อให้เกิดความถูกต้องมากที่สุด โดยให้ทีมวิจัยกลุ่มเด็กได้อ่านออกเสียงใจความ และทีมวิจัยกลุ่มผู้ใหญ่ และนักภาษาศาสตร์ช่วยกันตรวจสอบและแก้ไข นอกจากนี้ทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยงได้ประชุมร่วมกันเพื่อจัดทำหนังสือรวบรวมความรู้ของชาวมอแกนที่เกิดขึ้นจากการทำงานวิจัย โดยทีมวิจัยได้ตั้งชื่อหนังสือนี้ว่า “ลาญานมอแกน” ซึ่งมีความหมายว่า เรื่องราวชาวมอแกน ทั้งนี้ทีมวิจัยชาวมอแกนได้ช่วยกันวางโครงร่างหนังสือ ว่าจะประกอบด้วยเนื้อหาอะไรบ้าง โดยทีมพี่เลี้ยงจะเป็นผู้ช่วยในการจัดทำร่างหนังสือ และนำกลับมาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

หลังจากนั้นทีมวิจัยชาวมอแกนและทีมพี่เลี้ยงได้ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมเวทีปิดโครงการวิจัย โดยมีการกำหนดเวลา และวันที่ พร้อมกับรูปแบบการจัดงาน ซึ่งในที่ประชุมได้สรุปร่วมกันว่า การจัดกิจกรรมปิดเวทีโครงการ จะจัดขึ้นในวันที่ 2 เมษายน 2559 ในเวลาประมาณ 18.00 น. และจะมีการฉายภาพวิดีโอที่แสดงถึงกระบวนการทำงานของทีมวิจัยได้จัดทำขึ้น โดยจะฉายที่บริเวณกลางหมู่บ้านให้ชาวบ้านได้ชมกัน

2.12 กิจกรรมถอดบทเรียนและเวทีปิดโครงการวิจัย ฯ

ในวันที่ 1 เมษายน 2559 ทีมพี่เลี้ยงได้จัดกิจกรรมประชุมร่วมกับทีมวิจัยชาวมอแกน นักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ และนักวิจัยด้านมานุษยวิทยาพัฒนา เพื่อถอดบทเรียนการทำงานในโครงการ ฯ ร่วมกัน โดยทีมพี่เลี้ยงได้มีการตั้งประเด็นคำถามเพื่อให้เกิดการทบทวนการทำงานในโครงการ ฯ ดังนี้

- 1) ทีมวิจัยได้เข้าร่วมโครงการนี้ได้อย่างไร
- 2) ก่อนทำโครงการนี้ได้คาดหวังอะไรบ้าง
- 3) ผลงานที่เกิดขึ้นจริง มีอะไรบ้าง มีกระบวนการอย่างไร เหมือนหรือต่างจากสิ่งที่เราคาดหวังไว้หรือไม่
- 4) ผลจากการทำงานสามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างไรได้บ้าง
- 5) การทำงานโครงการ ได้เรียนรู้อะไรบ้าง
- 6) หลังจากที่ทำมาแล้วเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างไร
- 7) อะไรทำให้เราทำงานในโครงการ ฯ ได้สำเร็จลุล่วง

จากการพูดคุยครั้งนี้ได้ทำให้ทีมวิจัยได้ทบทวนกระบวนการทำงานในโครงการวิจัยของตนเองได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ทีมวิจัยได้เกิดความรู้สึกอยากจะทำโครงการต่อเนื่องเป็นโครงการที่ 2 คือ โครงการเกี่ยวกับการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องพืชสมุนไพรต่อไปอีกด้วย หลังจากนั้นทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยงได้ประชุมพูดคุยกันเกี่ยวกับแผนการจัดงานกิจกรรมเวทีปิดโครงการวิจัยร่วมกัน

ในวันที่ 2 เมษายน 2559 ทีมวิจัยชาวมอแกน ได้จัดกิจกรรมเวทีปิดโครงการที่บริเวณกลางหมู่บ้านมอแกน โดยเวลาประมาณ 17.30 น. ทีมวิจัยและทีมพี่เลี้ยงได้ช่วยกันจัดเตรียมสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ เช่น การเตรียมเครื่องฉาย การเตรียมฉาก การเตรียมเครื่องเสียง เป็นต้น

การจัดกิจกรรมครั้งนี้เริ่มต้นจากหัวหน้าโครงการ ได้อธิบายเกี่ยวกับการทำงานโครงการวิจัย และผลงานวิจัยให้ชาวบ้านคนอื่น ๆ ได้ทราบ จากนั้นทีมวิจัยได้ฉายภาพวิดีโอเกี่ยวกับกระบวนการทำงานโครงการวิจัยให้ชาวบ้านได้ชมกัน นอกจากนี้ทีมวิจัยกลุ่มเด็ก ๆ ได้ร่วมกันอ่านข้อความในหนังสือ “มอแกนลาถยาน” อีกด้วย จากการทำกิจกรรมนี้ทำให้ชาวบ้านได้รับความสนุกและให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

กิจกรรมปิดเวทีโครงการ

3. วิธีการเก็บข้อมูล

จากกระบวนการทำงาน หรือกิจกรรมที่ผ่านมาจะเห็นว่าทีมวิจัยชาวมอแกนได้มีการดำเนินงานโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” โดยผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมชี้แจงโครงการ, กิจกรรมการจัดทำแผนที่หมู่บ้านและแผนที่ทางทะเล, กิจกรรมทำระบบเขียนภาษามอแกน, กิจกรรมอบรมการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล, กิจกรรมการทดลองใช้เครื่องมือถ่ายภาพผ่านฟิล์มโอบและฟิล์มลอยเรือ, กิจกรรมตรวจสอบระบบตัวเขียน และการทำแผนที่ทะเล, กิจกรรมการเขียนคำศัพท์และเรื่องเล่า, กิจกรรมเข้าร่วมงานวันภาษาแม่สากล, กิจกรรมการเก็บข้อมูลและเขียนข้อมูลแผนที่ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้, กิจกรรมการตรวจสอบข้อมูล และกิจกรรมถอดบทเรียนและเวทีปิดโครงการวิจัย ฯ

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีวิธีการดำเนินกิจกรรม และการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันไป แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการดำเนินงาน หรือการจัดกิจกรรมได้มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมร่วมกันเป็นสำคัญ โดยผ่านการทำงานร่วมกันระหว่างทีมวิจัยมอแกน ทีมพี่เลี้ยง และนักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ และนักวิจัยด้านมานุษยวิทยาทัศนศึกษา รวมทั้งยังได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของทีมนักวิจัยชาวมอแกน ผ่านการฝึกอบรมหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้สามารถสร้างเครื่องมือในการบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

จากการดำเนินงานวิจัยโครงการ ฯ นี้ ทีมวิจัยสามารถสร้างเครื่องมือที่สามารถบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ การพัฒนาระบบเขียนภาษามอแกน ด้วยตัวอักษรไทย และการใช้เครื่องมือบันทึกภาพและเสียงโดยการใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพ และกล้องวิดีโอ ทีมวิจัยชาวมอแกน จึงใช้เครื่องมือทั้ง 2 ประเภทนี้บันทึกความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วยคำศัพท์ เรื่องเล่า และองค์ความรู้ชื่อเรียกและความหมายบริเวณจุดต่าง ๆ ในทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้

ลักษณะการเก็บข้อมูลของทีมนักวิจัยชาวมอแกน ส่วนใหญ่เป็นการบันทึกความรู้จากฐานความรู้ที่มีอยู่เดิม แต่หากสิ่งใดที่ไม่รู้ หรือยังขาดหายไปก็จะไปสอบถามความรู้จากผู้รู้ หรือปราชญ์ชาวบ้าน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะที่ 1 เป็นลักษณะการบันทึกความรู้ของทีมนักวิจัยกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยใช้ระบบเขียนภาษามอแกนเพียงอย่างเดียว ได้แก่ การเขียนคำศัพท์ และการเขียนเรื่องเล่า ส่วนลักษณะที่ 2 เป็น

การบันทึกความรู้โดยใช้วิธีการบันทึกโดยใช้กล้องวิดีโอ และมีการถ่ายทอดเป็นภาษาเขียน ได้แก่ การบันทึกชื่อเรียกและความหมายบริเวณจุดต่าง ๆ ของทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้ ซึ่งทั้ง 2 ลักษณะ เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างทีมวิจัยกลุ่มผู้ใหญ่และทีมวิจัยกลุ่มเด็กและเยาวชนชาวมอแกน

ภายหลังจากที่มีการเก็บข้อมูล และบันทึกข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทีมวิจัยชาวมอแกน พร้อมกับทีมพี่เลี้ยงและทีมวิจัยนักภาษาศาสตร์ ได้ร่วมกันตรวจสอบข้อมูลความถูกต้อง โดยเริ่มจากการให้ทีมวิจัยกลุ่มเด็กและเยาวชนได้อ่านสิ่งที่ตนเองบันทึกให้กับทีมวิจัยกลุ่มผู้ใหญ่ฟังว่าอ่านออกเสียงถูกต้องหรือไม่ ส่วนทีมพี่เลี้ยงและทีมวิจัยนักภาษาศาสตร์จะร่วมกันตรวจสอบการใช้ระบบเขียนและการสะกดคำให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

อาจกล่าวได้ว่า การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน โดยใช้ระบบเขียนภาษามอแกน ด้วยตัวอักษรไทย และการใช้กล้องวิดีโอสำหรับบันทึกภาพเคลื่อนไหว เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมกับชาวมอแกนเป็นอย่างมาก เนื่องจากในชุมชนมอแกน ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นผู้รู้หนังสือไม่สามารถอ่านออก เขียนได้ รวมถึงทีมวิจัยกลุ่มผู้ใหญ่ จึงจำเป็นต้องใช้กล้องวิดีโอที่สามารถบันทึกภาษาและองค์ความรู้ท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งถือเป็นช่องทางที่เหมาะสมในการเผยแพร่ให้กับกลุ่มชาวบ้านในชุมชน ส่วนการบันทึกด้วยการใช้ระบบเขียนนั้น ถือว่ามีประโยชน์ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ภายในชุมชนที่สามารถอ่านออก เขียนได้ รวมทั้งยังสามารถนำไปสู่การพัฒนาทักษะการอ่าน เขียนภาษาไทยของเด็ก ๆ ได้อีกด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลในโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ โดยผ่านการเก็บข้อมูล จัดระเบียบของข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง รวมไปถึงการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันทั้งในเชิงกระบวนการ การใช้การสังเกต และการพูดคุยร่วมกัน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และสามารถตอบโจทย์การวิจัยได้ นอกจากนี้ทีมพี่เลี้ยงยังได้จัดกิจกรรมการถอดบทเรียนการดำเนินโครงการร่วมกับทีมวิจัยชาวมอแกน นักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ และนักวิจัยด้านมานุษยวิทยาศึกษา เพื่อทบทวนกระบวนการทำงานตลอดทั้งโครงการร่วมกัน ตลอดจนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและต่อยอดการทำงานโครงการวิจัยเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกนต่อไปในอนาคตร่วมกันอีกด้วย (ดูรายละเอียดในบทที่ 5)

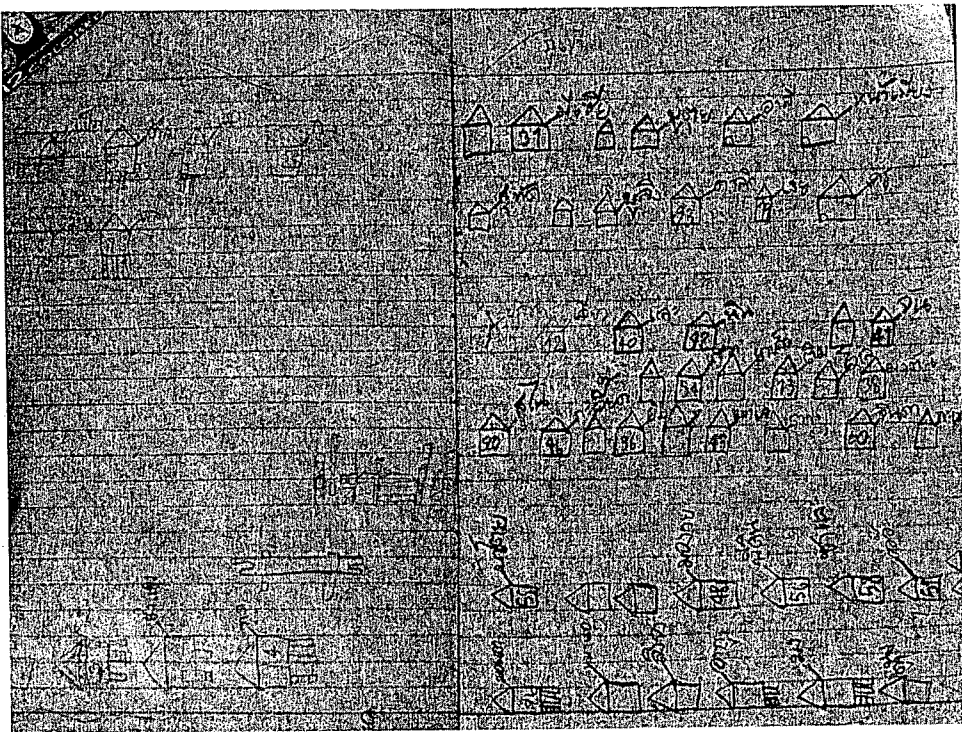
บทที่ 4

ผลการดำเนินงาน

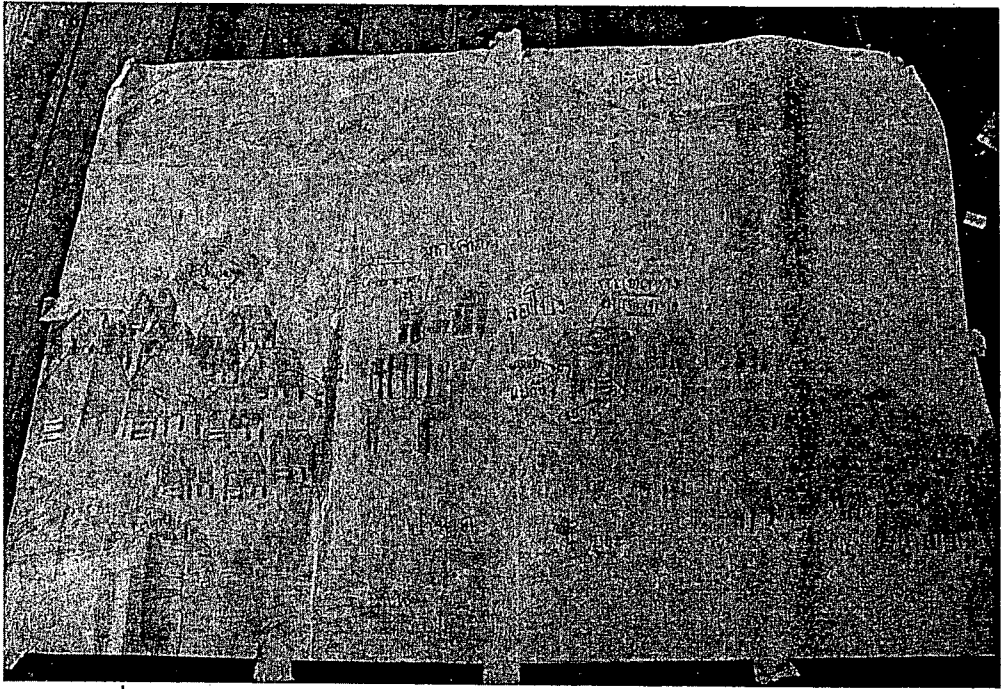
จากการดำเนินงานในโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” โดยมีกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างทีมวิจัยชุมชนชาวมอแกน ทีมพี่เลี้ยง และนักวิจัยจากโครงการ “ภาษามอแกน” โดยมีนักภาษาศาสตร์ และนักมานุษยวิทยาทัศนาศาสตร์เป็นผู้วิจัย ทำให้เกิดผลลัพธ์ในงานวิจัย ได้แก่ 1) แผนที่ชุมชน 2) ระบบเขียนภาษามอแกน 3) คำศัพท์ 4) นิทานชาวมอแกน 5) การใช้เครื่องมือถ่ายภาพในฟิล์มโบบางและฟิล์มลอยเรือ 6) ชื่อเรียกและความหมาย แผนที่หมู่เกาะสุรินทร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แผนที่ชุมชน

ทีมวิจัย โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนได้ร่วมกันจัดทำแผนที่ชุมชน รวมทั้งได้พูดคุยแลกเปลี่ยนถึงสถานที่สำคัญภายในชุมชน แสดงรายละเอียดดังนี้

ภาพ แสดงแผนที่ชุมชน โดยเยาวชนชาวมอแกน

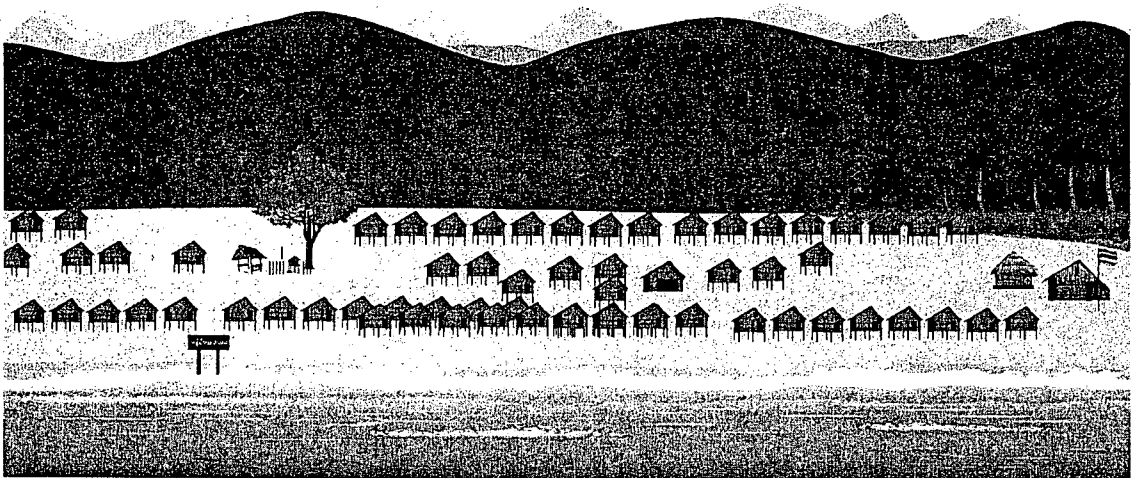

ภาพ แผนที่ชุมชนชาวมอแกน และแสดงคำศัพท์ภาษามอแกน โดยทีมวิจัยเยาวชนชาวมอแกน

แผนที่ชุมชน หมู่บ้านมอแกน หมู่เกาะสุรินทร์

โครงการ "สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกการ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน
หมู่บ้านมอแกน ตำบลบอน จ.ภูเก็ต และหมู่เกาะสุรินทร์
อ.เกาะสุรินทร์ จ.พังงา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่บ้านมอแกน

สถานที่ประกอบพิธีกรรมชุมชนมอแกน

ศาลาเวียงชุมชนหมู่บ้านมอแกน

ร้านค้าชุมชน

ภาพแผนที่ชุมชนชาวมอแกน ในหมู่เกาะสุรินทร์

จากแผนภาพ แสดงแผนที่ตั้งบ้านเรือนในชุมชนมอแกน แสดงให้เห็นว่า ชวามอแกนมีลักษณะการตั้งบ้านเรือนตามแนวชายหาด มีบ้านเรือนทั้งหมด จำนวน 68 หลังคาเรือน 78 ครอบครัว (บ้านบางหลังอาศัยร่วมกันหลายครอบครัว) มีบ้านที่ไม่มีบ้านเลขที่จำนวน 8 หลัง ซึ่งทั้งหมด 8 หลังนี้เป็นบ้านที่เพิ่งปลูกสร้างใหม่ นอกจากนี้ยังมีสถานที่สำคัญได้แก่ ร้านค้าชุมชน ศาลบรรพบุรุษสำหรับประกอบพิธีโลโบง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชวามอแกน สาธารณสุขชุมชนชวามอแกน เป็นต้น

2. ระบบเขียนภาษามอแกน

จากกิจกรรมการพัฒนาระบบเขียนภาษามอแกน โดยเกิดจากความร่วมมือระหว่างนักภาษาศาสตร์ ทีมพี่เลี้ยง ทีมวิจัยชุมชน กลุ่มเด็กและเยาวชน รวมถึงครูจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมอแกน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในชุมชน ทำให้เกิดระบบเขียนที่เข้าใจร่วมกัน ดังต่อไปนี้

2.1 พยัญชนะต้น

พยัญชนะต้นภาษามอแกน ประกอบด้วยตัวอักษรทั้งหมด 21 ตัว ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงพยัญชนะต้นภาษามอแกน

ลำดับที่	พยัญชนะต้น	ภาษามอแกน	ความหมาย
1.	ก-	กะตาม	ปู
2.	ก-	กาวาก	ปลาหมึกยักษ์
3.	ค-	คูทั้ง	ค้อน
4.	ง-	งัน	มือ
5.	จ-	จอก	แก้ว
6.	ช-	แซบ	หอย
7.	ญ-	ญัม	กิน
8.	ด-	ดาดาร์	หน้าอก
9.	ต-	ตะมินมาตาร์	แว่นตา
10.	ท-	ทีเทด	ฟักทอง
11.	น-	นานูย	ผึ้ง
12.	บ-	บายี	เสื้อ
13.	ป-	ปาแนฮ	ขนุน
14.	พ-	พาง	ขวด
15.	ม-	มานก	ไก่

ลำดับที่	พยัญชนะต้น	ภาษามอแกน	ความหมาย
16.	ย-	ยามี้	ไฟฉาย
17.	ย-	ยี้แก	น้ำแข็ง
18.	ล-	แลป็น	ฟัน
19.	ว-	เวน	น้ำ
20.	อ-	อาดา	เปิด
21.	ฮ-	ฮาลู	มัน

ภาษามอแกน
 พยัญชนะภาษามอแกน มี 21 ตัว

ก กะตาม	ก กาวาก	ค คูทัง	ง งัน	จ จอก	ช แชบ
ญ ญัม	ด ดาดาร์	ต ตะมินมดาร์	ท ทีเทด	น นานุย	บ บายี
ป ปาแนะฮ	พ พาง	ม มานก	ย ยามี้	ย ยี้แก	ล แลป็น
ว เวน	อ อาดา	ฮ ฮาลู			

โครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน
 หมู่บ้านมอแกน อำเภอบอน สุทยามแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์
 อ.คุระบุรี จ.พังงา

ระบบเสียงพยัญชนะต้นภาษามอแกน

2.2 พยัญชนะท้าย

พยัญชนะท้าย หรือตัวสะกดในภาษามอแกน มีทั้งหมด 10 ตัว ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงพยัญชนะท้ายภาษามอแกน

ลำดับที่	พยัญชนะท้าย	ภาษามอแกน	ความหมาย
1.	-ก	บีดวก	ดาว
2.	-ง	กาบาง	เรือ
3.	-ด	งูญิด	สีเหลือง
4.	-น	กาน	ปลา
5.	-บ	แซบ	หอย
6.	-ม	กะตาม	ปู
7.	-ย	อ้อย	หมา
8.	-ว	เมียว	แมว
9.	-อ	มาตอ	ตา
10.	-ฮ	ปาแนฮ	ขนุน

ภาษามอแกน

ตัวสะกดภาษามอแกน มี 10 ตัว

ก บีดวก	ง กาบาง	ด งูญิด	น กาน	บ แซบ	ม กะตาม
ย อ้อย	ว เมียว	อ มาตอ	ฮ ปาแนฮ		

2.3 สระ

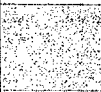
สระในภาษามอแกน มีทั้งหมด 20 ตัว ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงสระภาษามอแกน

ลำดับที่	สระ	ภาษามอแกน	ความหมาย
1.	-ะ	กาปะ	ขวาน
2.	-า	พาง	ขวด
3.	-า	ลาว่าอ	ชะนี
4.	-ิ	งูญิด	สีเหลือง
5.	-ี	ยามี	ไฟฉาย
6.	-ุ	คุลย	โอ่ง
7.	-ู	นานูย	ผึ่ง
8.	-ะ	บาเตะ	หอยชนิดหนึ่ง
9.	-เ	แคเล็ก	จิ้งเหลน
10.	-เ	ทีเทด	ฟักทอง
11.	-แะ	ปาณะฮ	ขนุน
12.	-แ	แนน	แตง
13.	-แ	แวด	สว่าน
14.	-โะ	ลาโอะ	ร้อน
15.	-โ	ปีโด	ตุ๋
16.	-ือ	อ้อย	หมา
17.	-อ	งอมอง	สีเขียว
18.	-เีย	เมียว	แมว
19.	-ัว	บวน	ลิงทางสั้น
20.	-เา	แปเตา	ประตู

ภาษามอแกน

สระภาษามอแกน มี 20 ตัว

-ะ กาปะ	-า พาง	-า ลาว่าอ้อ	-ิ งูญิด	-ิ ยามี้	-ิ คุล้วย
-ึ นานูย	-ะ บาตะ	-เ แคเล็ก	-เ ทีเทด	-ะ ปาแนะฮ	-แ แนน
-แ แวด	-โ ร่อน ลาโอะ	-โ บีโด	-อ อ้อย	-อ งอมอง	-เีย เมียว
-ว บวน	-เา แปเตา				

โครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน

หมู่บ้านมอแกน อำเภอเบตง อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง สันปาร์

อ.สะบะบุรี จ.พังงา

ศ. ๑-๑

ระบบเสียงสระภาษามอแกน

3. คำศัพท์ภาษามอแกน

ทีมวิจัยชาวมอแกน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนได้ร่วมกันบันทึกคำศัพท์ในภาษามอแกน โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ ได้แก่ หมวดร่างกาย, หมวดอาหาร, หมวดเครื่องแต่งกาย, หมวดเครื่องใช้ และหมวด สัตว์ ดังต่อไปนี้

1) หมวดร่างกาย

ลำดับที่	ภาษามอแกน	ความหมายภาษาไทย
1	จัน	มือ
2	มาตาร์	ตา
3	แดงะ	หู
4	ตาฮุม	จมูก
5	ตัก	หัว
6	กากัย	ขา
7	กะเอียง	เอว
8	โบลู มาตาร์	คิ้ว
9	อก	ลิ้น
10	ตูกอ	คอ
11	แกกอย	เล็บ
12	แลป็น	ฟัน
13	กาดัย	ดื่บ
14	แลกต	หลัง
15	กะบอง	แก้ม
16	กั๊ง	ทั้งหมดภายในปาก
17	ตะเกก	คาง
18	ปะอาก	รักแร้
19	บูจัต	สะดือ
20	ลาแกะ	ท้อง
21	กะแต้ง	ต้นขา
22	กะอ้อด	เข่า
23	บาชอย	ไหล่
24	บิตินตะ	นิ้วโป้ง
25	ชุยุก	นิ้วชี้
26	บิตินตะงาก	นิ้วกลาง
27	บิตินแนะ	นิ้วก้อย
28	มาตาร์ ปูเตียก	ตาขาว
29	มาตาร์ แกต๋า	ตาดำ

ลำดับที่	ภาษามอแกน	ความหมายภาษาไทย
30	กะและ	ล้น
31	แลป็น ตอฮอง	พันหลอ
32	กะเนียง	หน้าผาก
33	มอลน	ตูด
34	บูลอยตัก	เส้นผม
35	ชะโพกตะ	สะโพก
36	ดาดำ	หน้าอก
37	ปากา	ขาอ่อน
38	นาวา	หัวใจ
39	บีป็น	ริมฝีปาก
40	ดาปอย	หัวนม

2) หมวดอาหาร

ลำดับที่	ภาษามอแกน	ความหมายภาษาไทย
1	ปี	พริก
2	กะเทียม	กระเทียม
3	กะเทียมแมลาก	หัวหอมแดง
4	จิคัย	ตะไคร้
5	กูญิด	ขมิ้น
6	บาบุย	หมู
7	มานก	ไก่
8	กะลูน	ไข่
9	กอดาง	กุ้ง
10	กานบุละ	ปลาหลังเขียว
11	กะบาว	ควาย
12	มู	วัว
13	จอ	ข้าว
14	แปซัง	กล้วย
15	ปะออก	มะม่วง
16	แซบ	หอย

ลำดับที่	ภาษามอแกน	ความหมายภาษาไทย
17	กะตาม	ปู
18	ชาว	หอยนมสาว
19	ปะตาด	หอยนม
20	กอลาย	หอยพริก
21	ยูกุน	หอยลิน
22	ชะลาย	หอยมือเสือ
23	นีอูน	มะพร้าว
24	เวนกาจ้ง	นมถั่วเหลือง
25	เวน	น้ำจืด
26	กาจ้งดาตะฮ	ถั่วฝักยาว
27	เอี้ยก	หอยเจาะ
28	ยะลาน	ปลาไหลโมเล
29	บาเตะ	หอยชนิดหนึ่ง
30	ตะเอม ตอกอ้อ	หอยเม่น (หนามยาว)
31	ตะเอม บาบุย	หอยเม่นชนิดหนึ่ง (หนามสั้น)
32	กอลาย ตะว้ย	หอยชนิดหนึ่ง
33	กอลาย บูกิง	หอยชนิดหนึ่ง
34	กอลาย ยูลุย	หอยชนิดหนึ่ง
35	กอลาย พลา	หอยชนิดหนึ่ง
36	กอลาย ยากอก	หอยชนิดหนึ่ง
37	กอลาย กะเมาะ	หอยชนิดหนึ่ง
38	ตอไชย	นม
39	ลาฟิง	น้ำตาล
40	บวกยั้ง	ลูกหยีป่า
41	ตาโบด	กั๋ง
42	กาทน	ข้าวโพด
43	กาละฮ	เต้า
44	กานกะโย้ย	ปลาฉลาม
45	กานตะเลี้ยก	ปลานกแก้ว
46	แปวาน	ผงชูรส
47	บาจัน	กะปิ

ลำดับที่	ภาษามอแกน	ความหมายภาษาไทย
48	แซลละ	เกลือ
49	เวนตะอิว	ซอส
50	มีมิก	ปลาหมึก
51	บัจอง	กระเจง
52	กะตามเปลี่ยน	ปูไก่
53	กานากาก	ปลากระเบน
54	ตาลก ลอบะ	ผักกะหล่ำปลี
55	ตาลก ตากง	ผักบุ้ง
56	มะญาด	น้ำมัน

3) หมวดเครื่องแต่งกาย

ลำดับที่	ภาษามอแกน	ความหมายภาษาไทย
1	บายี	เสื้อ
2	บายี งูญิด	เสื้อสีเหลือง
3	บายี กาปง	เสื้อกระโปรง
4	กากิ่ง	กางเกง
5	กากิ่ง บาลูย	กางเกงขาสั้น
6	กากิ่ง ยาคะฮ	กางเกงขายาว
7	กาปง ยาคะฮ	กระโปรงยาว
8	กาปง บาลูย	กระโปรงสั้น
9	บายี ลาย	เสื้อมีลวดลาย
10	กาซด	รองเท้า
11	ซอบัง	ต่างหู
12	ซอลัย	หวี
13	บายี แกตัม	เสื้อสีดำ
14	บายี งอมอง	เสื้อสีเขียว
15	กะแจน	แหวน
16	ชาลม กากัย	ถุงเท้า
17	คามวก	หมวก
18	กะบา	ผ้าห่ม

ลำดับที่	ภาษามอแกน	ความหมายภาษาไทย
19	ตะวัด	ผ้าถุง
20	พะคะ	แป้ง
21	ตะกู	แป้งพม่า
22	ตังแซ	ลิปสติก
23	กะแอะ แลชี แลป็น	แปรงสีฟัน
24	ชะแนบ	กีฟ
25	กลาง	กำไล
26	ยัม	นาฬิกา
27	ซอย	สร้อย
28	लगอน	โบ (ผูกผม)
29	ตะวัด ญญิต	ผ้าถุงสีเหลือง
30	บายี วาด	เสื้อกล้าม

4) หมวดเครื่องใช้

ลำดับที่	ภาษามอแกน	ความหมายภาษาไทย
1	ปาติ	หม้อ
2	ตาลอด	ตะกร้า
3	มีโคม	ถ้วย
4	ขาม	จาน
5	ยาฮอย	ช้อน
6	วาก	ทัพพี
7	แปด	มีด
8	ปาปานซับกาน	เขียง
9	กาเต	แก้อื้อ
10	ยาป็น	เตาไฟ
11	ชะลอบ	ขัน
12	ทีลีตุน	ที่นอน
13	มอนโบะ	เตียงนอน
14	กะบา	ผ้าห่ม
15	บีโด	ตู้

ลำดับที่	ภาษามอแกน	ความหมายภาษาไทย
16	แตกัน	เสือ
17	คุลย	โอง
18	ชะมัด	ไ้
19	นามอย	ฝ่าหม้อ
20	กาบาง	เรือ
21	ปัวะ	ไม้พาย
22	ซาปัน	เรือแจว
23	ยี้โอ	วิทยุ
24	ลาหัด	โทรทัศน์
25	ปุย	ไฟ
26	ตะมิน	กระจก
27	จั่ง	กระเป๋
28	กาโชด	รองเท้า
29	จอก	แก้ว
30	บาเดะ	มีดเล็ก
31	ชุม	ฉมวก
32	กอโด	ตะขอ
33	แปดอก	เหล็กเจาะหอย
34	กาปะ	ขวาน
35	แปดโต	มีดพริ้ว
36	พาง	ขวด
37	ลุง	ครก
38	กะออย	สาก
39	ขอล้อย	สายเอ็น
40	ยามี้	ไฟฉาย
41	ชะเวียก	เบ็ด
42	ยูติง	กรรไกร
43	ฮีบ	หีบ
44	กะเอลาลาย	ไม้กวาด
45	ขอบัน	ที่เก็บสายเบ็ด
46	เจียะ	ปืนโต

ลำดับที่	ภาษามอแกน	ความหมายภาษาไทย
47	ยาแค	ถ่าน
48	ลอลม	พัดลม
49	กะซา	แข่ง / ตะกร้า
50	แตกอ	กาน้ำ
51	แตนน	โทรศัพท์
52	คะมาลีชูดลอเลาะ	ผ้าเช็ดตัว
53	ตะมิน มาต้อ	แว่นตา
54	ตะมิน นับเกน	หน้ากากดำน้ำ
55	ตะมิน แคนอ	กระจกเครื่องแต่ง

5) หมวดสี

ลำดับที่	ภาษามอแกน	ความหมายภาษาไทย
1	งูญิด	สีเหลือง
2	งอมอง	สีเขียว
3	แกตัม	สีดำ
4	แมลาก	สีแดง
5	ปูเตียก	สีขาว

4. นิทานมอแกน

ทีมวิจัยชาวมอแกน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนได้เขียนนิทานชาวมอแกนขนาดสั้น ที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของชาวมอแกนในหมู่เกาะสุรินทร์ โดยสอบถามจากกลุ่มผู้ใหญ่ในชุมชน ทั้งหมด 5 เรื่อง พร้อมภาพประกอบ ดังนี้

4.1 มานุด ออลาง มาล้อย

เขียนและวาดภาพโดย

ด.ญ. พลอย กล้าทะเล

ด.ญ. โอวัลติน กล้าทะเล

ด.ญ. ปุเป้ กล้าทะเล

น.ส. ทิพย์ กล้าทะเล

ออลาง มาล้อย บายี ฮะ ลบ นง ยูนี.

ดอด จอน นง กะโอม.

ญัม จอน นง กะพก การ์ฮอย ฮะ.

เตด กะเอ เบาะ การ์ฮอย อาอ์วาก บุษ กะอด.

ออลาง มาล้อย ลางีน ตัก นง ชะบา.

เรื่อง คนสมัยโบราณ

คนสมัยก่อนไม่มีเสื้อผ้า ต้องใส่กับกระสอบ

หุงข้าวกับหม้อดิน

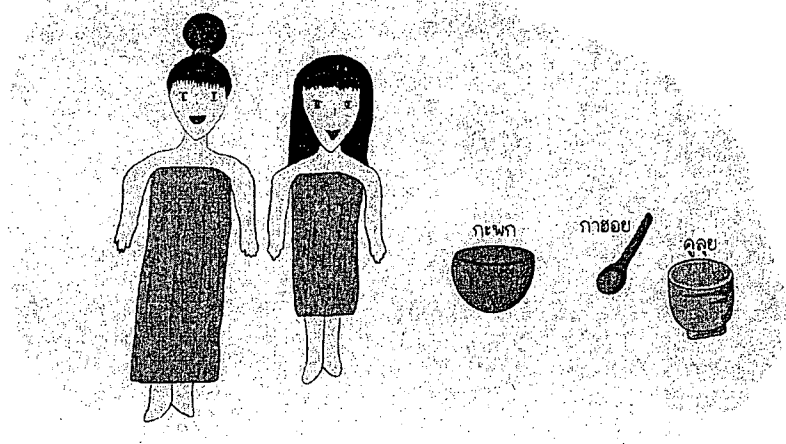
กินข้าวกับกะลา ไม่มีช้อน

ตัดไม้ทำช้อน ทัพพี ไว้ต้มกลอย

คนสมัยก่อนสระผมด้วยลูกสะบ้า

มานุด ออลาง มาลื้อย

คนสมัยโบราณ

ออลาง มาลื้อย บายี สะ ลบ นง ยูนิ.
คน สมัยก่อน เสื้อผ้า ไม่มี ใส่ กับ กระสอบ

ดอด จอน นง กะโอม.
หุง ข้าว กับ หม้อดิน

ญัม จอน นง กะพก กาชอย สะ.
กิน ข้าว กับ กะลา ช้อน ไม้

เตด กะเอ เบาะ กาชอย อาววก บุษ กะอด.
ตัด ไม้ ทำ ช้อน ทัพพี ต้ม กลอย

ออลาง มาลื้อย ลางัน ตัก นง สะบา.
คน สมัยก่อน สระ ผม กับ ลูกสะบ้า

เรื่องและภาพโดย

ด.ญ. พลอย กล้าทะเล

ด.ญ. โอวัลติน กล้าทะเล

ด.ญ. ปุเป่ กล้าทะเล

น.ส. ทิพย์ กล้าทะเล

4.2 ลอโบง

เขียนและวาดภาพโดย ด.ญ. พลอย กล้าทะเล

ออลาง มาลื้อย แลเอิ้น ลอโบง จับ กาละ.

เบาะ คะนม นง มาจัม.

บูตี แล บุม บาบ ลามะ กาว ออน ดัน.

พุงอาร์ กามอย เปน จีพะฮ.

ตัม พุงอาร์ ลาตาอาร์ แอม มอย กา เบาะ กาบาง อะ แลลอย.

เรื่อง พิธีกรรมลอบอง

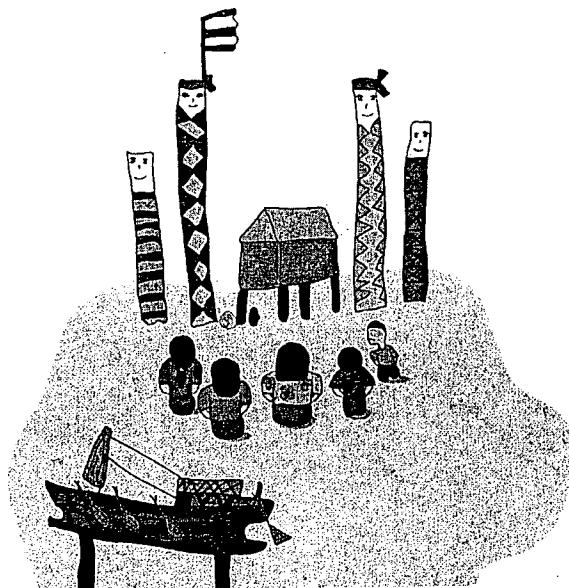
คนสมัยก่อน จับเต่า เล่นลอบอง

ทำขนม กับข้าว หลายอย่าง

ตายาย เข้าทรง จะพูดให้รู้

เกาะที่พวกเราอยู่เป็นอย่างไร

ที่เกาะสุรินทร์ที่พวกเราอยู่ อยู่ได้ไหม พวกเราทำเรือไว้ลอย

ออลาง มาลือย แลแอน ลอบอง จับ กาละ.
คน สมัยก่อน เล่น ลอบอง จับ เต่า

เบาะ คะนम्म นง มาจัม.
ทำ ขนม กับ หลายอย่าง

ปู้ติ แล บูม บาบ สามะ กาว ออน ดัน.
เข้าทรง ดู ยาย ตา เข้า พูด ให้ รู้

พุงอาร์ กามอย เปน จีพะอ.
ภูเขา พวกเรา เป็น อย่างไร

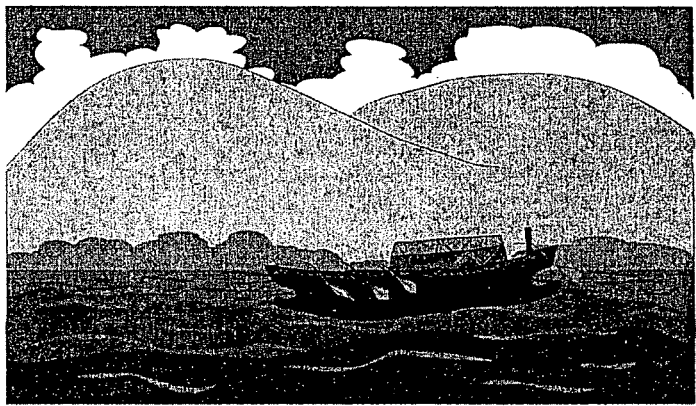
ตัม พุงอาร์ ลาดาร์ แอม มอย กา เบาะ กาบง อะ แลลอย.
ที่ ภูเขา สุรินทร์ อยู่ ได้ ไหม ทำ เรือ เอาไว้ ลอย

เรื่องและภาพโดย
ด.ญ. พลอย กล้าทะเล

4.3 กาบง

เขียนและวาดภาพโดย ด.ญ. โอวัลติน กล้าทะเล

ออลาง มาล้อย มอแกน ลาเกา ลอเลง กาบง พงวอ์ ลาตาอ์.
กามอย แอม กาบง มอแกน แอม กัย มอย นัม บูลาน.
นาญาม ชะแกอ์ เบาะ คายาง เม็น ลาดัย เบาะ เครง บามู อะคอง.
นาญาม เบาะ นง ชะแกอ์ นาญาม เบาะ เครง บามู อะคอง.
กาบง กามอย แอม คลุบ อะปง อะนง นาด เนะ ลูอูย ปากาอ์.
เรื่อง เรือ (ชาวมอแกน)
คนสมัยก่อนลงเรือไปเกาะสุรินทร์
พวกเราอยู่บนเรือนาน 6 เดือน
ถ้าใบเตยทำหลังคา เอาไม้ไผ่มาทำชั้นวางของ
ถ้าใบเตย ทำชั้นวางของ ใส่เสื้อผ้า
เรือของพวกเราอยู่กัน พ่อ แม่ ลูก ญาติ พี่น้อง

ออลาง	มาล้อย	มอแกน	ลาเกา	ลอเลง	กาบง	พงวอ์	ลาตาอ์.
คน	สมัยก่อน	มอแกน	ไป	ลง	เรือ	ดูเขา	สุรินทร์
กามอย	แอม	กาบง	มอแกน	แอม	กัย	มอย	นัม บูลาน.
พวกเรา	อยู่	เรือ	มอแกน	อยู่	นาน	ได้	หก เดือน
นาญาม	ชะแกอ์	เบาะ	คายาง	เม็น	ลาดัย	เบาะ	เครง บายี อะคอง
ถ้า	ใบเตย	ทำ	หลังคา	เอา	ไม้ไผ่	ทำ	ชั้นวางของ เสื้อผ้า ไว้ของ
นาญาม	เบาะ	นง	ชะแกอ์	นาญาม	เบาะ	เครง	บายี อะ คอง.
ถ้า	ทำ	กับ	ใบเตย	ถ้า	ทำ	ชั้นวางของ	เสื้อผ้า ไว้ ของ
กาบง	กามอย	แอม	คลุบ	อะปง	อะนง	นาด	เนะ ลูอูย ปากาอ์.
เรือ	พวกเรา	อยู่	ครบ	พ่อ	แม่	ลูก	(คำสร้อย) น้อง ญาติ

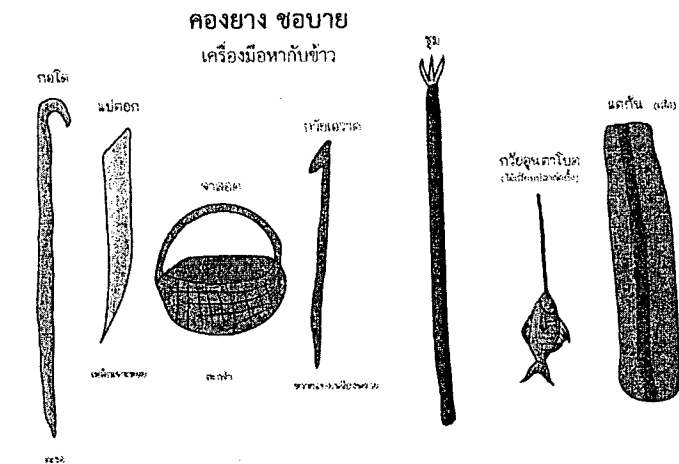
เรื่องและภาพโดย
ด.ญ. โอวัลติน กล้าทะเล

4.4 คอขงยง ขอบบย

เขียนและวาดภาพโดย น.ส. ทิพย์ กล้าทะเล
ออลง มลลลย ยง ขอบบย บัก กาน นง ขุม ลอจกวาด นง กว้ยเอววด.
กอโด อะ เคียว ยูกุน แปกอก อะ ลาดอย เอียก.
กว้ย อุน ตาโบด อะ อุน ตาโบด จาลอด อะ สาดก กอลาย.
ออลง มลลลย เตด ขะแกอ๋ เบาะ แดกััน อะ นลัน.

เรอื่ง เครือขงมลอหกกัขั้ว

คนสม้ยก่อนหกกัขั้ว โดยล้ซะมวกแหงปลา กัข หว้ยแหงเพรียงทราย
ล้ซะขอเกียวหอยลัน ล้ซะเหล็กเจาะหอยล้ซะหอย
ล้ซะหว้ยตกกั้ง มล้ตระกร้าล้ซะล้หอย
คนสม้ยก่อนตดับเดยมาห้ล้ซะล้ฮวนอน

ออลง มลลลย ยง ขอบบย บัก กาน นง ขุม ลอจกวาด นง กว้ยเอววด.
คน สม้ยก่อน หก กัขั้ว แหง ปลา กัข มวก เพรียงทราย กัข หว้ยแหงเพรียงทราย

กอโด อะ เคียว ยูกุน แปกอก อะ ลาดอย เอียก.
ตะขอ ล้ซะ เกียว หอยลัน เหล็กเจาะหอย ล้ซะ เจาะ หอย

กว้ย อุน ตาโบด อะ อุน ตาโบด จาลอด อะ ลาดก กอลาย.
หว้ย ตก กั้ง ล้ซะ ตก กั้ง ตะกร้า ล้ซะ ล้ซะ หอย

ออลง มลลลย เตด ขะแกอ๋ เบาะ แดกััน อะ นลัน.
คน สม้ยก่อน ตดั บเดย ห้ล้ซะ ล้ซะ ล้ซะ นอน

เรอื่งและภาพโดย
น.ส. ทิพย์ กล้าทะเล

4.5 ออลาง ยายัม

เขียนและวาดภาพโดย ด.ญ. ปุเป้ กล้าทะเล

ออลาง มาล้อย ยายัม เมน กะเอ บะอาย มาอ์ และ ตัก จานาด.

เบาะ ออน ตะแงม ออน กอลาด ฮะ.

กามอย ยายัม เมน บะอาย และ ตัก จานาด.

เรื่อง คนไม่สบาย

คนสมัยก่อนไม่สบาย เอาไม้หยีทะเลมาวางหัวเด็ก

ทำให้ตัวเย็น ตัวไม่ร้อน

พวกเราไม่สบายเอาหยีทะเลมาวางบนหัวเด็ก

ออลาง มาล้อย ยายัม เมน กะเอ บะอาย มาอ์ และ ตัก จานาด.
คน สมัยก่อน ไม่สบาย เอา ไม้ หยีทะเล ชูต ใส่ หัว เด็ก

เบาะ ออน ตะแงม ออน กอลาด ฮะ.
ทำ ให้ เย็น ให้ ร้อน ไม่

กามอย ยายัม เมน บะอาย และ ตัก จานาด.
พวกเรา ไม่สบาย เอา หยีทะเล ใส่ หัว เด็ก

เรื่องและภาพโดย
ด.ญ. ปุเป้ กล้าทะเล

5. การใช้เครื่องมือถ่ายภาพในพิธีกรรมลอบัง และพิธีลอยเรือ

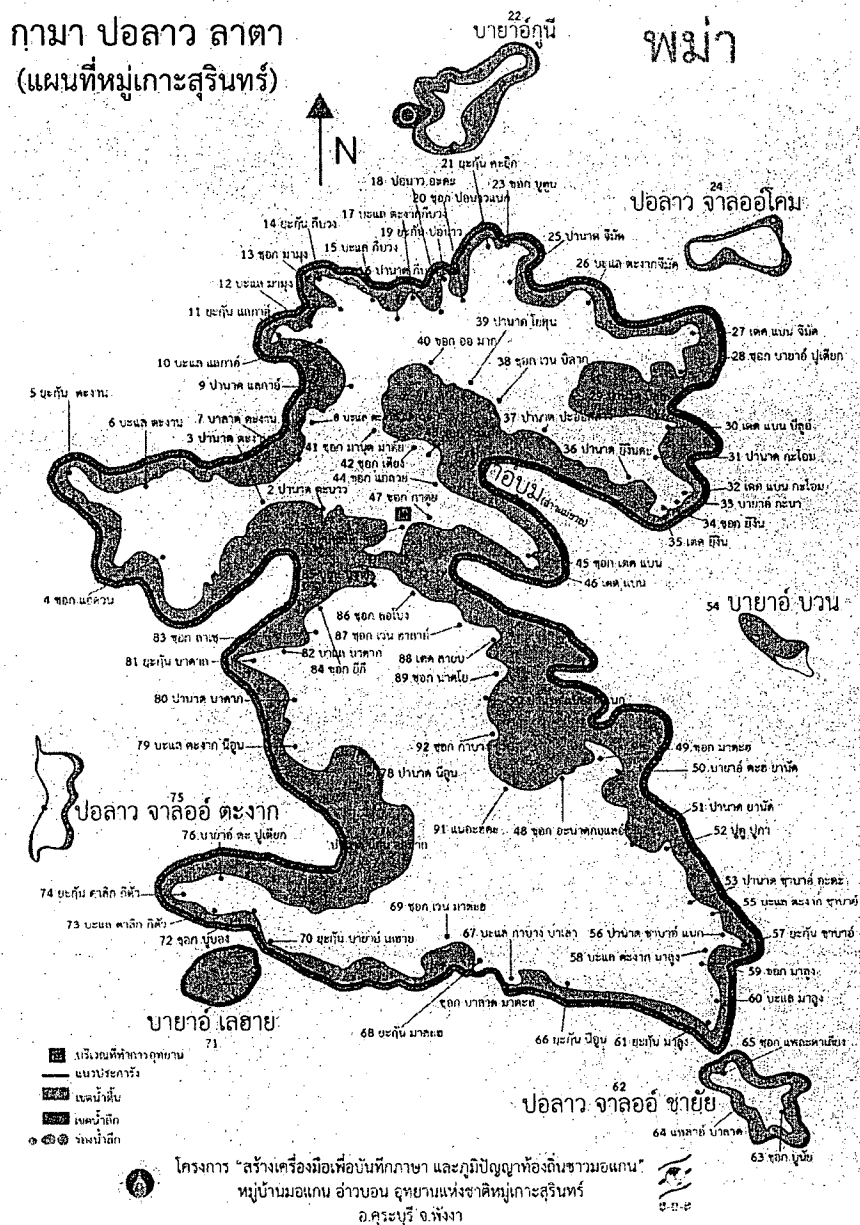
พิธีกรรมที่สำคัญของชาวมอแกน คือ พิธีลอบัง และพิธีลอยเรือ ซึ่งจะทำในช่วงตั้งแต่วันที่ 13 ค่ำ เดือน 5 ถึง วันที่ 16 ค่ำ เดือน 5 โดยกิจกรรมที่ผ่านมาที่มวิจัยชุมชนได้รับการฝึกอบรมในการใช้เครื่องมือในการบันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และบันทึกเสียง ในระหว่างการประกอบพิธีกรรมดังกล่าว ซึ่งที่มวิจัยชุมชนสามารถถ่ายภาพ และสามารถบอกเล่าเรื่องราวของพิธีกรรมด้วยภาพ แสดงตัวอย่างได้ดังนี้

ตัวอย่างภาพถ่ายพิธีลอบัง โดยนายนิล กล้าทะเล และนายสุทัศน์ กล้าทะเล ที่มวิจัยชุมชน

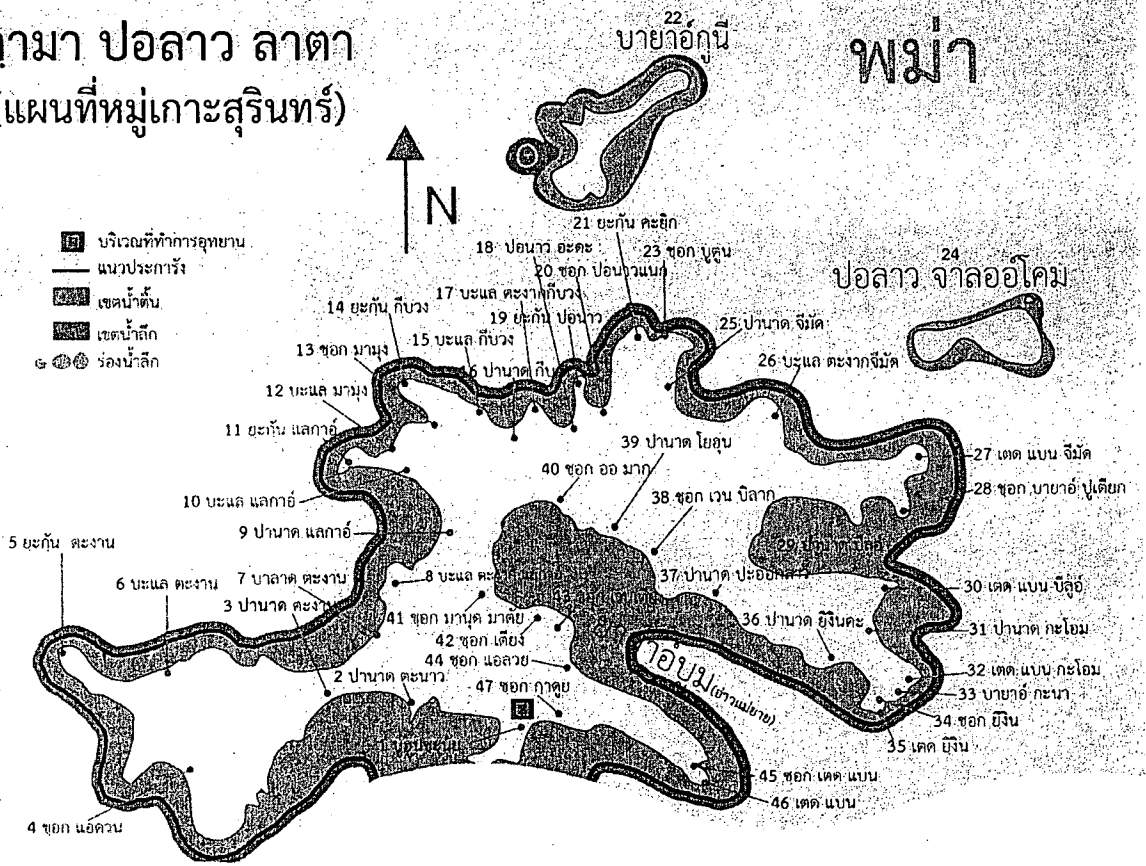
6. ชื่อเรียกและความหมายของแผนที่ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์

จากการดำเนินกิจกรรมภายในโครงการ ทีมวิจัยได้จัดทำแผนที่ทางทะเล ภายในหมู่เกาะสุรินทร์ พร้อมกับชื่อที่ใช้เรียกในภาษามอแกน รวมถึงความหมายและความสำคัญของแต่ละจุดต่าง ๆ ปัจจุบันเด็ก ๆ เยาวชนรุ่นหลัง ส่วนใหญ่จะรู้จักเพียงบางจุดและเรียกเป็นชื่อภาษาไทย โดยเฉพาะจุดที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มักจะดำน้ำ ทีมวิจัยได้เห็นความสำคัญว่าชื่อเรียกเหล่านี้จะหายไป และอยากให้เด็ก ๆ ชาวมอแกนได้รู้จักชื่อ เรียกและความหมายเป็นภาษามอแกน ทีมวิจัยชาวมอแกนจึงได้บันทึกชื่อเรียกและความหมายตามบริเวณจุด ต่าง ๆ ของหมู่เกาะสุรินทร์ทั้งเหนือและใต้ โดยหมู่เกาะสุรินทร์เหนือประกอบด้วยชื่อเรียก 47 จุด และหมู่เกาะ สุรินทร์ใต้ประกอบด้วยชื่อเรียก 45 จุด รวมเป็น 92 จุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 หมู่เกาะสุรินทร์เหนือ

กามา ปอลาว ลาตา
(แผนที่หมู่เกาะสุรินทร์)

แผนที่แสดงชื่อเรียกบริเวณจุดต่าง ๆ ในหมู่เกาะสุรินทร์เหนือ

1) บูน ชะนัย

มาล้อย แนะฮ ลาง ตัง บูน ชะนัย ที่ โดย แนะฮ ชะนัย มาตัย ที่ บายาร์ งอญ ญอ มานัม ลาง มาล้อย ตบ ญา ปิน กานัย ตะ ลา. บูน ชานัย มานัม ลอชอก บายาร์ ญอ มาล้อย บายาร์ เาะฮ แน เอ มาล้อย บูน ดาตะฮ ที่ โดย ลา แนแอ้น โก มอย โดย เยา ซีนามิ เกน ยาลัม นี แนะฮ.

2) ปานาต ตะนาว

ตอน คะนาร์ บุต บุต มาล้อย แน ออลาง ภาयी กะแอ ตะงาน ลา. ลาง อี้น ตะนาว แอม ที่ โดย ออมาก ตะนาว นาร์ เด โจ้ย นาร์ ทัน เด มาล้อย โดย ลาง อี้น มาตา ลาง อุดทะยาน ลอ มะแอม มาล้อย ตบ ลาง ภาयी กะแอ ตะงาน ละฮ เอ เบาะ แมซุง มาล้อย คายะฮ อะนึ่ง นาร์ คลุ ปานาต โดย แอะฮ.

3) ปานาด ตะงาน

ปานาด ตะงาน นี้ มาล้อย บาลัย บุรุต ปอลอห์ ฮา ชะ เยา จิน มาลุย แะฮ อาก แมคูน อาก อะล้อย อาง ลาล้อย อะน็อง กอห์ ที่ โดย แะฮ ชะ ปิน มาล้อย ลาก็อด ทาโล้ย โดย กาบง ม็อย แอม ฮะ.

4) ซอก แอดวน

มาล้อย เนะฮ กานัย บุม กอยัง ดัน ญา ลัก ลาบ็อก ที่ นี้ กา ดัน ยาลาน ฮะ ลาง ลาญาน ซอก แอดวน ลา นอห์ กะญู ตูป แน นอห์ ตูป แน. ญา ปิน ญู ยะกัน แอดวน มาล้อย ซอน ตุก กอห์ ตัม ญู แะฮ ชะ มาล้อย แะฮ ลาก็อด ทาโล้ย โดย กาว ชาง ฮะ.

5) ยะกัน ตะงาน

ยะกัน ตะงาน นี้ ญา เกน ยาลัม อะบิ ที่ โดย ตัม โดย ลาง อาก นับ ซอน อาล้อย ยะฮ ชะ มาล้อย บูแปด ฮะ ยะกัน นี้ แะฮ ปาด แลมาอ์ คาร์ อา ตุม ละฮ ลาวัน ยะกัน นี้ ม็อย แลละฮ ซอด ลาก็อด ทาโล้ย โดย นามาว ฮะ.

6) บะแล ตะงาน

บะแล ตะงาน ลาง อาก ลอลูก กะมัน. ญา ตัม นี้ ชะ นอห์ มาล้อย ซอน ตาฟง. ตัม โดย เนะฮ ลาก็อด ทาโล้ย โดย กาว ชาง ฮะ. บะแล กะแตอ์ บะแล ตัม โดย ละฮ.

7) บาลาด ตะงาน

บาลาด ตะงาน เนะฮ ชะ ปิน มาล้อย บะแล กอดาน ตอ ฮา. ลาง เบาะ กาบง กอมัน ละฮ. ชะ ปิน มาล้อย แะฮ เบาะ กาบง กอมัน ตัม โดย ละฮ. บะแล กอดาน ตอ อาล้อย อาง อาล้อย อะน็อง กอห์.

8) บะแล ตะงาก แลก้าอ์

บะแล ตะงาก แลก้าอ์ เอ บะแล แลก็อด กะญู ญู บะแล. โดย ลาง โค้ย ลอลูก เนะฮ ฮะ. ซอน ตัม นี้ ลาง ยาง ซอบาย กะ กา ฮะ ตัม บาลาด นามัด อะตะ เลง.

9) ปานาด แลก้าอ์

ปานาด แลก้าอ์ เนะฮ ออลาง ลาญาน แลก้าอ์ เบาะ เนะฮ. ญา ปอกอน แลก้าอ์ อะตะ มาล้อย มอลัน ตอก้าอ์ ตอน ตาอ์ นอห์ ชะละฮ ฮะ เด. ตอ แะฮ แต ยาลัม นี้ เนะฮ ที่ ลาง ตั้ง แลก้าอ์ ยาลัม ตูป. ญา กอมัน นอห์ ออลาง มาล้อย เต็ด กอมัน ที่ นี้ แล. ลาง ลาเกา ตะงาน ลาง เบาะ กาบง ตะงาน ละฮ ตัม โดย ละฮ.

10) บะแล แลก้า

บะแล แลก้า ต้ม นี้ อาก ลอลูก กอ้อ. ลอลูก ซอน กอ้อ. ต้ม นี้ แอะฮ นับ ลาง ลาง ไคย นับ แน ฮะ. ตะเอา ตาอ์ นี้ ซาว กอ้อ เกน ยะแงะฮ ฮะ ลาล้อย เด ซะ ยะแงะฮ ซาว น้า.

11) ยะกัน แลก้า

ยะกัน แลก้า นี้ ยาลัม น้า ที่ นี้ กะ. ลาง บูแปด ปลา มาล้อย ซอน ซาว วัง มอระฮ โต มาล้อย ยะกัน แลก้า.

12) บะแล มามุง

ออกลาง ลาญาน บะแล มามุง แต ต้ม นี้ ลาง ไคย ลอลูก แน ฮะ. มาล้อย ยาลัม ละฮ ที่ โดย ละฮ ซอน น้า ตาฟุง มาล้อย.

13) ซอก มามุง

ซอก มามุง นี้ แอะฮ แต ลาง อาก ลอลูก กะมัน ปลา แต ญา ที่ แนก น้า ป้อง จี มาล้อย ลอลูก โต ญา เยา กาดัย ละฮ. ลาวัน ที่ โดย ม้อย อา กะมัน ป้อง กวา ปากัย กา มาล้อย.

14) ยะกัน กีบวง

ยะกัน กีบวง ยะกัน นี้ ลาง ลัก ปลา มาลอย. แต ญา ซาและฮ อาบิ ตุก ปลา. อา ที่ นับ ปาด แนม้า บูลัด ปลา ละฮ. ออกลาง อาก นับ อะล้อย ยะฮ ลอลูก ม้อย ฮะ ที่ โดย ญา ยาลัม.

15) บะแล กีบวง

ออกลาง ลาญาน บะแล กีบวง. ต้ม โดย ลาง อาก ลอลูก กามัน กอ้อ. ต้ม โดย แอะฮ ซอน ตาฟุง มาลอย แนะฮ.

16) ปานาด กีบวง (ปานาด แลบวง)

ออกลาง ลาญาน ปานาด แลบวง นี้ แอะฮ ยาลัม ญ แนะฮ น้า กีบวง น้า กอมัน. ออกลาง มาล้อย ซะ ปิน เบาะ กาบง แนะฮ ลาง ไคย ยาลัม ยีลอง ญอ ซอก ญอ. ลาง ลอเตะฮ กาบง กะต้อย. ลาง เตด กอมัน เตด กีบวง กว้ย นื่อง น้า คลุบ. ลาวัน เอา นี้ ม้อย มาจัม มาจัม น้า คลุบ ซุด. ซะปิน มาล้อย โต แอะฮ.

17) บะแล ตะงาก กีบวง

นาค กะแญ ญ กะ บะแล ตะงาก กีบวง ที่ นี้ จอด ขอน มอระฮ ปลา น้ำ
อะล้อย.

18) ปอนาว อะตะ

ปอนาว อะตะ ลาญาน ปอนาว แนะฮ ที่ โดย แนะฮ ปอกอน ปอนาว ดุก อะบิ. ญา
ปานาด อะตะ ออลาง ลาญาน ปานาด ปอนาว ปอนาว ตะ นานูย ซาซา แนะฮ. กอดาน นี้ มีอย
ตะเงาะฮ ฮะ เด ลาย ตากอน แล ญอ.

19) ยะกัน ปอนาว / 20) ซอก ปอนาว แนก

ยะกัน ปอนาว อะตะ ตัม นี้ ขอน เมา ปลา. มาลอย โจ้ย โค้ย มะนั้บ บะแลอ. ตัม
นี้ แะฮ ที่ ญ ยาลัก อะบิ. ตูป แนะฮ ปอนาว แนก ซอก ปอนาว แนก.

21) ยะกัน คะยิก

ที่ โดย แนะฮ ลาง ลาญาน ยะญัน คะยิก แนะฮ. ญน แอกาน นาค กาน กาน
กะยิก ยะฮ ที่ ญอ มาล้อย ปิน ภาซา กะ. ตอน บุญา ลูพุย ตอแก. ลากีอด ทาโล้ย โดย กาว ซาง
ฮะ. อุตะฮยาน อุตะฮยาน เมน ฮะ กาน ยาปู้ เบาะ จีพา ตัม โดย ขอน นาค ตาพุง มาล้อย.

22) บายาอ ญนี

ออลาง ลาญาน บายาอ ญนี แน ซะ ดัน มาล้อย ตูป ขอน ดัน ลาเกา มาฮ้อด ญนี.
ปิน ลาง ตัง บายาอ ญนี ละฮ ยาย ฮะ บายาอ ปูเตียก บะซา ญนี กา ดัน ลายาน ฮะ.

23) ซอก บุตุน

ออลาง ลาญาน ซอก บุตุน บุตุน นี้ กอ้อ อาก ลอลูก กะมัน ลอลูก ภาจี ลอลูก
ขอนแก่น ตัม นี้ กอ้อ. ซ้อด ที่ ญ กะ ญา นี้ จิมัด แล.

24) ปอลาว จาลอ้อ โคม

ออลาง ลาญาน จาลอ้อ โคม เพราะ ที่ ญ ปุย โคม นาค ลาง ลาญาน ตัง จาลอ้อ
โคม แล เลาะฮ. นื่อง ญ โตบ พงาอ ตะนาว การ์ ลอตุง นื่อง นี้ การ์. จาลอ้อ โคม ตาลอ เพียง
บาลาด โอซอน ตาพุง แต ญา ยาลัม ลาง โค้ย ลอลูก แน ฮะ.

25) ปานาด จีมัด

ปานาด จีมัด ญา นาร์ ญู ที่ มานัม นุด มาตัย ปลา ละฮ. มานัม กล้อย ลุน บาบ ยาเกะฮ โดย ยะฮ ปานาด นาร์ ญู.

26) บะแล ตะงาก จีมัด

บะแล ตะงาก จีมัด อีอน ลาง บินัย วุง ยูกุน วุง กอลาย. ซะ ชัน ตะอาว นี กะ นาร์ กาจี นาร์ อะนีอง มานาด ม้อย ตาพุง ละฮ. ทูวาร์ ปานาด ลาญาน จีมัด ตาพุง จีมัด แนก จีมัด ตะ กะ ดัน ยาลาน ฮะ คะ ลุน ทาโล้ย นี.

27) เตต แบน จีมัด

ลาง ลาญาน เตต แบน จีมัด ออลาง ตั้ง นามา ญา เตต แบน จีมัด บายาร์ ญา แบน ญา นี ต้อง จีมัด. ลาง ลาญาน ตั้ง เตต จีมัด ญู เตต จีมัด นี อีอน ลาง บินัย วุง ยูกุน วุง กอลาย ออลาง กานัย ซอน นาร์ ปลา ละฮ ตัม นี ลาง ลอลูก ปลา.

28) ซอก บายาร์ ปูเตียก

ออลาง ลาญาน ซอก บายาร์ ปูเตียก นี กอร์ ญา บายาร์ ตะ ปูเตียก ป็อก ลา ญู ลาง ฮอง บายาร์ ปูเตียก ญู. ตัม โดย ญา ปิน บะแล อีอน ลาง บินัย วุง ยูกุน วุง กอลาย วุง ซะญู อะนีอง นาร์ โดย พูงาร์ กะแตร์ ละฮ.

29) ปานาด ปีลูล์

ปานาด ปีลูล์ ซะ ปิน มาล้อย แน ซะ ซีนามิ ฮะ แน มานุด แอม ปลา ตัม โดย ละฮ ปีลูล์ แน มาล้อย แอม ลาง ลอลาอี. ตอน คะนาร์ บุต บุต โจ้ย นาร์ ทัน เต ลาง นาร์ เบาะ บูบ้อย แอگان เต ปาม้อง แอม ดุคย ยะฮ.

30) เตต แบน ปีลูล์

เตต แบน ปีลูล์ นี กอร์ ซอน นาร์ ปลา มาล้อย แนะฮ. ทาโล้ย นี อีอน ลาง บินัย ยาง ซอบาย แล.

31) ปานาด กะโอม

ซ็อด นอง ญู กะ ปานาด กะโอม. ปานาด กะโอม แน มาล้อย แน ซะ ดัน ซะวาย ปะ กา กะโอม เปละฮ ซี นี กะ ลาง ลาญาน กะโอม แนะฮ.

32)เตต แบน กะโอม

ที่ ลาง ตั้ง เตต แบน กะโอม ญา ลอซอก กะโอม ยะฮ ลา ญู ลาง ลาญาน เตต
แบน กะโอม ญู ญา ที่ ญา นี้ ละฮ ที่ โดย กะ อ้อน ลาง บินัย ยาง ซอบาย ญู ม้อย เนะฮ ซอน
นาร์ ปลา ยาลาง เลง ม้อย อา บูลัด บูลัด ญะ.

33)บายาร์ กะนา

บายาร์ แบน ญู เนะฮ มอลอย นาร์ มาก กะนา. นาร์ มาก กะนา มอลอย ตบ ดัน
อ้อน ดัน เยา กาน กะ เยา อะน็อง ดัน. ออลาง ตั้ง มาก กะนา ที่ ญู แะฮ โจ้ย นาร์ ทัน เด.

34)ซอก ยีจัน เนะฮ

ซ็อด น็อง ญู กะ ซอก ฆูจัน. ซอก ฆูจัน เนะฮ ญู กอว์ บุนัย แอก ยะฮัน เลง
เกาะ. มาล้อย บุปเต ฮะ มาล้อย ลาง ลูพุย อุดทะยาน ลา.

35)เตต ยีจัน

เตต ยีจัน นี้ แะฮ ลาง กานัย อาก นับ ซอน ยะฮ. ญา อาก บายาร์ ตาตะ ญา
พลุง. พลุง กากัน ซอน นาร์ ปลา เยา เวณ ญา ซะ ญา ฮะ เวณ ญา ก็อด.

36)ปานาด ยีจัน ตะ

ปานาด ยีจัน ตะ นี้ ลาง มาลัด ตัม ปานาด ซะ ปานาด ตะ ญู ออลาง มาลัด ปา
นาด ตะ. ซะ ปานาด แน้อ ออลาง ปานาด แน้อ โดย ลาง ฮอง ยีจัน ตะ แอก วุง นานุย ตาก็อง
นี้ ม้อย จี กอว์. นานุย ที่ นี้ มะกาว แซม จัดนั๊ก.

37)ปานาด ปะออก ลาวี

มาล้อย โทบ นาร์ ปอกอน ปะออก ลาวี. นาร์ ที่ โดย นาร์ อา ปอกอน ละฮ วาย
ลาง แล ละฮ. เบาะ ลาง กาบาง แล ละฮ. ออลาง กาว แน ซาร์ จอ คลาว คลาว. ญา ญู ซวน
วาย เบาะ ซาปัน ญู แะฮ. เบาะ กาบาง กะ มาล้อย โทบ.

38)ซอก เวณ บิลา

ซอก เวณ บิลา เนะฮ ปีเทะฮ บายาร์ แลตาง ญู บิลา ญา. ญู ลาง แลญาน
ซอก เวณ บิลา. ญู ยาลัม พลู ญู แน. กอมัน กะ นาร์ คิต เบาะ กาบาง เนะฮ ซะ ปิน มาล้อย
โทบ. ทาเลีย นี นาร์ ยาตี อะเละฮ ลา.

39) ปานาด โยฮุน

มาล้อย นี ลาง มะแอม ปลา. ที่ โดย เนะฮ ลาง เบาะ ภาจี เบาะ อะนีง. ออลาง ลาญาน ปานาด โยฮุน นี ละฮ. ที่ แนเงอ กาว ลาง ปลา ลาง ลอตา มาตัย เนะฮ นางาน โยฮุน ญู ลาง ตั้ง นามา โยฮุน ญู ที่ โดย ญ.

40) ซอก ออมาก

มาล้อย เนะฮ ที่ โดย เนะฮ ลาง แอม ออมาก. โจ้ย นาร์ ทัน เด. มาล้อย แอม ที่ โดย ญู ลาง ตั้ง ซอก ออมาก ญ.

41) ซอก มานุด มาตัย

ซอก มานุด มาตัย นี ที่ โดย เนะฮ มานัม มานุด มาตัย ภาฮัน. ที่ บายาร์ ตะ ลาง อาก ลอโบง เกาะ. มาล้อย แะฮ ทูวาร์ ตาก็อน ทูวาร์ ตาก็อน ม้อย อาก ฮะ. ที่ ญู ทาโล้ย อาแปะฮ แล มอย ญา ปิด.

42) ซอก เตียง

โดย เนะฮ ลาง ลาญาน ซอก เตียง แพเลาะ อะเนะฮ ลาญาน ซอก เตียง แะ ญู ดัน ฮะ. ซอก เตียง แะฮ นามา มานุด ปลา มาล้อย ลาเกา คง ลวง ต็อง แซม ญิง ลาง มาตัย ปีเทะฮ บายาร์ ญู ญิง แซม ปานาร์ การ์. บายาร์ ญู แะฮ บายาร์ ปูเตียก ญู เอ ญา มาตัย ปีเทะฮ ญู ลาง ตั้ง นามา ซอก เตียง นอ.

43) ซอก เวน เตียง

โดย เนะฮ เลง ลาญาน ซอก เวน เตียง. ญา ยานีอ์ ต็อง เตียง ปิน คู ยะฮ ลา ญู ลาง ตั้ง ซอก เวน เตียง. ญู เวน นาร์ กอตาน ญู ญา ลาเกา กลอน เวน มะแอม แบะฮ.

44) ซอก แอลวย

โดย เนะฮ ลาง ลาญาน ซอก แอลวย. ซอก แอลวย นี ญา ปิน ตะนาว มานุด มาตัย มาล้อย ตูบ แน. ญา เบาะ กาน อุดทะยาน ญา เยา บัด กะ. ญา นานัม ปานาด โดย ลา ญู ลาง ลาญาน ปานาด แอลวย ญู.

45) ซอก เตต แบน

ซอก เตต แบน เนะฮ ซะ ปิน มาล้อย เนะฮ ลาง บูแปด เลง กออี กลูน กาละฮ แะฮ ลูพูย อุดทะยาน นาร์ มาล้อย ลา.

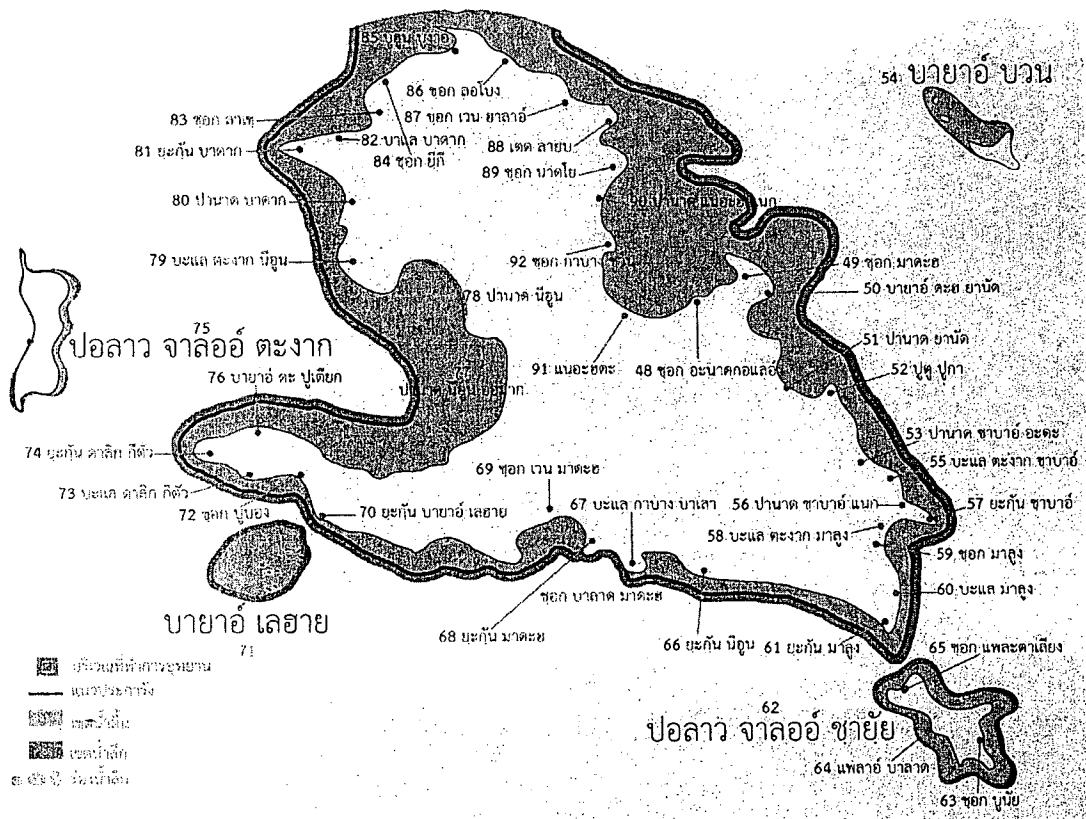
46) เตต แบน

ล่อซอก นง ญ กะ ลาง ลาญาน เตต แบน ซอก อะบี ยะฮ ลา นานุด ฮะ ลา.

47) ซอก ภาดูย

ลาง ลาญาน ซอก ภาดูย เนะฮ. ที่ โดย เนะฮ นาร์ ปอกอน ญา โดย ปอกอน ดะ. ออลาง มาล้อย แอม บูฮุน. ลาง แลกัน ที่ โดย ยะฮ ตาลก. ที่ โดย ญา ลากีอด ซอบาย เนะฮ. ที่ โดย ญ กอห์ บาบ ซาละ ลัก เลง กอห์ บาลัย แะฮ บูลุด กอลอห์ คาร์ อุน กาน อุน อะนีง.

6.2 หมู่เกาะสุรินทร์ใต้

แผนที่แสดงชื่อเรียกบริเวณจุดต่าง ๆ ในหมู่เกาะสุรินทร์ใต้

48) ชอก อะนาค กอแลอ์

โดย เนะฮ ลาง ลาญาน ชอก อะนาค กอแลอ์. อะนาค กอแลอ์ มาล้อย มาตัย นาญอ มานัม ที นอ. ลาง ลาญาน ชอก กอแลอ์ ญ.

49) ชอก มาตะฮ

ชอก มาตะฮ นี แะฮ มะลวย เนะฮ บาบ ญา มาตะฮ นิดุน ตัม โดย ญา ยัม ตาก็อน อาจัน มะลวย กลัง ละฮ. ญ ลาง ลาญาน ชอก มาตะฮ. ญ ที โดย ญ ชอก นี เนะฮ เนะฮ โต เยะฮ ชอก นี เยะฮ ยัม มาล้อย เยะ ฮะ นามัด ชะเต คะ เวณ ฮะ ตัม นี.

50) บายาอ์ ตะฮ ยานัด

โดย เนะฮ ออลาง ลาญาน บายาอ์ ตะฮ ยานัด. ญา นี แอม ลอชอก ยานัด อะบิ. ญา ลอชอก ชอก มาตะฮ ปลา อะบิ. ญา นาว์ กะแญ โตบ ลาสอง ยานัด. ยานัด นี มาล้อย ตัน มาล้อย ตัน ปะ ปลา กะ. แอม ปะ ปานาด ญ กะ.

51) ปานาด ยานัด

ญา ลาง ฮอง ปะ ปานาด ยานัด. ญู แอะ โจ้ย กะ ดัน ฮะ ปลา. โจ้ย กะ กาว เทา ญ.

52) ปุต ปูกา

มาล้อย แนะฮ ปูกา ดุก ที โดย. ออลาง ปาลัง บ้อม ที โดย ลาง เบาะ แชลอ์ ลา. มาล้อย ลา กะ เวณ ญา ลาดิน การ์ ออลาง ปาลัง เบาะ แชลอ์ มาล้อย ลาง ลูพุย นื่อง ละฮ ต้ม ญู ละฮ อะยุณ นี นาร์ คลิน ดุคย กะแดด ยะฮ.

53) ปานาด ซาบาอ์ อะตะ

ปานาด ซาบาอ์ อะตะ นี มาล้อย นี ดัน ลาน ซาบาอ์ ดัน ดุก กะ ดัน ยาลาน ฮะ ดัน นามาว ดัน อะตะ. ญา คุม ปานาด ปลา อะบิ ที ลาง กาว แอะฮ. โดย ลาง ลาญาน ซาบาอ์ อะตะ. อาล้อย นี แซม ภาฮาน. อาล้อย นี กาบง ลาย ลัม ญ. อาล้อย นี ญู ลาง แซม มาลาย ตาพุง.

54) บายาอ์ บวน

บายาอ์ บวน นี แนะฮ ซะ ปิน มาล้อย แน ยัม. บูลาน ตะ ฮา แนะฮ บวน นางอย กาว ลาง ปอเทา ปลา เบา กายอย ลอกอด นาร์ ญู นางอย อะคา ทาโล้ย โดย อะคา. ทาโล้ย โดย มะคิต ลาเบาะฮ. นาร์ นามา ญู แอะฮ บายาอ์ บวน. บายาอ์ บวน บวน นางอย ฮะ คะ ทาโล้ย โดย ลุน กล้อย แล ละฮ อะนื่อง อะคา. ปอลาว ญู แนก ลาเลอ์ ซอน นาร์ ปอลาว ญู ซอน นาร์ แต ญา ยาลาง อะบิ บะแล ภาฮาน ฮะ ปลา ละฮ.

55) บะแล ตะงาก ซาบาอ์

บะแล ตะงาก ซาบาอ์ ลาง แอก ยาง ซอบาย ยะฮ ซอน นา ปลา ซะ ปิน มาล้อย แนะฮ นาร์.

56) ปานาด ซาบาอ์ แนก

กะแญ ญู ซาบาอ์ แนก. ซาบาอ์ แนก ญู ดัน ญา ปานาด แนก กา ดัน ญา ซา บาอ์ ลีอ์เอียต กะ. มาล้อย ตอ แอะฮ โจ้ย กะ ดัน ลาญาน เทา ญู โจ้ย มะกาว เทา ญ.

57) ยะกัน ขาบาอ์

ยะกุน ขาบาอ์ เนะฮ มาล้อย ซอน ดุก โต ฮา ลายุง นี้ ทูวาร์ ตาล้อย ทูวาร์ ตาล้อย เนะฮ เปลา ฮะ. ที่ โดย ลาวัน นาร์ กะแญ ญู ม้อย ฮะ ซอน เทา กอกอด ลอย ฮะ อา เวณ เมน อา ที่ อา เวณ เม้น อา ที่.

58) บะแล ตะงาก มาลูง / 59) ซอก มาลูง

ลาง ลาญาน ซอก มาลูง. ซอก มาลูง เนะฮ ที่ กาบง แนแอ้น เกน ลาง ลาญาน บะแล ตะงาก มาลูง. ที่ โดย ญา ปอกอน มาลูง นาร์ ลา. ออลาง มาล้อย โค้ย ลาล้อย ปลา ต้ม โดย ยาดา ยะล้อย อา ปาน นาร์ กอลลออ ญู มาล้อย นาร์ กลอน จอน คอง อะนี้อง ญา วุง มอย ตาฟุง

60) บะแล มาลูง

นาร์ กะแญ ญู เอ บะแล มาลูง ยาดา ญู แอก มอย คลิน ยะล้อย ญู แอก ปาน นี้ เนะฮ มาล้อย ลอลูก มาลูง เนะฮ ลาง กาว เนะฮ มาลูง อาล้อย มอระฮ ต้ม ญู ลาง ลาญาน ต้ม ญู บะแล มาลูง ญู นาร์.

61) ยะกัน มาลูง

กะแญ ตูบ ลาง ลาญาน ยะกุน มาลูง นา กะแญ บายาร์ ทะเอา ญู ยะกัน มาลูง กออ์ ซอน มอระฮ ปลา ต้ม ญู ลายุง ทูวาร์ ตาล้อย ทูวาร์ ตาล้อย ปลา ละฮ. ทาโล้ย โดย ฮะ การ์ ทาโล้ย โดย นาร์ เลาะฮ ละฮ ทั้ง แخم ทั้ง ตะนาว เมน ที่ โดย ลาฟุง อุดทะยาน ปาฮฺย อะ คา เนะฮ.

62) ปอลาว จาลออ์ ซายัย

จาลออ์ ซายัย นี้ มาล้อย นี้ ดัน. ซายัย ดุก ปลา การ์ ดัน ยาลาน ฮะ โจ้ย กะ ดัน ฮะ ปลา จาลออ์ ญู ดุก ปลา ละฮ. ต้ม โดย ละฮ แด ซายัย แน นับ โค้ย นามาว แน ฮะ. ต้ม โดย จาลออ์ ซายัย ต้ม นา ญู มาล้อย ปิน กะนัย ตาฟุง ละฮ. บุนัย แอก ตาฟุง ต้ม นา โดย เนะฮ ทาโล้ย โดย กะนัย ฮุน ลาแปะฮ เยา นามัด อะเลาะฮ กะต้อย อาล้อย กาบัน ต้ม โดย ที่ แอน เกน ปลา ต้ม โดย ละฮ.

63) ซอก บุนัย

ซอก บุนัย ซะ ปิน มาลอย บุนัย แอก ยะลอ ยะลอ ซอก แนก ทูวาร์ ปอง ทาโล้ย ปอง ซะ ปิน มาล้อย ตูบ ทาโล้ย นี้ ปานาร์ แอก อะคะ ลา กะนัย ญา ฮุน กะต้อย แล ละฮ. ซอก บุนัย นี้ แะฮ ญา แอม แพลาร์ บายาร์ ญา แอม แพลาร์ บายาร์ ทะเอา ญู บายาร์ อะคะ ญู

นานก มาล้อย ตูบ ทาโล้ย นี อะคา บายาร์ นานก เนะฮ ปืเทะฮ ญ แพลอ์ บาลาด กะ แพลอ์ บาลาด แล ที ญ.

64) แพลอ์ บาลาด

แพลอ์ บาลาด ชะ ญัม บาลาด นามัด ดาตะ โต เนะฮ พาแลอ์ บาลาด ชาลอ์ ซายัย ขอน ตาฟง. ตัม ญอ แต ลาง ลอลูก ม้อย ฮะ ยาลัม ออลาง เม้น อาลอย ยะฮ. ตัม โดย มาล้อย ขอน อะโค ทาโล้ย โดย แพะฮ ตะนาว แพะฮ แซม กะ แพะฮ ตะนาว กะ แพะฮ เลีย อะเละฮ ลา ทาโล้ย โดย ชะ ลายง เปลา โดย เนะฮ.

65) ซอก แพลอ์ ตาเลียง

ออลาง ลาญาน แพลอ์ ตาเลียง อาจัน กลัง โต เนะฮ ซอก ญ ลาง เตด จะแคอ์ ลาง กอ์ จะแคอ์ ปำนัน ตาอ์ โดย แพลอ์ ตาเลียง ละฮ. ตาอ์ โดย ละฮ อา แลป็น ยะฮ นาญู๊ด คลิน ญ มาลูง แล ลอซอก กะญู ญ นอ เวะฮ ตาฟง ญอ แพลอ์ บาลาด ตาอ์ โดย แพลอ์ บาลาด อาจัน กลัง อะล้อย นี.

66) ยะกัน นีออน

ยะกัน นีออน เนะฮ เอง มาลิต แตะฮ ปอกอน นีออน นาร์ ที ญ เนะฮ ลาง ลาญาน ยะญาน นีออน ที นี มาล้อย เนะฮ ออลาง ลัก โต เนะฮ นับ ขอน ตัม นอ ตัม นี บะแล ขอน ตาฟง เอง นาร์ คิด ละฮ ขอน ฮะ.

67) บะแล กาบาง บาเลา

บะแล กาบาง บาเลา ตัม โดย เนะฮ. มาล้อย เนะฮ นาร์ ลุน ฮัวนา ลิต ตอ กาบาง บาเลา เนะฮ. ญา ลาซอน บายาร์ ญอ บายาร์ แบน ญอ กาบาง บาเลา. ออลาง เบาะ กานบุม เนะฮ มาล้อย ตอ กะญู มาตะ นาร์ ฮะ เด ลาซอน. มาล้อย ตอ ยิน ทูวาร์ ตัม นอ ลาซอน กอตาน เขีย ตอ ฮา นาร์ ลุน ฮัวนา ลิต โตบ. มาล้อย ลาง จับ ปลา กาบาง บุม ละฮ ปานาร์ มอย คลิน.

68) ยะกัน มาตะฮ / 69) ซอก เวน มาตะฮ

นาร์ บายาร์ ปาน อะตะ ญ เนะฮ. ลาง ลาญาน ยะกัน มาตะฮ เอ ตัม ญ ขอน กอ์ แต ญา ดาลิก อะบิ ตัม ญ แอะฮ นา ญ. ลาง ลาญาน ซอก มาตะฮ นาญุด คลิน ซอก ญ ญา เวน นาร์ มาล้อย แน บาบ มาตะฮ ต้อง ญา บัก เวน กะ โดย กะ ตัน พะกาม อาจัน กะเยา ตาเลียง นาร์. กะญู ญ ซอก ละฮ ตาฟง โดย เนะฮ ลาง ลาญาน บาลาด มาตะฮ บาลาด ที โดย ลาเบะฮ ม้อย นามัด ดาตะ บานัม คลิน บาลาด มาตะฮ.

70) ยะกัน บายาร์ เลฮาย / 71) บายาร์ เลฮาย

นาร์ กะแญ ญู แนะฮ. ออลาง ลาญาน ยะกัน บายาร์ เลฮาย แนะฮ อา ซอน ปลา มาล้อย ดูก ปลา ญู ทูวาร์ ตาล้อย ทูวาร์ ตาล้อย ที่ ญู. ลาง ลาญาน ยะญาน บายาร์ เลฮาย แนะฮ ตะเอา โดย บาร์ นาร์ ที่ มะเฮียง ญู นาร์ เด. ตาร์ ตะเอา เอง ญู เอ บายาร์ นาร์ ที่ ญู เอง ลาเกา บานัม ปาจุน กาลัม ตะเอา ญู เด. ญู ลาญาน ยะกัน บายาร์ เลฮาย ที่ โดย ญู กะ อา ลอซอก ยะฮ ล่า.

72) ซอก บูบอง

ลาง ลาญาน ซอก บูบอง ญา ลาญาน ซอก บูบอง ดูก ลา ตัม ญู ละฮ กะนัย แน คลิน เวน ญู นาร์ เวน มะฮัม นาร์ ตาฟง ลาตา นี ลอ.

73) บะแล ดาลิก กิตัว

นง ญู อา ปาน ตะ ญู ออลาง ลาญาน บะแล ดาลิก กิตัว. บะแล ดาลิก กิตัว ตัม ญู แนะฮ ญา ดาลิก เอ ซอน นาร์ ตัม ญู ละฮ. ซอน มอระฮ ปลา ซะ ปิน มาล้อย บูแปด ปลา ละฮ. เอ ลาง ลาญาน ดาลิก กิตัว บะแล ดาลิก กิตัว จัม ยาโลย ดาลิก ตัม ญู งอมอง ฮะ เกน ญา เกน จะดัด อะบิ นั บ มีอย ฮะ.

74) ยะกัน ดาลิก กิตัว

ลอซอก นง ญู แนะฮ ออลาง ลาญาน ยะญาน ดาลิก กิตัว เด ยะญาน ญู ดาลิก นาร์ ยะญาน งอมอง ฮะ เกน แะฮ ซอน นาร์ ปลา เด คาร์ ยาลัม เลง ตัม นอ.

75) ปอลาว จาลอห์ ตะงาก

ลอซอก เพียง ตะเอา ญู แนะฮ. ออลาง ลาญาน จาลอห์ ตะงาก จาลอห์ ตะงาก นี ลาง แอม ตะงาก คลัน ละฮ. ลาง ลาญาน จาลอห์ นอ จาลอห์ ตะงาก ญู ยาย กะนัย ทูวาร์ แพ ลาร์ ญู บุนัย แอก ตาฟง มาล้อย ทาโล้ย โดย นาร์ เลาะ ลา. ทาโล้ย โดย อะคา นาร์ จอ มะจา ฮะ กะ ทาโล้ย โดย.

76) บายาร์ ตะ ปูเตียก

โดย แนะฮ ลาง ลาญาน บะแล นีออน ญา นี บะแล อะตะ บะแล บายาร์ ตะ ปู เตียก ญู ลาง กาว ซอปะฮ มานิส มาล้อย ซอปะฮ อะน็อง ดัน ยาลัม ฮะ ลอห์ กาท้อย กะ บะแล นีออน ยะฮ ยาตะฮ ลา แอก ลอลูก มาล้อย บายาร์ อะตะ ปูเตียก ญู ลาง กาว ซอปะฮ มานิส ดัน กาท้อย ลอห์ ต้อง ญา กะ มาล้อย ลาง กุม ลอซอก ยะฮ ลา บายาร์ อะตะ ปูเตียก ญู. เอ ซอปะฮ ดัน อะน็อง ดัน ยาลาน ฮะ ดัน กาท้อย ลอห์ ต้อง ญา กะ ดัน ยาลาน ฮะ.

77) ปานาด นีออน ออมาก / 78) ปานาด นีออน

ออกลาง ลาญาน ปานาด นีออน เอ ทั้ง ทูวาร์ ปานาด ญู กะ. เอ ออกลาง ลาญาน ปานาด นีออน กอว์ ปานาด แจต ญู ลาง ลาญาน ปานาด ออมาก ออมาก นาว์ ที่ ญู ลา อุดทะยาน มาล้อย ลาง เบาะ มาก ละฮ ซะ เม้น นาว์ เด มาก ญา เนะฮ ปานาด แจต เด ซอก แจต เด เอ ปานาด ออมาก ลาง ลาญาน ปานาด นีออน.

79) บะแล ตะงาก นีออน

ญา ซ็อด ญู กะ บะแล ตะงาก นีออน แล นาว์ กะแญ ญู ซอน กอว์ ซอน มอระฮ โต ตัม ญู มาล้อย เนะฮ ทาโล้ย โดย นาว์ อะเลาะฮ ลา ซะ ลอลูก นาว์ คะมวง นาว์ มาติง เบาะ นอ มอย.

80) ปานาด บาดาก

นาว์ กอตาน กะแญ ญู อะฮ ลาญาน ปานาด บาดาก ตัม ซอน ตะเอา นี มาล้อย นับ เอียก บาดาก ละฮ. เตียก บะซา บะเนะฮ กอลัย ลาปัด ญู ปลา ซ็อด.

81) ยะกุน บาดาก

นาว์ ญู ลาญาน ยะกุน บาดาก เนะฮ ลาง ลาญาน นาว์ กะแญ ญู เอ ยะกุน บา ดาก ตะเอา นอ เอียก บาดาก นาว์ ญา บะเนะฮ แอกอด ปลา แต ญา ปะแลต ฮะ แต ญา ตะ บิ ทาโล้ย โดย นามาว ฮะ ตะ เนะฮ ดัน นาว์ เด กะ ดัน ฮะ กะ ม้อย นับ อะคะ เนะฮ.

82) บะแล บาดาก

โดย ลาง ลาญาน ยะกุน บาดาก กอว์ เลาะฮ นีอง ญู บะแล บาดาก เนะฮ นาว์ กะแญ ญู เอ บะแล บาดาก ซอน กะ กอตาน ตูป นี เนะฮ นาว์ ญู เนะฮ ซอน ตาฟง.

83) ซอก ลาเซ

ตัม ญู มาล้อย ยาย ซอก ญา กะแญ ญู เนะฮ. ลาง ลาญาน ซอก ลาเซ เอ ที่ ญู ลาเซ นาว์ เคียน ลาง มาล้อย ตูป กะ ฮะ. ตาร์ กะ ดัน แต ญา ลาเซ แหม ยัม ตาก็อน ออ ลาง บาลัย ที่ โดย ยะฮ ยัม ตาก็อน นี แอะ บุษ ภาจี บุษ อะนีอง โดย กะนัย ญา ฮุน แล กานัย ญา ฮุน แล ดัน มอย บุษ ตาก็อน พาเกอ์ แอะฮ อะยัด ฮะ คะ.

84) ซอก ยีกี

ซอก ยีกี เนะฮ มาล้อย แน ยีกี ลาเบะฮ ที่ โดย ลัก เลง กอว์ ปืเทะฮ ญู นาว์ กะนัย นาว์ อะบิ ลา ที่ โดย. ญา อุม กายัง พlung ลา ญา อาล้อย เบาะ พlung ที่อย กายัง อุม กา

ยัง มาล้อย โทบ ญา ลัม อา ลัม นาร์ ลาเบะฮ ลา ญา อาล้อย เบะ พลุ ปี่เทะฮ ญอ ปี่
เทะฮ ญอ เอ บวบง นาร์ อะบิ ญอ กะนัย นาร์ อะบิ นาร์ ที ญ ละฮ ญา นี กะ กา ญา นี
ซื่อด กะ.

85) บุษุน บุงอาร์

ออลาง ลาญาน บุษุน บุงอาร์ นี แะฮ มาล้อย ยะฮ้อน เอะลัน ดุก ลา ตัม ญา
ละฮ. บุงอาร์ ลาชี ปลา ญอ ญา ซอก นี แะฮ ยัม มาล้อย ลาง เมน เลง การ์ ซอก นี แะฮ ลอ
โง. มาล้อย ลาง แนแอน นาร์ ยุง ญอ บุษุน ญอ ลอโง. มาล้อย โจ้ย นาร์ ทัน เต ที โดย. ออ
ลาง ลาญาน บุษุน บุงอาร์ ทาโล้ย โดย ชะนะฮ มาตา ปาดัง เพา ลายาบ แล. นาร์ ม้อย เละฮ ลา
กะนัย การ์ ฮุน แล นี จีเซา แลการ์ ลุกีต แลการ์ ตะ ญ.

86) ซอก ลอโง

แลก้อด กะแญ ญ แะฮ ลาง ลาญาน ซอก ลอโง. ลาง ลาญาน ซอก ลอโง
แนะฮ มาล้อย แนะฮ การ์ บุลาน ตะ ฮา. ลาง แนแอน ลอโง อา ที ลาง อาก ซอก ญ อา ที
ทาโล้ย โดย นาร์ เละฮ ลา เยา นามัด ออมาก ลอเตะฮ กะตอย กาแปะฮ แล ญ ลาง ลาญาน
ซอก ลอโง ญ.

87) ซอก เวน ฮาลาร์

ออลาง ลาญาน เวน ฮาลาร์ นี แะฮ ลอซอก เวน ญ แะฮ ญา นาร์ ปอกอน ฮา
ลาร์ ญ ลาง ลาญาน ซอก ฮาลาร์ ญ เวน อัม แบะฮ ญา ตะแงม ยะฮ เวน ญา นาร์ กะแญ ตบ
แนะฮ. ลาง ลาญาน เตด ลายบ ออลาง ลาญาน เตด ลายบ ญ แนะฮ. มาล้อย แนะฮ ยัม ลอโง
ลาง ปัก ลายบ ปุเตียก ตัม ญ ทาโล้ย โดย นาร์ ปัก อะเละฮ ลา ตาม แชม แล แนะฮ ชะ ปิน
มาล้อย ตัม เตด ตัม ยะกัน ลายบ ตาฟุง นี. ลาญาน ซอก เวน ฮาลาร์ จัม แบ๋ ปอกอน ตะ ญ
ปอกอน ฮาลาร์ ลา ญ ลาง ลาญาน ซอก เวะฮ ฮาลาร์ ญ.

88) เตด ลายบ

ที บายาร์ ตะ ญ เวะฮ บายาร์ ตะ มาล้อย ลาง ลาดก ลายบ ลายบ ปุเตียก ปอก
ฮา ลายบ ญา ชะ ญา ลาดก แนก คลิน กาน ปูกา การ์ ดุก นาร์ มาล้อย ตัม นี ซอน นาร์ ปลา
ตัม เนะฮ แนแอน ฮา บะแล ชะ นี ลาแลร์ นา ซอน นาร์ ญอ.

89) ซอก นาด โย

ออลาง ลาญาน ซอก นาด โย เนะฮ. มาล้อย เนะฮ อะนาค บิอาย โย ซะละฮ ปุบ
ลาง มานัม ที่ โดย ละฮ ลาง มานัม ที่ โดย ซอก นาด โย ญ บูนัย แอก ปลา ตัม เนะฮ บูบอง
นาร์ อะบิ ญอ.

90) ปานาด เนอะฮ แนก / 91) เนอะฮ ตะ

ลาง ลาญาน ปานาด เนอะฮ แนก ซอด ปานาด แนก เนอะฮ แนก ญ เนอะฮ ตะ
แล อา ลอซอก ยะฮ ลา มาล้อย ตอ แะฮ ดัน ญ การ์ กาเต ญ ดัน ฮอง เนอะฮ การ์ ญ ปิน
ลาง ลาญาน ปานาด เนอะฮ -กะดี ญ เนอะฮ ดัน มาตัย ที่ โดย การ์. ตาร์ ดัน นอ ลอซอก นื่อง
ญ กะ เนอะฮ แนก. เนอะฮ แนก นี้ มานุด มาตัย นา ปลา ตัม ญ จานาด ยะฮ มาตัย ปอเทา
นาโง มาอิด ยะฮ ลอซอก บายาร์ ตะ ปุเตียก ญอ กะแล ลาเกา บานัม บานัม ลอก ญา คาร์.

92) ซอก กาบง ฮวัน

ลอซอก เนอะฮ แนก นี้ เนะฮ ออลาง ลอญาน ซอก กาบง ฮวัน ป็อง แอปอน
ญา มาล้อย แน กะแอ ญง ญา วาย นื่อง ตะงาน ตอ ญา โยง บาร์ ดี ญา โยง บะ ดี มายิน ที่
โดย แะฮ. ลาง ลาญาน ซอก ฮวัน กาบง ญา บายิน ที่ โดย ละฮ กาบง ญา ภายิ อุดทะยาน
บอง บอง อะเละฮ ลา เอ เบาะ ปาย เนะฮ เบาะ กะดี เนะฮ ซ็อด นื่อง ญ กะ เนอะฮ อะตะ
แล แอม ตาร์ และฮ มาก อา ซาเตา ยะฮ คา แอม ตาร์ ลา ยา บานัม ฮะ กาบง ซา ยะล
ตะเอา เด.

6.3 ชื่อเรียกและความหมาย บริเวณจุดต่าง ๆ ในทะเลหมู่เกาะสุรินทร์ในความหมายภาษาไทย

ตารางที่ 6 แสดงชื่อเรียกและความหมายของหมู่เกาะสุรินทร์เหนือ ในความหมายภาษาไทย

ลำดับที่	ชื่อเรียกในภาษามอแกน	ความหมาย / ความสำคัญ
1	บูฮุน ชะนัย	เป็นหาด มีลักษณะเป็นเนิน เคยฝังคนชื่อ ชะนัยอยู่บริเวณนั้น
2	ปานาด ตะนาว	บริเวณหาด มีเรื่องเล่าว่า เมื่อก่อนมีคนพม่ามาพักค้างที่นี่
3	ปานาด ตะงาน	บริเวณที่มีต้นตะเคียนเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันเหลือน้อยลง
4	ชอก แอดวน	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ แต่ก่อนมีคนชื่อ ดวน เคยมาดำหอยอยู่บริเวณนั้น (ดวน เป็นสามีของยายก้อย)
5	ยะกัน ตะงาน	บริเวณน้ำลึกที่มีต้นตะเคียน
6	บะแล ตะงาน	บริเวณที่มีหินเล็ก ๆ มีต้นตะเคียน
7	บาลาด ตะงาน	บริเวณที่มีต้นตะเคียน อยู่ทางฝั่งตะวันตก
8	บะแล ตะงาก แลกาอ์	บริเวณที่มีหินเล็ก ๆ ตรงกลางมีต้นหูกวาง
9	ปานาด แลกาอ์	บริเวณหาดทรายยาว ที่มีต้นหูกวาง
10	บะแล แลกาอ์	บริเวณที่มีหินเล็ก ๆ มีต้นหูกวาง
11	ยะกัน แลกาอ์	บริเวณหัวแหลม น้ำลึก มีหินก้อนใหญ่ ลักษณะแบนเรียบ มีต้นเขากวาง
12	บะแล มามุง	บริเวณที่มีปลามามุง มาบ่อย ตัวใหญ่มาก
13	ชอก มามุง	อ่าวเล็ก ๆ หรือหาดเล็กที่มีปลามามุง
14	ยะกัน กีบวง	เป็นบริเวณแหลม น้ำลึก ที่มีไม้ลาโอน ใช้ในการต่อเรือ รวมถึงไม้อื่น ๆ หลายชนิด เช่น ไม้ระกำ, หวาย, ใบเตย, ไม้ป้อ เป็นต้น
15	บะแล กีบวง	บริเวณที่มีหินเล็ก ๆ มีไม้ลาโอน และไม้อื่น ๆ หลายชนิด
16	ปานาด กีบวง (ปานาด แลบวง)	บริเวณหาดทรายยาว ที่มีไม้ลาโอน และไม้อื่น ๆ หลายชนิด
17	บะแล ตะงาก กีบวง	บริเวณที่มีหินเล็ก ๆ ตรงกลาง มีไม้ลาโอน
18	ปอนาว อะตะ	บริเวณหาดยาว ที่มีต้นกระทิงอยู่บริเวณนั้น
19	ยะกัน ปอนาว	บริเวณแหลม น้ำลึก ที่มีต้นกระทิง
20	ชอก ปอนาว แนก	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ ที่มีต้นกระทิง

ลำดับที่	ชื่อเรียกในภาษามอแกน	ความหมาย / ความสำคัญ
21	ยะฎน คะยิก	บริเวณแหลม น้ำลึกที่มีปลาเก๋าลาด อยู่เป็นจำนวนมาก
22	บายาร์ กีนี	บริเวณที่มีหินก้อนใหญ่ สีขาว มีหอยโข่งเยอะบริเวณนี้
23	ชอก บุตุน	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ ที่มีต้นจิกทะเล
24	ปอลาว จาลอห์ โคม	เกาะที่มีประภาคาร (มีไฟ)
25	ปานาด จิมัด	บริเวณหาดยาว ที่มีต้นจาก ปัจจุบันเป็นป่าช้า
26	บะแล ตะงาก จิมัด	บริเวณอ่าวจาก ที่มีหินอยู่ตรงกลาง
27	เตด แบน จิมัด	บริเวณที่มีหินแบนราบ และมีต้นจาก
28	ชอก บายาร์ ปูเตียก	บริเวณที่มีหินสีขาว ก้อนใหญ่
29	ปานาด บิลู่อ	หาดทรายยาว เมื่อก่อนเคยมีคนซื้อบิลู่อ เป็นชาว อูรัก ลาไวจ อาศัยอยู่ที่นี่
30	เตด แบน บิลู่อ	บริเวณที่มีหินแบนราบ สมัยก่อนมีหอยโข่ง จำนวนมาก
31	ปานาด กะโอม	บริเวณหาดยาว เคยมีบาตรพระจากพม่า ลอยมาติดอยู่ที่ หาดนี้ (กะโอม หมายถึงบาตรพระ)
32	เตด แบน กะโอม	บริเวณหินแบนราบ เคยมีบาตรพระจากพม่า ลอยมาติด อยู่บริเวณนี้
33	บายาร์ กะนา	บริเวณหินก้อนใหญ่ เคยมีศาลตั้งบริเวณแถวนี้
34	ชอก ยิงิน แนะฮ	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ มีต้นหยีขนาดใหญ่อยู่
35	เตด ยิงิน	บริเวณหินแบนราบ ที่มีต้นหยี
36	ปานาด ยิงิน ตะ	บริเวณหาดยาว มีต้นหยีขนาดใหญ่อยู่
37	ปานาด ปะออก ลาวี	บริเวณหาดยาว มีต้นมะม่วงอยู่บริเวณนี้ (ลาวี คือ ชื่อ พันธุ์มะม่วง)
38	ชอก เวน บิลา	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ มีต้นบอนใบใหญ่ มีพืช อยู่บริเวณนี้
39	ปานาด โยฮุน	บริเวณหาดทรายยาว มีปลิง เคยมีคนซื้อโยฮุน เป็นชาวอู รักลาไวจ ตายบริเวณนี้
40	ชอก ออมาก	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ เมื่อก่อนเป็นบริเวณทำบ้านขนาดเล็ก หรือหน้า สำหรับอยู่ในช่วงมรสุม
41	ชอก มานุด มาตัย	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ สำหรับฝั่งศพชาวมอแกน
42	ชอก เตียง	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ มีเรื่องเล่าว่า มีคนซื้อเตียง เป็นชาวมอ แกน เคยถูกยิงตายบริเวณนี้
43	ชอก เวน เตียง	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ ที่มีน้ำจืดอยู่ข้าง ๆ
44	ชอก แอลวย	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ ที่มีคนซื้อ แอลวย เป็นชาวพม่า ถูกฝั่ง

ลำดับที่	ชื่อเรียกในภาษามอแกน	ความหมาย / ความสำคัญ
		อยู่บริเวณนั้น
45	ชอก เตด แบน	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ สมัยก่อนชาวมอแกน หาไข่เต่ากระเอาไปขาย
46	เตด แบน	บริเวณแนวหิน ที่เป็นหัวแหลม ยื่นออกไปในทะเล ไม่ไกลนัก
47	ชอก ภาดูย	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ ที่มีผักกาดูย คือผักชนิดหนึ่ง มีรสฝาด กินใบอ่อนจิ้มกับน้ำพริก

ตารางที่ 7 แสดงชื่อเรียกและความหมายของหมู่เกาะสุรินทร์ใต้ ในความหมายภาษาไทย

ลำดับที่	ชื่อเรียกในภาษามอแกน	ความหมาย / ความสำคัญ
48	ชอก อะนาต กอแล่อ	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ ลูกของกอแล่อ ตายอยู่ที่นั่น
49	ชอก มาตะฮ	บริเวณอ่าวเล็ก เมื่อก่อนเคยมีลุงชื่อมาตะฮ เคยมานอนอยู่บริเวณนี้
50	บายาอ์ ตะฮ ยานัด	เป็นบริเวณที่มีหินก้อนใหญ่ อยู่หน้าอ่าว เคยมีสับประรดลอยมาติดที่หน้าหาด
51	ปานาด ยานัด	เป็นหาดทรายยาว เคยมีสับประรดลอยมาติดที่หน้าหาด
52	ปุตู ปูกา	เป็นบริเวณที่มีปลามงฝูงใหญ่
53	ปานาด ชาบาอ์ อะตะ	บริเวณหาด สมัยก่อนเคยมีงูเหลือมใหญ่อยู่บริเวณนี้
54	บายาอ์ บวน	เป็นบริเวณที่มีหินก้อนใหญ่ เมื่อก่อนเคยมีฝูงลิงมาว่ายน้ำบริเวณนี้ในช่วงพิธีโลโบง
55	บะแล ตะงาก ชาบาอ์	บริเวณที่มีหินเล็ก ๆ อยู่ตรงกลาง เคยมีงูเหลือม
56	ปานาด ชาบาอ์ แนก	บริเวณหาดยาว ที่เคยมีงูเหลือมเล็ก
57	ยะกัน ชาบาอ์	บริเวณแหลมน้ำลึก ที่เคยมีงูเหลือม
58	บะแล ตะงาก มาลูง	บริเวณที่มีหินเล็ก ๆ อยู่ตรงกลาง มีลูกมาลูง คือชื่อพืชลักษณะเป็นผล คล้ายหัวมัน สามารถกินได้
59	ชอก มาลูง	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ ที่มีลูกมาลูง
60	บะแล มาลูง	บริเวณที่มีหินเล็ก ๆ มีลูกมาลูง
61	ยะกัน มาลูง	บริเวณแหลมน้ำลึก มีลูกมาลูง
62	ปอลาว จาลออ์ ซายัย	เป็นเกาะที่มีต้นค้อ และมีหอยหวาน มีลักษณะคม อยู่ในทราย

ลำดับที่	ชื่อเรียกในภาษามอแกน	ความหมาย / ความสำคัญ
63	ชอก บูนัย	บริเวณอ่าว ที่มีเต่าทะเล มาชอบวางไข่บริเวณนี้
64	แพลาร์ บาลาด	บริเวณที่มีลม มรสุม เข้ามาทางฝั่งตะวันตกเยอะ
65	ชอก แพลาร์ ตาเลียง	บริเวณที่มีลม มรสุมเข้ามาทางเหนือเยอะ
66	ยะกัน นีออน	บริเวณแหลมน้ำลึก ที่มีต้นมะพร้าว
67	บะแล กาบาง บาเลา	บริเวณที่มีหินเล็ก ๆ มีเรือจับปลาที่ใช้ระเบิดชนกันตรงนั้น
68	ยะกัน มาตะฮ	บริเวณน้ำลึก มีคนชื่อมาตะฮ ชอบดำหอยอยู่ที่นี่
69	ชอก เวน มาตะฮ	บริเวณอ่าวเล็ก มีน้ำจืด เป็นบริเวณที่ มาตะฮ ชอบมา
70	ยะกัน บายาร์ เลฮาย	บริเวณแหลม มีหินใต้น้ำบริเวณนี้
71	บายาร์ เลฮาย	บริเวณที่มีหินใต้น้ำ
72	ชอก บูปอง	เป็นอ่าวเล็ก ที่มีต้นรัก สามารถใช้ลูกต้นรัก มาบีบใส่ตาเพื่อล้างตาได้
73	บะแล ดาลิก กิตัว	บริเวณหินเล็ก ๆ น้ำลึก
74	ยะกัน ดาลิก กิตัว	บริเวณแหลม น้ำลึก
75	ปอลาว จาลอร์ ตะงาก	เป็นเกาะที่อยู่ตรงกลาง ระหว่างเกาะสุรินทร์เหนือและเกาะสุรินทร์ใต้
76	บายาร์ ตะ ปูเตียก	บริเวณที่มีหินใหญ่ สีขาว เคยมีคนไปสาบานว่าจะไม่ไปตรงนั้นอีก
77	ปานาด นีออน ออมาก	บริเวณหาดยาว มีต้นมะพร้าว สมัยก่อนอุทยานเคยสร้างบ้านบริเวณนั้น แต่บริเวณนั้นมีลมมรสุม ชาวมอแกนแนะนำให้ไปอยู่แถวอุทยานปัจจุบัน
78	ปานาด นีออน	บริเวณหาดยาว ที่มีมะพร้าว
79	บะแล ตะงาก นีออน	บริเวณที่มีหินเล็ก ๆ อยู่ตรงกลางระหว่างแหลม มีมะพร้าว
80	ปานาด บาดาก	บริเวณหาดที่มีหอย ลักษณะมีนอ กินไม่ได้
81	ยะกัน บาดาก	บริเวณน้ำลึก ที่มีหอย ลักษณะมีนอ กินไม่ได้
82	บะแล บาดาก	บริเวณที่มีหินเล็ก ๆ มีหอย ลักษณะมีนอ กินไม่ได้
83	ชอก ลาเซ	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ มีตัวหนังสือเขียนไว้บนหิน
84	ชอก ยีกี	บริเวณอ่าวเล็ก ๆ มีคนชื่อ ยีกี ชอบไปเฝ้าถ่านบริเวณนั้น
85	บูฮุน บูงาร์	บริเวณหาดมีลักษณะเป็นเนิน มีดอกของต้นผักบุ้งทะเลจำนวนมาก

ลำดับที่	ชื่อเรียกในภาษามอแกน	ความหมาย / ความสำคัญ
86	ชอก ลอโบง	บริเวณอ่าวเล็ก สำหรับทำพิธีลอบงในสมัยก่อน
87	ชอก เวน ฮาลาห์	บริเวณอ่าวเล็ก ที่มีต้นไทรขนาดใหญ่
88	เตด ลายบ	บริเวณหัวแหลม ในอดีตเป็นบริเวณที่มีการทำพิธีลอบง และต้องมีธงสีขาวปักอยู่
89	ชอก นาด โย	บริเวณอ่าวเล็ก ลูกของคนชื่อโย ถูกฝังอยู่บริเวณนั้น
90	ปานาด แนะฮะส แนค	บริเวณชายหาด ขนาดเล็ก เคยมีคนตายอยู่บริเวณนี้
91	แนะฮะส ตะ	บริเวณที่เคยมีคนตาย ข้างก้อนหินใหญ่ สีขาว
92	ชอก กาบง ชูวัน	บริเวณอ่าวเล็ก มีคนชื่อชูวัน เอาไม้ยูงุน จากหาดไผ่งาม มาทำเรือ

จากการทำแผนที่ทางทะเลหมู่เกาะสุรินทร์ โดยระบุชื่อเรียกและความหมายตามบริเวณจุดต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ค้นพบลักษณะการเรียกชื่อ โดยแบ่งเป็นลักษณะดังนี้

1) มีการเรียกชื่อตามลักษณะภูมิศาสตร์ กล่าวคือ มีการใช้คำนำหน้าแทนลักษณะทางภูมิศาสตร์ เช่น ปอลาว คือบริเวณที่มีเกาะขนาดเล็ก มีหินจำนวนมาก, ยะกัน คือ บริเวณหัวแหลม น้ำลึก มีหินก้อนใหญ่ ลักษณะแบนเรียบ, บะแล บริเวณที่มีหินก้อนเล็ก ๆ จำนวนมาก, ชอก บริเวณอ่าวเล็ก ๆ หรือหาดเล็ก ๆ, ปานาด คือบริเวณหาดทรายยาว เป็นต้น

2) มีการเรียกชื่อตามทรัพยากรตามธรรมชาติที่พบ เช่น บะแล มามุง (12) คือ บริเวณที่มีปลามามุง อาศัยอยู่ในบริเวณนี้จำนวนมาก, ปานาด ปะออก ลาวี (37) คือบริเวณหาดยาวที่มีต้นมะม่วงพันธุ์ลาวี อยู่บริเวณนี้, ปานาด นิออน (78) คือบริเวณหาดที่มีมะพร้าว เป็นต้น

3) มีการเรียกชื่อตามเรื่องเล่า เช่น ชอก เตียง (42) คือ บริเวณอ่าวเล็ก ๆ เคยมีคนชื่อเตียง เป็นชาวมอแกน ถูกยิงตายบริเวณนี้, ปานาด ตะนาว (2) คือ บริเวณหาด มีเรื่องเล่าว่า เคยมีคนพมามาทักค้ำที่บริเวณนี้ เป็นต้น

4) มีการเรียกชื่อตามพิธีกรรมของชาวมอแกน เช่น ชอก ลอโบง (86) คือบริเวณอ่าวเล็ก สำหรับทำพิธีลอบงในสมัยก่อน เป็นต้น

นอกจากนี้ จากการทำแผนที่ทางทะเลของหมู่เกาะสุรินทร์ ยังพบว่า ชาวมอแกนในอดีตมีวิถีชีวิตผูกพันกับอ่าว หรือหาดในหมู่เกาะสุรินทร์ในหลายจุด ทั้งในด้านการทำมาหากิน วิถีชีวิต และในด้านการประกอบพิธีกรรม ดังนี้

1) บริเวณที่มีความสำคัญในด้านการทำมาหากิน ได้แก่ บริเวณยายาฮ์บูม หรือ อ่าวแม่ยาย ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่ใช้สำหรับหาอาหารในช่วงมรสุม ครอบคลุมตั้งแต่ ชอก ยิงิน (), ปานาด ยิงิน แนะฮะ (34), ปานาด ปะออก ลาวี (37), ชอก เวน บิลา (38), ปานาด โยฮุน (39), ชอก ออมาก (40), ชอก มานุด มาตัย (41), ชอก เตียง (42), ปานาด แอลวย (44), ชอก กาดุย (47), ชอก เตด แบน (45), แต่ถ้าเป็นช่วงที่ไม่มีมรสุม ชาว

มอแกนสามารถหาอาหารได้ทุกเกาะ แต่หากมีลมตะวันตกออกมา ชาวมอแกนจะหาอาหารที่บริเวณ ซอก มาตะฮ (49) เป็นต้น

2) บริเวณที่มีความสำคัญในการตั้งบ้านเรือน หรือหน้า สำหรับอยู่อาศัยในช่วงมรสุม ได้แก่ ปานาด ปะออก ลาวี (37), ปานาด โยฮุน (39) และ ซอก ออมาก (40) ซึ่งอยู่ในบริเวณยายาห์บูม (อ่าวแม่ยาย)

3) บริเวณที่มีน้ำจืด หรือตาน้ำจืดมาก ได้แก่ ปานาด บิลูห์ (29), บูฮุนชะนัย (1), ปานาด ตะนาว (2), ปานาด แนะฮะฮ แนก (90), แนะฮะฮ ตะ (91)

4) บริเวณที่มีความสำคัญในด้านพิธีกรรม ได้แก่ บริเวณที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมลอบง หรือ ลอยเรือ โดยจะมีการเล่นลอบง และนำธงสีขาวไปปักอยู่ตามจุดต่าง ๆ 5 จุด ได้แก่ ซอก มานุด มาตัย (41), บูฮุน ชะนัย (1), ซอก ลอบง (86), ปานาด แนะฮะฮ แนก (90) และ แนะฮะฮ ตะ (91)

อาจกล่าวสรุปได้ว่า ทีมวิจัยชาวมอแกนสามารถใช้เครื่องมือในการบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองได้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การใช้กล้องถ่ายภาพและกล้องถ่ายวิดีโอในการบันทึกภาพและเสียง และการใช้ระบบเขียนภาษามอแกน ด้วยตัวอักษรไทยในการบันทึก ซึ่งเครื่องมือทั้ง 2 ลักษณะนี้ได้ใช้ควบคู่กันไป ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่บันทึก ทั้งนี้ทีมวิจัยชาวมอแกนสามารถบันทึกความรู้ด้านภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ คำศัพท์ นิทาน และชื่อเรียกและความหมาย แผนที่หมู่เกาะสุรินทร์ ซึ่งผลงานเหล่านี้ได้ถูกรวบรวมไว้ในหนังสือ “ลาญาน มอแกน” หรือมีความหมายว่า เรื่องราวของชาวมอแกน

ลาญาน มอแกน

(เรื่องราว ชาวมอแกน)

ผู้เขียน นายนิล กล้าทะเล และคณะ

ผู้สนับสนุน

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา - วัฒนธรรมในภวอะอุกุต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย, มหาวิทยาลัยมหิดล
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ้ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ภาพปกหนังสือ ลาญาน มอแกน

บทที่ 5

สรุปและวิเคราะห์ผลงานวิจัย

1. สรุปผลการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินงานในโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” เกิดขึ้นจากชาวมอแกนส่วนหนึ่งเกิดความตระหนักว่าภาษาและภูมิปัญญาของตนเองจะหายไป ทั้งนี้เกิดขึ้นจากวิถีชีวิตของชาวมอแกนเกิดความเปลี่ยนแปลง ภายหลังจากการเกิดเหตุการณ์สึนามิในปี 2547 กล่าวคือ ในอดีตก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิ ครอบครัวชาวมอแกนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเรือ จะล่องเรือไปตามกลุ่มของเครือญาติ อยู่ภายในหมู่เกาะสุรินทร์ ส่วนในช่วงมรสุมชาวมอแกนจะสร้างหน้าเล็ก ๆ ไว้พักอาศัย แต่หลังจากเกิดเหตุการณ์สึนามิ ชาวมอแกนถูกจัดให้อยู่ในลักษณะเป็นชุมชน ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณชายหาด อ่าวบอน โดยมีหน่วยงานรัฐและหน่วยงานเอกชนหลายแห่งให้การสนับสนุนสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น การสร้างบ้านเรือน, การต่อท่อประปาภูเขา, การจัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน, การจัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน เป็นต้น

จากการพูดคุยกับทีมวิจัยชาวมอแกน พบว่า ทีมวิจัยมีความตระหนักในการสูญหายของภาษามอแกนเป็นอย่างมาก ดังคำกล่าวของนายนิล กล้าทะเล หัวหน้าโครงการวิจัย ว่า

“คนมอแกนส่วนใหญ่จะบอกว่า ภาษามอแกน จะไม่หายหรอก แต่สำหรับผมกลับคิดว่า วันหนึ่งมันจะหายไป เพราะว่าดูจากพฤติกรรมเด็ก เด็กพูดผสมไทยเยอะ ไทยคำหนึ่ง มอแกนคำหนึ่ง บางคนก็พูดภาษาไทยเยอะกว่า แต่สำหรับผู้ใหญ่คนอื่นยังมองไม่เห็น ก็คิดไปว่าต่อไปจะเหมือนกับคนมอแกน บนฝั่ง เด็ก ๆ เล็ก ๆ ก็พูดไม่ค่อยได้กันแล้ว”

นิล กล้าทะเล

1 เมษายน 2559

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครื่องมือบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน เพื่อบันทึกภาษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง และเพื่อสร้างความตระหนักในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอแกน โดยมีพื้นที่วิจัยที่หมู่บ้านมอแกน อ่าวบอน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อ.คุระบุรี จ.พังงา

กระบวนการในการดำเนินงานตามโครงการได้มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ โดยมีผู้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในการดำเนินงานโครงการ ฯ จากหลายสาขาด้วยกัน ได้แก่ ทีมพี่เลี้ยง, นักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ และนักวิจัยด้านมานุษยวิทยาทัศนศึกษา ซึ่งทั้ง 3 ส่วนนี้ ได้มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน แต่มีการทำงานที่ส่งเสริมและสอดคล้องกันตามแต่ละกิจกรรม กล่าวคือ ทีมพี่เลี้ยงมีบทบาทหลักในการสร้างกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันตามหลักการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น นักวิจัยด้าน

ภาษาศาสตร์ มีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาระบบเขียนภาษามอแกนด้วยตัวอักษรไทย และมีบทบาทในการช่วยเหลือให้ทีมวิจัยสามารถใช้ระบบเขียนภาษามอแกน บันทึกภาษาของตนเองได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ส่วนนักวิจัยด้านมานุษยวิทยาศึกษา มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ และฝึกสอนทีมวิจัยให้สามารถใช้กล้องถ่ายภาพนิ่ง และกล้องบันทึกวิดีโอได้อย่างมั่นใจ ทั้งนี้ในการลงพื้นที่ร่วมกันแต่ละครั้งทั้งทีมพี่เลี้ยง, นักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ และนักวิจัยด้านมานุษยวิทยาศึกษา จะปรึกษารื้อร่วมกันวางแผนการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ทำให้กระบวนการในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างสอดคล้องกัน

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานโครงการ ฯ ได้แก่ กิจกรรมชี้แจงโครงการ ฯ / จัดทำแผนที่หมู่บ้าน / แผนที่ทะเล, กิจกรรมทำระบบเขียนภาษามอแกน, กิจกรรมอบรมการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล, กิจกรรมทดลองใช้เครื่องมือถ่ายภาพผ่านฟิรลอบังและฟิรลอยเรือ, กิจกรรมการตรวจสอบระบบเขียนและการจัดทำแผนที่ทะเล, กิจกรรมการเขียนคำศัพท์และเรื่องเล่า, กิจกรรมการเก็บข้อมูลและเขียนข้อมูลแผนที่ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้, กิจกรรมการตรวจสอบข้อมูล, กิจกรรมถอดบทเรียนและเวทีปิดโครงการวิจัย ฯ และกิจกรรมเข้าร่วมงานวันภาษาแม่สากล

กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีทั้งส่วนที่ทีมพี่เลี้ยงได้กำหนดขึ้น และส่วนที่ผ่านการพูดคุยกันระหว่างทีมพี่เลี้ยง, นักวิจัยชาวมอแกน, นักวิจัยด้านภาษาศาสตร์ และนักวิจัยด้านมานุษยวิทยาศึกษา กล่าวคือ กิจกรรมที่ทีมพี่เลี้ยงได้กำหนดขึ้น ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาระบบเขียน และกิจกรรมอบรมการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการพูดคุยและกำหนดร่วมกัน เช่น กิจกรรมทดลองใช้เครื่องมือถ่ายภาพผ่านฟิรลอบังและฟิรลอยเรือ รวมถึงกิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลและเขียนข้อมูลแผนที่ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้ โดยกระบวนการในการเก็บข้อมูลส่วนใหญ่ทีมวิจัยชาวมอแกนจะเป็นผู้กำหนดและจัดกิจกรรมขึ้นเอง กล่าวคือ ทีมวิจัยจะเป็นผู้กำหนดเส้นทางการเดินทาง ออกสำรวจ บันทึกภาพและเสียงตามบริเวณจุดต่าง ๆ ของหมู่เกาะสุรินทร์ โดยมีทีมวิจัยชาวมอแกนกลุ่มเด็ก ๆ ได้ติดตาม และไปเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนทีมพี่เลี้ยง, นักวิจัยด้านภาษาศาสตร์และนักวิจัยด้านมานุษยวิทยาศึกษา เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ และร่วมเรียนรู้เท่านั้น สิ่งเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของทีมวิจัยชาวมอแกน ที่มีความต้องการอยากจะทำถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเยาวชน รวมทั้งยังแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของทีมวิจัยชาวมอแกนในการดำเนินงานวิจัยท้องถิ่นอีกด้วย

จากกระบวนการในการดำเนินงานดังกล่าว ได้ทำให้ทีมวิจัยชาวมอแกนสามารถใช้เครื่องมือบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองได้อย่างมั่นใจ ทั้งการใช้ระบบเขียนภาษามอแกน และการใช้กล้องถ่ายภาพนิ่งและกล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว ทำให้เกิดผลงานเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน ได้แก่ เกิดระบบเขียนภาษามอแกน ทั้งระบบเสียงพยัญชนะต้น พยัญชนะท้าย และสระ, เกิดการบันทึกคำศัพท์ตามหมวดหมู่ จำนวน 5 หมวด, เกิดการบันทึกนิทาน เรื่องเล่า จำนวน 5 เรื่อง และเกิดการบันทึกองค์ความรู้ชื่อเรียกและความหมายตามจุดต่าง ๆ ของทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้ ทั้งในรูปแบบตัวหนังสือ และรูปแบบวิดีโอ ผลจากการทำงานเหล่านี้ได้ถูกรวบรวมไว้ในหนังสือ “ลาญาน มอแกน” หรือมีความหมายว่า เรื่องราวชาวมอแกน สิ่งเหล่านี้สามารถสร้างความภาคภูมิใจให้กับทีมวิจัยชาวมอแกนเป็นอย่างมาก

อาจกล่าวสรุปได้ว่า การดำเนินงานโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” สามารถทำให้ชาวมอแกนมีเครื่องมือบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ทั้งในรูปแบบระบบเขียน และรูปแบบการบันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวด้วยกล้องถ่ายภาพและกล้องวิดีโอ โดยทีมวิจัยชาวมอแกนสามารถใช้เครื่องมือเหล่านี้ได้อย่างมั่นใจ ทำให้สามารถบันทึกองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น คำศัพท์, เรื่องเล่า นิทาน และองค์ความรู้เรื่องชื่อเรียกและความหมายบริเวณจุดต่าง ๆ ของแผนที่ทะเลหมู่เกาะสุรินทร์ นอกจากนี้ยังได้รวบรวมความรู้เหล่านี้ไว้ในหนังสือ “ลาญาน มอแกน” ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจให้กับชาวมอแกนเป็นอย่างมาก

2. วิเคราะห์ผลการดำเนินงานวิจัย

จากการดำเนินงานโครงการ “สร้างเครื่องมือเพื่อบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน” ทีมวิจัยชาวมอแกนได้ดำเนินงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สามารถวิเคราะห์ได้ตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ทีมวิจัยชาวมอแกนสามารถสร้างเครื่องมือบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วย ระบบเขียนภาษามอแกน และ การใช้กล้องถ่ายภาพนิ่งและกล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว ในการบันทึกภาษาและองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยตัวเอง และสามารถใช้อุปกรณ์เหล่านี้ได้อย่างมั่นใจ โดยทีมวิจัยชาวมอแกนจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มเด็กและเยาวชน ทั้ง 2 กลุ่มนี้ จะทำหน้าที่บทบาทในการดำเนินงานโครงการต่างกัน กล่าวคือ ทีมวิจัยกลุ่มผู้ใหญ่ จะมีบทบาทในการบันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวเป็นหลัก เนื่องจากไม่สามารถอ่าน - เขียนภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว แต่มีความรู้เกี่ยวกับตัวเอง จึงสามารถถ่ายทอดความรู้เหล่านั้นผ่านภาษา และบันทึกไว้ด้วยกล้องวิดีโอ ส่วนทีมวิจัยกลุ่มเด็กและเยาวชน มีความรู้และทักษะด้านการอ่าน - เขียนภาษาไทย จึงถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการใช้ระบบเขียนภาษามอแกนเป็นเครื่องมือในการบันทึกความรู้ ในขณะที่เดียวกันก็จะสามารถเรียนรู้ และซึมซับความรู้ที่ตนเองกำลังบันทึกอีกด้วย

จากการสังเกตของทีมพี่เลี้ยง นักวิจัยด้านภาษาศาสตร์และนักวิจัยด้านมานุษยวิทยาทัศนศึกษา พบว่า ทีมวิจัยชาวมอแกนทั้งกลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มเด็ก มีพัฒนาการในการใช้เครื่องมือทั้ง 2 ประเภทนี้ได้เป็นอย่างดี และสามารถใช้อุปกรณ์เหล่านี้ได้อย่างมั่นใจ ดังเสียงสะท้อนของหัวหน้าโครงการว่า

“ตอนจับกล้องตอนแรก มันสั่น กลัว ๆ พอหลัง ๆ ก็เริ่มชิน อีกอย่างพี่ฉัน (ฉันทนา คำนาค นักวิจัยด้านมานุษยวิทยาทัศนศึกษา) บอกว่าถ่ายไปเถอะ เดี่ยวไปตัดออกได้ ก็เลยกล้าขึ้น ... กลุ่มเด็ก ๆ ก็พูดได้ดีขึ้น เขาเขียนได้ เขียนเก่งขึ้น แต่เวลาฟัง ยังฟังไม่ชัด”

นิล กล้าทะเล

1 เมษายน 2559

2. ทีมวิจัยชาวมอแกนสามารถบันทึกภาษา องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

1) คำศัพท์ จำนวน 5 หมวดหมู่ ได้แก่ หมวดร่างกาย, หมวดอาหาร, หมวดเครื่องแต่งกาย, หมวดเครื่องใช้ และหมวดสี

2) เรื่องเล่า / นิทาน จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง มานุด ออลาง มาล้อย (คนสมัยโบราณ), ลอโบง (พิธีกรรมลอโบง), กาบาง (เรือ (ชาวมอแกน)), คองยาง ซอบาย (เครื่องมือหาค้างข้าว) และ ออลาง ยายัม (คนไม่สบาย) ซึ่งเรื่องเล่าเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตชาวมอแกนในอดีตได้เป็นอย่างดี

3) ชื่อเรียกและความหมายบริเวณจุดต่าง ๆ ของทะเลในหมู่เกาะสุรินทร์เหนือและใต้ ทั้งหมด 92 จุด แบ่งเป็น หมู่เกาะสุรินทร์เหนือจำนวน 47 จุด และหมู่เกาะสุรินทร์ใต้จำนวน 45 จุด ซึ่งชื่อเรียกและความหมายของจุดต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เกิดข้อค้นพบตามลักษณะของการตั้งชื่อเรียก ได้แก่ มีการเรียกชื่อตามลักษณะภูมิศาสตร์, มีการเรียกชื่อตามทรัพยากรตามธรรมชาติที่พบ, มีการเรียกชื่อตามเรื่องเล่า และมีการเรียกชื่อตามพิธีกรรมของชาวมอแกน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวมอแกนยังมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับทะเลหมู่เกาะสุรินทร์เป็นอย่างมากอีกด้วย ได้แก่ เป็นบริเวณที่มีความสำคัญในด้านการทำมาหากิน, เป็นบริเวณที่มีความสำคัญในการตั้งบ้านเรือน หรือหน้า ในช่วงฤดูมรสุม, เป็นบริเวณที่มีน้ำจืดเป็นจำนวนมาก และเป็นบริเวณที่มีความสำคัญในด้านพิธีกรรม เป็นต้น

องค์ความรู้ของชาวมอแกนต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้ถูกถ่ายทอดไปยังรุ่นลูก รุ่นหลาน ซึ่งเกิดจากวิถีชีวิตที่ไม่ได้ผูกพันกับการอาศัยบนเรืออีกแล้ว ซึ่งหากองค์ความรู้เหล่านี้ไม่ได้ถูกบันทึกไว้ ก็จะถูกสูญหายไปมากที่สุด สิ่งเหล่านี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของชาวมอแกนในการทำงานฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง

3. การดำเนินงานโครงการ ฯ สามารถสร้างความตระหนักในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนชาวมอแกน ซึ่งแท้จริงแล้วทีมวิจัยชาวมอแกนได้เกิดความตระหนักที่ภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองจะหายไปก่อนที่จะเริ่มทำโครงการแล้ว แต่กระบวนการในการดำเนินงานโครงการที่ผ่านมา ได้ทำให้ทีมวิจัยชาวมอแกนเกิดความมั่นใจ และได้เห็นแนวทางในการทำงานฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากทีมวิจัยชาวมอแกนเกิดความต้องการที่จะทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในประเด็นการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองในโครงการต่อไป โดยเฉพาะในด้านสมุนไพร เพราะเนื่องจากทีมวิจัยเล็งเห็นว่า สมุนไพรที่ชาวมอแกนเคยใช้ ปัจจุบันชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้กันแล้ว แต่กลับมุ่งไปขอยาที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมูลฐานชุมชน หากวันใดวันหนึ่งไม่มีหมออยู่ในชุมชน ชาวมอแกนจะรักษาโรคภัยไข้เจ็บของตนเองได้อย่างไร สิ่งเหล่านี้เองที่สะท้อนให้เห็นว่าทีมวิจัยชาวมอแกนได้เกิดความตระหนักตลอดจนเล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองที่กำลังตกอยู่ในภาวะใกล้สูญ หากไม่รีบบันทึกหรือถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้ไว้ วันหนึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ก็จะสูญหายไปมากที่สุด

นอกจากนี้ผลจากการดำเนินงานโครงการวิจัย ฯ ดังกล่าว ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ เผยแพร่ในที่สาธารณะ ทำให้คนทั่วไปได้รู้จักชาวมอแกนมากยิ่งขึ้น โดยเกิดขึ้นใน 2 กิจกรรม ดังนี้

1) ผลงานการบันทึกภาพวิดีโอที่เกี่ยวกับชื่อเรียกและความหมายบริเวณจุดต่าง ๆ ในหมู่เกาะสุรินทร์ ของทีมวิจัยชาวมอแกน ได้ถูกนำไปตัดต่อและเผยแพร่ในงานเทศกาลภาพยนตร์มานุษยวิทยา ทัศนะ ทัศนา : มานุษยวิทยาแห่งการมองเห็น ในวันที่ 14 พฤษภาคม 2559 ที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) พร้อมทั้งนายนิล กล้าทะเล หัวหน้าโครงการวิจัยท้องถิ่น ยังได้มีโอกาสนั่งเวที พูดคุยแลกเปลี่ยน บอกเล่า เรื่องราวการทำงานวิจัยที่ผ่านการบันทึกข้อมูลด้วยตนเองอีกด้วย

2) การนำเสนอผลงานการถ่ายภาพนิ่งของ น.ส. ฉันทนา คำนาค นักวิจัยด้านมานุษยวิทยาทัศนาศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาพกระบวนการทำงานร่วมกันของทีมวิจัยชุมชน ทีมพี่เลี้ยง นักภาษาศาสตร์ และนักมานุษยวิทยา ซึ่งเกิดจากประสบการณ์การทำงานร่วมกัน ประกอบกับภาพบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชาวมอแกน ซึ่งภาพเหล่านี้ได้ถูกนำเสนอในงาน Jazz Arts Market by Jazz happens ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2559 ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเวทีการแสดง ผลงานภาพถ่าย ประกอบกับการเล่นดนตรีแจ๊ส ทำให้ผู้เข้าชมรู้สึกซาบซึ้ง และมองเห็นภาพวิถีชีวิตของชาวมอแกนได้อย่างชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ภายในงานยังได้มีการพูดคุย ถึงที่มาของภาพซึ่งเกิดมาจากการดำเนินงานวิจัยร่วมกันทั้งจากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นอีกด้วย

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การดำเนินงานวิจัยท้องถิ่นตามโครงการ “สร้างเครื่องมือบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน สามารถทำให้ชาวมอแกน โดยเฉพาะทีมวิจัยชุมชนได้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวมอแกน รวมทั้งผลการทำงานในโครงการวิจัย ตลอดจนบริบท วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวมอแกน ยังถูกนำไปเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปอีกด้วย ทำให้ชาวมอแกนได้เกิดความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเอง

อาจกล่าวสรุปได้ว่าในการดำเนินงานโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตลอดจน ทำให้เกิดผลที่ได้รับทั้งในเชิงวิจัยและเชิงพัฒนา กล่าวคือ ได้เครื่องมือในการบันทึกภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับชาวมอแกน ชาวมอแกนเกิดความตระหนักในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง สามารถใช้เครื่องมือในการบันทึกองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ และเกิดความภาคภูมิใจในการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยตนเอง

บรรณานุกรม

สรารุณี ไกรเสม. (2012). บทความเรื่อง “สัญญาณการถดถอยทางภาษาและแนวทางการฟื้นฟูภาษามอแกน หมู่เกาะสุรินทร์”. ใน The Journal of the Faculty of Liberal Arts Mahidol University. The Faculty of Liberal Arts. Mahidol University. Vol. 8 No.1 P. 73 – 93.

สรารุณี ไกรเสมและฉันทนา คำนำค. (2557). รายงานความก้าวหน้า โครงการภาษามอแกน. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช.

http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=1029 (สืบค้นเดือนสิงหาคม 2557)

สุวิไล เปรมศรีรัตน์และคณะ. (2547). แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

อิสระ ชูศรีและคณะ. (2553). โครงการวิจัย “การศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาวปาล่าสัตว์ในประเทศไทย เพื่อการพัฒนาโดยใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นฐาน : กลุ่มมณี (ชาโก), มลาบรี (ตองเหลือง) และมอเกลิ้น”. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ นางกนกวรรณ ชูยยัง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชน หมู่บ้านมอแกน วันที่ 14 เมษายน 2557.

<http://mokosurin.sadoodta.com/files/field/image/mapmokosurin.jpg> สืบค้น สิงหาคม 2557

ภาคผนวก

รายชื่อทีมวิจัย / ผู้เข้าร่วมในการทำกิจกรรม

1) นายนิล	กล้าทะเล	หัวหน้าโครงการ
2) นางกนกวรรณ	ชุยยัง	การเงิน (เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชนมอแกน)
3) นางสาวปณิดา	คงแก้ว	นักวิจัย / ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวมอแกน
4) นายสุทัศน์	กล้าทะเล	นักวิจัย
5) นายนาย	กล้าทะเล	นักวิจัย
6) ด.ญ. พริ้ว	กล้าทะเล	นักวิจัย
7) ด.ญ. โอวัลติน	กล้าทะเล	นักวิจัย
8) ด.ญ. วันดี	กล้าทะเล	นักวิจัย
9) ด.ญ. ปุเป้	กล้าทะเล	นักวิจัย
10) ด.ญ. พลอย	กล้าทะเล	นักวิจัย
11) ด.ญ. ยอย	กล้าทะเล	นักวิจัย
12) ด.ญ. ลอบะ	กล้าทะเล	นักวิจัย
13) ด.ญ. ตาลก	กล้าทะเล	นักวิจัย
14) ด.ญ. กิ่ง	กล้าทะเล	นักวิจัย
15) ด.ช. สุรินทร์	กล้าทะเล	นักวิจัย
16) ด.ช. นี๊ด	กล้าทะเล	นักวิจัย
17) ด.ช. เค	กล้าทะเล	นักวิจัย
18) ด.ช. ปจ๊อก	กล้าทะเล	นักวิจัย

พี่เลี้ยงทีมวิจัยชุมชน จากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ประเด็นภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

- 1) น.ส. กุมารี ลาภอาภรณ์
- 2) น.ส. อัจฉราภรณ์ ถาวรพัฒน์
- 3) นายธณกร รักษ์วงศ์

นักวิจัย โครงการ “ภาษามอแกน” (ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม)

- 1) นายสรวิทย์ ไกรเสม นักวิจัยด้านภาษาศาสตร์
- 2) น.ส. ฉันทนา คำนาค นักวิจัยด้านมานุษยวิทยาศึกษา